KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE FİNANS YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİNİN İNCELENMESİ: KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA

DANIŞMAN
PROF. DR. SEMRA AKSOYLU

2025

T.C.
KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE FİNANS YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİNİN İNCELENMESİ: KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA

Danışman
Prof. Dr. Semra AKSOYLU

Jüri Üyeleri
1. Prof. Dr. Semra AKSOYLU
2. Prof. Dr. Derviş BOZTOSUN
3. Prof. Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ

Ağustos 2025
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu tezin kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları kaynaklar listesine aldığımı, tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA

T.C.
Kayseri Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Anabilim Dalı : Muhasebe ve Finans Yönetimi
Program Adı : Yüksek Lisans
Tez Başlığı : Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Kayseri İli Örneği

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Önsöz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 104 sayfalık kısmına ilişkin 01/09/2025 tarihinde ***Turnitin*** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı**: %25'**dir.

Uygulanan filtrelemeler:
1- Giriş dahil
2- Ana Bölümler dahil
3- Sonuç dahil
4- Alıntılar dahil
5- Kapak hariç
6- Önsöz ve Teşekkür hariç
7- İçindekiler hariç
8- Kaynakça hariç
9- Özet hariç
10- Yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Kayseri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Önerisi Hazırlama, Tez Yazma ve Teslim Yönergesini inceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 01/09/2025

Danışman	Öğrenci
Prof. Dr. Semra AKSOYLU	Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA
İmza	İmza

KILAVUZA UYGUNLUK

"Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Kayseri İli Örneği" başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Kayseri Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan	**Tez Danışmanı**
Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA	Prof. Dr. Semra AKSOYLU

Muhasebe ve Finans Yönetimi ABD Başkanı

Prof. Dr. Semra AKSOYLU

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Semra AKSOYLU danışmanlığında **Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA** tarafından hazırlanan "**Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Kayseri İli Örneği**" başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından Kayseri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Muhasebe ve Finans Yönetimi** Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

11 /08/2025

JÜRİ:

Danışman	**: Prof. Dr. Semra AKSOYLU**	İmza
Üye	**: Prof. Dr. Derviş BOZTOSUN**	İmza
Üye	**: Prof. Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ**	İmza

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun ……...…… tarih ve …… sayılı kararı ile onaylanmıştır.

……. /……../ ……

Doç. Dr. Ahmet TERZİ

İmza

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ / TEŞEKKÜR

Etik değerlere ve mesleki donanıma sahip nitelikli muhasebe meslek mensupları yetiştirmek için muhasebe eğitimi büyük önem taşımaktadır. Bu muhasebe eğitiminin temelleri ise ortaöğretim kademesinde atılmaktadır. Ülkemizdeki muhasebe eğitimine dair bir değerlendirmede bulunabilmemiz için ilk olarak ortaöğretim aşamasında, muhasebe eğitimi veren okullardaki eğitimin yapısını incelememiz gerekmektedir. Muhasebe bilgi ve becerilerinin kazanılabilmesi için teorik eğitimin yanında, öğrenilen bilgilerin uygulamaya dökülmesini sağlayan destekleyici staj eğitimi de önem arz etmektedir.

Bu çalışmada Kayseri ilindeki ortaöğretim seviyesinde muhasebe eğitimi veren Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin yapısı incelenerek, öğretmen ve öğrencilerin bakış açıları dikkate alınmış ve muhasebe eğitimi bu kapsamda değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmam boyunca yaptığı katkılardan dolayı danışmanım ve kıymetli hocam Prof. Dr. Semra AKSOYLU'ya içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca jüri üyelerimiz Prof. Dr. Derviş BOZTOSUN ile Prof. Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ'a gösterdikleri değerli katkılar için teşekkür ederim. Çalışmamın gerçekleştirilmesinde emeği geçen ve desteklerini esirgemeyen Arş. Gör. Fatih ALTINIŞIK'a, Arş. Gör. Erhan ŞAHİN'e ve Yusuf AĞIRDAĞ'a da teşekkür borçluyum.

Ayrıca çalışmanın verilerinin toplanmasına zaman ayıran öğretmenlerimize ve ankete katılan öğrencilere teşekkür ederim.

Son olarak yüksek lisans eğitimim ve tez sürecimde yanımda olan, bana destek veren ve beni inançla destekleyen sevgili eşim Ahmet KAYA'ya içtenlikle teşekkür ederim.

Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA, Kayseri, 2025

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİNİN İNCELENMESİ: KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ

Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA

Kayseri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2025
Danışman: Prof. Dr. Semra AKSOYLU

ÖZET

Bu çalışma, Kayseri'deki Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde (MTAL) verilen muhasebe eğitiminin, öğrenci ve öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi, eksikliklerin belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik önerilerin sunulması amacıyla hazırlanmıştır. Veri toplama sürecinde, araştırma amacına uygun olarak anket yöntemi kullanılmış; muhasebe eğitiminin değerlendirilmesinde Çiftçi ve Çemrek tarafından geliştirilen ölçek uygulanmıştır.

Çalışmanın örneklemini, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Kayseri'de muhasebe alanında öğrenim gören 210 MTAL son sınıf öğrencisi, 124 Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM) öğrencisi ve 38 muhasebe öğretmeni oluşturmaktadır. Öğrencilerden elde edilen verilere SPSS 22 programı aracılığıyla faktör analizi uygulanmıştır. Öğretmenlerin araştırma grubunun, 38 kişiden oluşması sebebiyle yeterli örneklem sağlanamamış, faktör analizi uygulanamamış ve yapı geçerliliği tespit edilememiştir.

Öğrencilere ilişkin analiz sonuçlarında, staj yeri türüne göre faktörler arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Ancak, bütün faktör gruplarında muhasebe derslerini sevme bakımından anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Öğretmenlere ilişkin analiz sonuçlarına göre, planlı ders işleme ifadesine %100 oranında olumlu, derslerin monoton olduğu ifadesine ise %50 oranında olumsuz katılım olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Eğitimi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

EXAMINATION OF ACCOUNTING EDUCATION IN VOCATIONAL AND TECHNICAL ANATOLIAN HIGH SCHOOLS: THE CASE OF KAYSERİ PROVINCE

Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA

Kayseri Üniversity Institute of Graduate Education
Master Thesis, August 2025
Thesis Advisor: Prof. Dr. Semra AKSOYLU

ABSTRACT

This study aims to evaluate the accounting education provided in Vocational and Technical Anatolian High Schools (VTAL) in Kayseri based on the opinions of students and teachers, to identify deficiencies, and offering suggestions for improvement.

In the data collection process, a questionnaire method consistent with the research objectives was employed, and the scale developed by Çiftçi and Çemrek was utilized in the evaluation of accounting education.

The sample of the study consists of 210 senior students in the field of accounting at VTAL in Kayseri, 124 students enrolled in Vocational Education Centers (VEC), and 38 accounting teachers during the 2023–2024 academic year. Factor analysis was conducted on the data obtained from students using SPSS 22 software. However, since the teacher group consisted of only 38 participants, the sample size was insufficient; therefore, factor analysis was not performed, and construct validity could not be determined.

The results of the student analyses revealed no significant differences among the factors in relation to the type of internship institution. Nevertheless, a statistically significant difference was observed in all factor groups concerning students' enjoyment of accounting courses. According to the analysis of teachers' responses, it was determined that 100% expressed agreement with the statement regarding lesson planning, while 50% expressed disagreement with the statement that lessons were monotonous.

Keywords: Accounting, Accounting Education, Vocational and Technical Anatolian High School

İÇİNDEKİLER

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİNİN İNCELENMESİ: KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK ..... **i**

TEZ İNTİHAL RAPORU TESLİM FORMU ..... **ii**

KILAVUZA UYGUNLUK ..... **iii**

KABUL VE ONAY TUTANAĞI ..... **iv**

ÖN SÖZ / TEŞEKKÜR ..... **v**

ÖZET ..... **vi**

ABSTRACT ..... **vii**

İÇİNDEKİLER ..... **viii**

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xi**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xii**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xiv**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM3

MUHASEBE, MUHASEBE MESLEĞİ VE MUHASEBE EĞİTİMİ

1.1. Muhasebe Kavramı ve Tanımı 4

1.1.1. Muhasebenin Temel Kavramları 4

1.1.2. Muhasebenin Fonksiyonları 8

1.1.3. Muhasebe Mesleği ve Tarihi Gelişimi 9

1.2. Eğitim Kavramı ve Mesleki Eğitim 13

1.3. Muhasebe Eğitimi 16

1.3.1. Türkiye'de Muhasebe Eğitimi 18

1.3.2. Türkiye Muhasebe Eğitim Sistemi Yapısı 21

1.3.2.1. Örgün Eğitim 22

1.3.2.2. Yaygın Eğitim 26

İKİNCİ BÖLÜM
MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİ MUHASEBE EĞİTİMİ

2.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Genel Bakış 31
2.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Tarihsel Gelişimi 32
2.3. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Amaçları ve Önemi 34
2.4. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Genel Yapısı 36
2.4.1. Bilişim Teknolojileri Alanı 38
2.4.2. Büro Yönetimi Alanı 38
2.4.3. Elektrik–Elektronik Teknolojisi Alanı 39
2.4.4. Pazarlama ve Perakende Alanı 39
2.4.5. Muhasebe ve Finansman Alanı 40
2.5. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Muhasebe Eğitimi 40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KAYSERİ MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDEKİ MUHASEBE EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Literatürü 47
3.2. Araştırmanın Amacı 51
3.3. Araştırmanın Önemi 51
3.4. Araştırmanın Kapsamı 52
3.5. Araştırmanın Yöntemi 54
3.6. Araştırmanın Hipotezleri 56
3.7. Bulgular 56
3.7.1. Muhasebe Öğrencilerine Ait Bulgu ve Yorumlar 57
3.7.1.1. Muhasebe Öğrencilerine Ait Demografik Bulgular 57
3.7.1.2. Tanımlayıcı İstatistiki Veriler 60
3.7.1.3. Uygulanan Faktör Analizi Sonucunda Elde Edilen Bulgular 63
3.7.1.4. Muhasebe Eğitimi ile Öğrenci Faktör İlişkileri 67
3.7.2. Muhasebe Öğretmenlerine Ait Bulgu ve Yorumlar 81
3.7.2.1. Muhasebe Öğretmenlerine Ait Demografik Bulgular 82
3.7.2.2. Tanımlayıcı İstatistiki Veriler 83

SONUÇ VE ÖNERİLER..... 92
KAYNAKÇA 95
EKLER..... 104
TEZ İNTİHAL RAPORU 115
ETİK KURUL ONAYI..... 118
ÖZGEÇMİŞ..... 119

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

İŞKUR : İş ve İşçi Bulma Kurumu
KİT : Kamu İktisadi Teşebbüsleri
MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
MEGEP : Mesleki Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi
MESEM : Mesleki Eğitim Merkezi
METARGEM : Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı
METEM : Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi
MTAL : Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MTEGM : Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
ÖSYM : Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SPK : Sermaye Piyasası Kurulu
SPSS : Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Paket Programı
TDK : Türk Dil Kurumu
TDMS : Tekdüzen Muhasebe Sistemi
TESMER : Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Temel Eğitim ve Staj Merkezi
TMS : Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK : Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TTK : Türk Ticaret Kanunu
TMUDESK : Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TUREM : Turizm Eğitim Merkezleri
TÜDESK : Türkiye Denetim Standartları Kurulu
TÜRMOB : Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UMS : Uluslararası Muhasebe Standartları
YÖK : Yükseköğretim Kurulu

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Muhasebenin temel kavramları 4
Tablo 2.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri alan ve dal tablosu 38
Tablo 2.2. Ortak dersler ve dal dersleri 42
Tablo 2.3. Başarılması zorunlu olan mesleki ders tablosu 43
Tablo 3.1. Araştırmaya katılan öğrencilerin ve öğretmenlerin sayıları 53
Tablo 3.2. Öğrencilere ait demografik bilgiler 58
Tablo 3.3. Öğrencilerin ortalama analizleri tablosu 61
Tablo 3.4. KMO ve barlett's testi sonuçları 63
Tablo 3.5. Rotated component matrix[a] (döndürülmüş faktör matrisi) 64
Tablo 3.6. Uygulanan faktör analiz sonuçları 65
Tablo 3.7. Tek örneklem kolmogorov-smirnov testine ait sonuçlar 68
Tablo 3.8. Cinsiyet bakımından mann-whitney u test sonuçları 69
Tablo 3.9. Staj yeri türü bakımından kruskal-wallis h test sonuçları 71
Tablo 3.10. Okul mesleki ders başarısı bakımından kruskal-wallis h test sonuçları 72
Tablo 3.11. Kariyer planı bakımından kruskal-wallis h test sonuçları 73
Tablo 3.12. Meslek lisesi tercih nedeni bakımından kruskal-wallis h test sonuçları 75
Tablo 3.13. Okul türü bakımından kruskal-wallis h test sonuçları 77
Tablo 3.14. Muhasebe derslerini sevme bakımından mann-whitney u test sonuçları 78
Tablo 3.15. Liseye yeniden başlama imkânınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder miydiniz? sorusu bakımından mann-whitney u test sonuçları 80
Tablo 3.16. Gerçekleştirilen Hipotez Test Sonuçları 81
Tablo 3.17. Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin demografik özellikleri 82
Tablo 3.18. Öğretmen için hazırlanan anket ifadeleri 84
Tablo 3.19. Ders materyali ve içerik hakkındaki görüşler bakımından uygulanan frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizi sonuçları 86

Tablo 3.20. Bölüm olanakları ve bölüm tutum görüşleri bakımından uygulanan frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizi sonuçları 87

Tablo 3.21. Öğretmenin yeterlilik değerlendirme görüşleri hakkında uygulanan frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizi sonuçları 88

Tablo 3.22. Staj görüşleri hakkında uygulanan frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizi sonuçları 90

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Eğitim türlerinin sınıflandırılması 15
Şekil 1.2. Türk eğitim sisteminde yaygın eğitimin kademelendirilmesi..... 26

GİRİŞ

Günümüzde dünya ekonomisi, küreselleşme, teknolojik gelişmeler, sanayileşme ve özellikle yapay zekâ uygulamalarındaki hızlı ilerlemelerle birlikte önemli bir dönüşüm süreci yaşamaktadır. Bu değişim süreci, nitelikli iş gücüne duyulan ihtiyacı her geçen gün artırmaktadır. Söz konusu ihtiyacın karşılanmasında atılan ilk adım ise ortaöğretim düzeyinde sunulan mesleki ve teknik eğitimdir.

Türkiye'de mesleki eğitimin başladığı temel kurumlar olan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen eğitim, bireylerin meslek yaşamlarını ve toplumsal rollerini doğrudan etkilemektedir. Öğrencilerin değişen koşullara uyum sağlayabilmesi, günümüzün gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılabilmesi, etkin ve verimli bir eğitim sürecine bağlıdır. Bu bağlamda muhasebe eğitimi, iş dünyasında duyulan en temel nitelikli iş gücü alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Muhasebe mesleği; bilgilerin üretilmesi, gelişmelerin izlenmesi ve değişimlere adapte olunması açısından işletmelerin dili olarak tanımlanmakta, güncel bilgi ve uygulamalara dayalı bir uzmanlık alanı olarak önemini korumaktadır. Nitekim günümüzde muhasebe mesleğinde duyulan personel ihtiyacının büyük bir bölümü, muhasebe ve finansman eğitimi almış öğrenciler tarafından karşılanmaktadır. Bu doğrultuda muhasebe eğitiminin temel amacı; meslek mensuplarını, sosyal, ekonomik, çevresel ve hukuki koşullara yanıt verebilecek, mesleki yeterlik ve etkinlik düzeyi yüksek bireyler olarak yetiştirmektir. Bunun yanında muhasebe eğitimi, işletmelerde ortaya çıkan finansal ve finansal olmayan bilgilerin üretilmesi, raporlanması ve karar süreçlerinde kullanılmasına yönelik bilgi ve beceri kazandırmayı hedeflemektedir.

Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde yürütülen ortaöğretim kapsamında muhasebe eğitimi, eski adıyla Ticaret Meslek Liseleri olan MTAL'lerde verilmektedir. Bu liselerde 10. ve 11. sınıflarda teorik eğitim ağırlık kazanırken, 12. sınıfta öğrenciler iş yerlerinde staj yaparak uygulamalı deneyim edinmektedir. Ancak literatürde yapılan araştırmalar, muhasebe eğitiminin teorik altyapısının görece güçlü olmasına karşın uygulama imkânlarının sınırlı kaldığını; staj süreçlerinde yaşanan güçlükler, güncel araç-

gereç eksiklikleri, sektör–okul iş birliğinin yetersizliği ve bazı derslerin öğretiminde karşılaşılan sorunların eğitimin niteliğini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin alan seçiminde çoğu zaman kişisel ilgi ve yetenekler yerine düşük yerleştirme puanı, zorunluluk ya da iş bulma beklentisi gibi dışsal faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin mesleki motivasyonunu zayıflatmakta ve eğitim sürecindeki sorunların derinleşmesine yol açmaktadır. Bu çerçevede, MTAL'lerde verilen muhasebe eğitiminin etkinliğinin değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Eğitim sürecinin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, mevcut eksikliklerin tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi, hem eğitimin niteliğinin artırılması hem de mezunların istihdam edilebilirlik düzeyinin yükseltilmesi açısından kritik bir gerekliliktir. Bu çalışma, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Kayseri ilindeki MTAL'lerde verilen muhasebe eğitimini öğrenci ve öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada hem teorik hem de uygulamalı boyutlar ele alınmış; elde edilen bulgular literatürdeki benzer çalışmalar ışığında tartışılmış ve geliştirmeye yönelik öneriler sunulmuştur. Çalışmanın, muhasebe eğitiminin kalitesinin yükseltilmesine yönelik politika ve uygulamalara katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde; muhasebe kavramı, muhasebe mesleği, eğitim kavramı, mesleki eğitim ve muhasebe eğitimi ile Türkiye'deki muhasebe eğitiminin genel yapısı ve sisteminin temel unsurları ele alınmıştır.

İkinci bölümde; Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin genel yapısı, tarihçesi ve amaçlarından bahsedilmiştir. Okullardaki alan ve dal programlarına değinilmiş, özellikle muhasebe ve finansman alanı detaylıca incelenmiştir. Ayrıca Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerindeki beceri eğitimi hakkında da kapsamlı bilgiler sunulmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; araştırmanın amacına, önemine, kapsamına, yöntemine ve araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın hipotezleri istatiksel analizlere tabi tutulmuş ve sonuçların yorumlanmasıyla çalışma tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE, MUHASEBE MESLEĞİ VE MUHASEBE EĞİTİMİ

Geçmişten bugüne bireylerin, yaşamlarını idame ettirebilmeleri ve bununla beraber maddi ihtiyaçlarını da karşılayabilmeleri için bir meslekte çalışmaya ya da meslek sahibi olmaya ihtiyaçları vardır. Bu bağlamda ticaret, sanayi ve teknoloji gibi alanların günümüzde giderek daha çok gelişmesi, diğer iş alanlarının yanı sıra muhasebe alanında da nitelikli iş gücü ihtiyacını artırmaktadır.

Bireylerin yeni bilgi ve teknolojiyi takip ederek iş hayatına adım atabilmeleri ve gerekli niteliklere sahip olabilmeleri için diğer faktörler yanında eğitimin rolü de büyüktür. Ayrıca tüm toplumlarda eğitim kavramı önemli bir yere sahiptir. Bu kapsamda ülke ve toplumların hedeflerine ulaşabilmesi için kendi eğitim sistemlerini kurarak en verimli şekilde işlemesini sağlamaya çalışmaları gerekmektedir.

İş hayatının büyük bir parçası olan ara elemanların; ihtiyaç duyulan niteliklere ve teknolojik yeniliklere uyum sağlayabilmeleri açısından yetiştirilmesi ve eğitimin nitelikli bir hale getirilmesinde, eğitim kurumları ile meslek liselerinin önemli bir rolü vardır.

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle muhasebe kavramına ve bu kavrama ait çeşitli tanımlara değinilmiştir. Muhasebenin temel kavramları ve fonksiyonları detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Ardından muhasebe mesleğinin ne olduğu, hangi dönemlerden itibaren günümüze kadar ulaştığı ve tarihsel gelişimi kronolojik sırlamayla anlatılmıştır. Daha sonra, eğitim kavramı ele alınmış ve mesleki eğitim ile muhasebe eğitimi hakkında bilgiler verilerek Türkiye'de muhasebe eğitiminin tarihsel gelişimi açıklanmaya çalışılmıştır.

1.1. Muhasebe Kavramı ve Tanımı

Kökeni Arapça bir sözcük olan muhasebe, "muhāsaba" kelimesi ile dilimize geçmiştir. Muhasebe kavramı Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde, "Hesaplaşma, karşılıklı hesap görme, hesapların bütünü" şeklinde ifade edilmiştir (TDK, 2024).

Sevilengül'e (2020) göre muhasebe; herhangi bir örgütün finansal durumunu açıklayan, bilgileri üreten ve bu bilgileri ilgili kişi ya da kuruluşlara ileten; kaynaklarının oluşumu, kullanımı ile bunlardaki değişimleri izleyen bir bilgi sistemidir. Muhasebe, kâr amacı olan örgütlerce ve kâr amacı olmayan ancak kaynakları kullanarak ve bunları bütçeleyerek denetleme işlemi yapan örgütlerce de kullanılmaktadır.

Muhasebe; işletmelerin mali işlemlerini sistemli bir biçimde kaydetmeye, sınıflandırmaya, özetlemeye, analiz etmeye ve yorumlamaya yarayan ve muhasebe bilgilerini kullanacaklar için hazır hale getiren ve raporlama işlemi yapan bir sistemdir (Kaygusuz, 2018, s. 3). Bu tanımda geçen unsurlar aynı zamanda muhasebenin fonksiyonlarını oluşturmaktadır. Bu fonksiyonlar muhasebe biriminin işlevini yerine getirebilmesi için gereklidir.

1.1.1. Muhasebenin Temel Kavramları

Muhasebenin temel kavramları; muhasebe uygulamalarına yön veren uluslararası nitelikler taşıyan ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin dayanağı olan kavramlardır. Bu kavramlar; mali olayların kaydedilme şeklini, kaydederken dikkate alınması gereken özellikleri ve kayıt işlemlerinin işletmeler ya da farklı dönemler açısından tutarlılığı gibi bazı standartları belirlemektedir. 26.12.1992 tarih ve 21447 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de, yer alan 1 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre muhasebenin temel kavramları Tablo 1.1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.1. *Muhasebenin temel kavramları*

MUHASEBE TEMEL KAVRAMLARI	
1. Sosyal Sorumluluk Kavramı	7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı
2. Kişilik Kavramı	8. Tutarlılık Kavramı
3. İşletmenin Sürekliliği Kavramı	9. Tam Açıklama Kavramı
4. Dönemsellik Kavramı	10. İhtiyatlılık Kavramı
5. Parayla Ölçülme Kavramı	11. Önemlilik Kavramı
6. Maliyet Esası Kavramı	12. Özün Önceliği Kavramı

Tablo 1.1.'de gösterilen muhasebenin temel kavramlarına aşağıda kısaca değinilmiştir.

Sosyal Sorumluluk Kavramı: 26.12.1992 tarih ve 21447 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yer alan 1 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre

muhasebenin sosyal sorumluluk kavramı, muhasebenin işlevini yerine getirme konusunda taşıdığı sorumluluğu ifade etmektedir. Bu kavram muhasebenin kapsamını, anlamını, konumunu ve amacını ortaya koymaktadır. Ayrıca muhasebenin organizasyon içindeki rolünü ve iletişim süreçlerini kapsarken, uygulamaların yürütülmesi ve mali tabloların düzenlenmesi ile sunulmasında belirli kişi ya da grupların ötesinde tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla sosyal sorumluluk, bilgi üretiminde gerçeğe uygunluk, tarafsızlık ve dürüstlük ilkelerinin esas alınmasını gerektirmektedir.

Kişilik Kavramı: Kişilik kavramı işletmelerin personelinden, yöneticilerinden, sahip ya da sahiplerinden ve diğer kişi ya da kuruluşlardan ayrı bir kişiliğe sahip olduğunu ifade etmektedir. İşletme bütün faaliyetlerini bu kişilik ile yapmakta ve sorumluluk yüklenmektedir. Muhasebenin, işletmenin sürekli olan ömründe faydalı olabilmesi için sahiplikten ayrı bir kişiliği olması gerekmektedir (Tetik, 1997, ss. 150-151).

İşletmenin Sürekliliği Kavramı: Bu kavram işletmelerin kuruluş sözleşmelerinde aksi bir kayıt olmadıkça işletmelerin sınırsız bir ömre sahip olduğunu anlatmaktadır. Yani herhangi bir süreye bağlı olmadan işletmelerin, faaliyetlerini sürdürebileceğini ifade etmektedir. İşletmelerin sürekliliği, hissedarlarının veya sahiplerinin yaşam sürelerine bağlı değildir. İşletmenin sürekliliği kavramının, işletmeler bakımından geçerliliğinin bulunmadığı ya da ortadan kalktığı durumlarda ise bu durumun, mali tabloların dipnot kısımlarında açıklanması gerekmektedir. İşletmenin sürekliliği kavramı maliyet esası kavramının da temelini oluşturmaktadır (Kaygusuz, 2018, s. 10).

Dönemsellik Kavramı: İşletmelerin yapmış olduğu faaliyetlerin kâr durumunu tespit etmek ve işletme sahiplerine ait kazanç payları ile personellerin ücretlerini ödemek amacıyla işletmelerin, sınırsız kabul edilen faaliyet dönemlerinin sonuna kadar beklemeleri mümkün olmaktadır. Bu nedenle işletmelerin söz konusu durumları vaktinde kontrol ederek değerlendirmeleri gereğiyle ortaya çıkan bir kavramdır (Küçüksavaş, 1997, ss. 12-13).

Bu kavram, işletme ömrünün sınırsız olarak kabul edilmesi ve bu ömrün belirli dönemlere ayrılması gerektiğini belirten bir kavramdır. Her döneme ait faaliyet sonuçları diğer dönemlerin faaliyet sonuçlarından bağımsızdır. Gelirlerin ve giderlerin karşılaştırılması ve tahakkuk esasınca muhasebeleştirilmesi bu kavram gereğidir. İşletmenin sürekliliği kavramında olduğu gibi dönemsellik kavramında da geçerlilik bulunmadığında veya ortadan kalkması gibi durumlarda bu hususların mali tabloların dipnot kısımlarında

açıklanması gerekmektedir. Reeskont işlemleri ve mali tabloların hazırlanması dönemsellik kavramı gereği yapılan işlemlerdir. Muhasebede en uzun dönem ise 1 yıldır (Kaygusuz, 2018, s. 10).

Parayla Ölçülme Kavramı: 26.12.1992 tarih ve 21447 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yer alan 1 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre parayla ölçülme kavramı, para ile ölçülmesi mümkün olan iktisadi olayların ve işlemlerin, ortak bir para birimi ile kayıtlara aktarılmasını ifade etmektedir. Muhasebeye ait işlemler ulusal para birimiyle yapılmaktadır. Ülkemizde tüm kayıtlar Türk lirası (₺) ile gösterilmektedir.

Maliyet Esası Kavramı: 26.12.1992 tarih ve 21447 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yer alan 1 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre bu kavram, maliyetinin belirlenmesi mümkün ya da uygun olmayan kalemler ile para mevcudu alacaklar dışında, işletme tarafınca elde edilen varlıkların ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, bunların elde edilme maliyetlerinin esas alınması gerektiğini ifade etmektedir.

Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı: 26.12.1992 tarih ve Mükerrer 21447 sayılı Resmî Gazete'de yer alan 1 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği uyarınca, tarafsızlık ve belgelendirme kavramı, muhasebe kayıtlarında gerçek durumu gösteren tarafsız (objektif), belgelerle desteklenerek tutulması ve muhasebe yöntemlerinin seçilmesinde tarafsız davranılması gerekliliğini belirtmektedir.

Tutarlılık Kavramı: Bu kavram muhasebe uygulamaları sebebiyle seçilmiş olan muhasebe politikalarının, dönemler itibari ile değiştirilmeksizin uygulanması anlamına gelmektedir. Ayrıca mali tablolarda verilen faaliyet sonuçları ve finansal yapıyla ilgili bilgilerin dönemler arası karşılaştırma yapılması bakımından da önemli bir kavramdır (Atabey vd., 2004, s. 34).

Benzer durumlarda ve işlemlerde, mali tablolarda şekil ve içerik bakımından tek düzen dikkate alınmakta ve değerleme ölçüleri ile kayıt düzenlerinin değişmezliği de öngörülmektedir. İşletmeler geçerli olduğu durumlarda, uygulamakta oldukları muhasebe politikalarını değiştirebilmektedirler. Ancak yapılacak değişiklikler ile bu değişikliklerin parasal açıdan etkilerinin, mali tablolarda yer alan dipnotlar kısmında açıklanması gerekmektedir (Özer, 1998, s. 13).

Tutarlılık, muhasebede kullanılmakta olan değerleme yöntemleri bakımından da oldukça önemlidir. Muhasebecilerin her yıl tutarlı bir biçimde, her olay için en uygun muhasebe

yöntemini seçmeleri gerekmektedir. Tersi bir durum söz konusu olduğunda ise finansal tablolar bakımından karşılaştırma yapma durumunun ortadan kalkma riski bulunmaktadır (Tetik, 1997 s. 154).

Tam Açıklama Kavramı: Bu kavram mali tablolardan faydalanacak ve işletme hakkında bilgi sahibi olacak kişi, kurum ya da kuruluşların istedikleri bilgilerin doğru karar vermelerine fayda sağlayacak şekilde; doğru, anlaşılır ve açık olması anlamına gelmektedir. Ayrıca mali tablo kalemlerinin içerisinde bulunmayan, gerçekleşmemiş fakat verilecek kararları etkileyebilecek ve ayrıca gerçekleşmesi olası olan işlemlere de yer vermek ve bu bilgileri nazım hesaplarda incelemek bu kavram gereğidir. Bu kavram, tutarlılık kavramı ile birbirini destekleyen ve tutarlılık kavramını tamamlayan bir kavramdır (Kaygusuz, 2018, s. 11).

İhtiyatlılık Kavramı: 26.12.1992 tarih ve 21447 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yer alan 1 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre bu kavram, muhasebede dikkatli olunması ve işletme tarafından karşılaşılabilecek risklerin göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca işletmelerin olası gider ve zararları için hesaplarda karşılık ayırması gerektiğini, ancak olası gelir ve kârları için gerçekleşme dönemlerine kadarki süreçte herhangi bir muhasebe işlemi yapmaması gerektiğini belirtir.

Bunun yanı sıra işletmelerin, diğer gelirleri ile başka diğer işletmelerden alacakları için ihtiyatlı olmaları gerektiği, fakat ihtiyatlılık kavramı gereği kendi giderleri ile ilgili herhangi bir kayıt yapılmaması gerektiği ön görülmektedir (Burak & Öztaş, 2015, s. 9).

Önemlilik Kavramı: Önemlilik kavramı, bir hesap kalemi ya da mali olayın nispi ağırlık ve değerinin mali tablolara dayanılarak yapılacak değerlemeleri ya da alınacak kararları etkileyecek düzeyde olmasını ifade etmektedir. Önemli hesap kalemleri, finansal olaylar ve diğer konuların mali tablolarda yer alması zorunluluktur (İSMMMO, 2005, s. 17).

Çoğunlukla yatırımlar ile diğer kararlar konusundaki finansal bilgilerin çok detaylı hazırlanması gerekmektedir. Böyle durumlarda, eksik bilgilerin ya da fazla bilgilerin olması yanılmalara neden olabilir. Oluşabilecek yanılgı ve bilgi karmaşası durumlarında bilgileri, finansal bilgi kullanıcıları bakımından anlamlı bir duruma getirerek özetlemek, finansal bilgi sunulması noktasında muhasebenin sorumluluklarından biridir (Cemalcılar & Erdoğan, 2000, s. 446).

Özün Önceliği Kavramı: Özün önceliği kavramı, işletme faaliyetlerinin muhasebeye yansıtılmasında işlemlerin biçim ve özleri arasında farklılık olması durumunda,

biçimlerinden önce işletme için ifade ettiği gerçeğinin yani özünün dikkate alınması gerektiği anlamına gelmektedir (Marşap, 1996, s. 1).

İşletmelerin ellerinde bulunan vadeli müşteri çeklerinin, alacak senedi olarak kaydedilmesi bu kavramın en iyi örneklerinden biridir (Kaygusuz, 2018, s. 12).

1.1.2. Muhasebenin Fonksiyonları

İşletmelerde meydana gelen mali özellikli işlemlere ait verilerin toplanıp işlenerek işletmeyle ilgili şahısların yararına sunulmaları gerekir. Muhasebe bu görevleri yerine getiren bir organizasyondur. Muhasebe, fonksiyonları göz önüne alınarak mali özellikli olayları ve işlemleri parayla ifade edilecek bir şekilde; kaydetme, sınıflandırma, özetleyerek rapor etme ve sonuçları yorumlama bilim ve sanatıdır (DPT, 1970, s. 3).

Muhasebe biriminin işlevini yerine getirebilmesi için muhasebenin fonksiyonlarına ihtiyacı vardır. Muhasebenin fonksiyonları aşağıda açıklanmıştır.

Kaydetme; Kaydetme kavramı parayla ifade edilen mali nitelikteki olay ve işlemlerin derlenerek tarih sırasına göre ilgili defterlere kaydedilmesidir. Buradaki önemli husus, kaydedilecek olay ve işlemlerin mutlaka parasal bir özellik taşıması ve mutlaka bir belgeye dayanmasıdır. Yapılan işlem para ile ifade edilemiyorsa ve belgesi olmayan, belgelendirilemeyen bir işlem ise bunlar kaydedilemez. Buradaki kayıtlar "Yevmiye Defteri (Günlük Defter)" aracılığıyla yapılmaktadır (Sevilengül, 2020, ss. 4-5).

Sınıflandırma; Belgelere dayanılarak derlenmiş ve tarih sırasına göre kaydedilmiş olan parasal olaylar ve işlemler, nitelikleri bakımından sınıflandırılır. Bu aşamada "Defter-i Kebir (Büyük Defter)" kullanılmaktadır. Yapılan her bir faaliyet için bir büyük defter sayfası kullanılmalıdır (MEB, 2011, s. 7).

Özetleme; Muhasebenin özetleme fonksiyonu, dönem boyunca kaydedilen ve sınıflandırılan ticari işlemlerin dönem sonunda topluca derlenip anlamlı bir biçimde sunulmasını ifade etmektedir. Bu süreç, finansal tabloların hazırlanabilmesi için gerekli düzenli, anlaşılır ve kullanılabilir bilgileri sunmaktadır (Atrill & McLaney, 2022, s. 58).

Muhasebede kullanılan temel finansal tablolar aşağıda sıralanmaktadır:

- Bilânço
- Gelir Tablosu

Analiz ve Yorum; Kaydedilmiş, sınıflandırılmış ve özetlenmiş mali nitelikteki olay ve işlemler, analiz edilerek yorumları yapıldıktan sonra kullanılır hale gelir. İşletmelerin

sahipleri ve işletme ile ilgisi olan diğer kişilerin ve kuruluşların muhasebe hakkında bilgi sahibi olmaları beklenmemelidir. Bu yüzden işlemler, analiz ve yorum kullanılarak bu kişi ve kuruluşların anlayabileceği hale getirilir. Bu aşamada yapılan yorumlar işletmenin geleceğe ilişkin kararlar almasında en önemli yol göstericidir. Modern ve geleneksel muhasebe anlayışları arasındaki en önemli fark buradan kaynaklanmaktadır. Geleneksel muhasebe yorum yapmamaktadır (MEB, 2011, s. 8).

1.1.3. Muhasebe Mesleği ve Tarihi Gelişimi

Ekonomik hayatla birlikte hesap tutma ihtiyacı da başlamış ve ekonomik hayata paralel bir biçimde gelişim göstermiştir. Ekonomik işlemler ve etkinlikler değişerek çeşitlendikçe muhasebe de bunları izleyebilecek hale gelmiştir. Bu gelişmeler günümüzde de devam etmektedir. Mevcut muhasebe sistemleri sürekli bir değişim göstermiş ve günümüz teorik yapısı ile uygulamasına ulaşmıştır. Hesap tutma tekniğinin doğuşu; ilkel biçimlerde başlamış ve takasın başladığı dönemlere kadar da uzanmaktadır (Sevilengül, 2020, s. 6).

Muhasebenin insanlık tarihi kadar eski olduğu düşünülmekte, fakat ne şekilde ne zaman ve nerede ortaya çıktığı tam olarak bilinmemektedir. Bazı muhasebe tarihçileri de yazı ve rakamların insanların hesaplaşma ihtiyacından doğmuş olabileceğini iddia ederek yazı ve rakam icatlarını muhasebe ile ilişkilendirmektedirler.

Muhasebe tarihi ile ilgili elde edilen sınırlı kaynaklarda; muhasebenin ilk olarak Asurlardan başladığını, sonrasında Mısır'a ve daha sonrasında Luca Pacioli'nin yaşadığı zamana, 15. Yüzyılda da İtalya'ya geçtiği yazmaktadır. Muhasebeyle ilgili yazılı ilk belgelere; Sümerler'de M.Ö. 5000 yıllarında, İbraniler'de M.Ö. 4000 yıllarında, Mısırlılar'da M.Ö. 3000 yıllarında, Babilliler'de M.Ö. 2000 yıllarında, Yunanlılar'da ise M.Ö. 500 yıllarında rastlanmaktadır (Can, 2007, s. 2).

13. yüzyıldan itibaren, muhasebenin teorik temelini oluşturan '*Çift Taraflı Kayıt Sistemi*'nin, İtalya'da kullanılmaya başlandığını 1296 yılında Floransa'da tutulan kayıtlara bakarak söylemek mümkündür. Ancak çift taraflı kayıt yönteminin Doğu'da daha önceki zamanlarda kullanılmış olma ihtimali de mevcuttur. 1363 yılında Farsça dilinde el yazması olarak, Abdullah İbn Muhammed İbn Kiya Al Mazandarani tarafından kaleme alınmış olan "Risale-i Felekiyye/Kitab-us Siyagat" adlı kitapta; "Kitab-us Siyagat" muhasebe kitabı anlamına gelmektedir. Bu kitapta günümüzde kullandığımız muhasebe sistemi esasları yer almaktadır. Ayrıca devlet muhasebesindeki belgelerden,

kayıt şekillerinden ve defterlerden bahsedilmektedir. Bu defterlerin arasında çift taraflı kayıt sistemi temel unsurları olan "Rüznamçe-Yevmiye", "Evârece-defterikebir" ve "Tahvilât- Şahıs Tali Hesapları" isimli defterler bulunmaktadır (Sevilengül, 2020, ss. 6-7).

Muhasebe uygulamalarındaki çift taraflı kayıt sisteminin esaslarını, geniş bir matematik bilgisine sahip Luca Pacioli, "Summa de Aritmertica, Geometria, Propartioni e Propartionalita (1494)" adlı eserinde toparlayarak açıklamıştır. Yazar eserinde farklı bir yol izleyerek muhasebenin normal seyri dışına çıkmıştır. Eserde yevmiye maddelerinin borç ve alacak taraflarının ayrı satırlarda gösterilmesi, defter-i kebir mizanının düzenlenme biçimi, iki defter arasındaki bağlantılar, muhasebenin temel kavramları ve etik değer konuları anlatılmıştır. Bu eser, muhasebedeki yerel uygulamaları ve dünyanın birçok yerinde olan muhasebe uygulamalarını araştırarak onlarla ilgili bütün ihtiyaçları ayrıntılı bir şekilde ele alan ve birçok kişide dalga etkisi bırakan, muhasebe dünyasının dönüm noktası olarak nitelendirilmiştir (Kızıl vd., 2018, s. 72).

Muhasebe ile ilgili kayıtlı geçmiş 7000 yıl kadar geriye uzanabilmektedir. Bununla beraber muhasebe, 15. yüzyılın sonuna kadar konuları bakımından normal seyrinde ilerlemiştir. Mevcut kaynaklar çift taraflı kayıt yöntemi bakımından, 15. yüzyılın sonlarına doğru bilimsel gelişmelerin başlamış olduğunu yazmaktadır (Can, 2007, s. 2).

Türkiye'de muhasebenin düzenli ve sistemli bir şekilde gelişimi, 1850 yılında kabul edilen "Kanunname-i Ticaret" ile başlamıştır. Bu Kanun, Fransız Ticaret Kanun'unun çevirisi niteliği taşıdığından, muhasebe uygulamaları uzun bir süre Fransız muhasebe literatürünün etkisi altında kalmıştır (Güvemli & Güvemli, 2015, s. 28).

Daha sonra 1926'da yürürlüğe giren ve Almanya ticari yasalarına dayanan, 856 sayılı Ticaret Kanun'undan dolayı bu dönemde de Alman muhasebe literatürü etkisi gözlemlenmiştir. Gerçekleştirilen genel vergi reformuyla birlikte ise 1950 yılının başında Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu ile 1956 yılında yenilenen 6752 sayılı Ticaret Kanunu, muhasebe alanında önemli gelişmelere yol açmıştır (Sevilengül, 2020, ss. 7-8).

Plânlı kalkınmaya geçişle muhasebe alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. 12.03.1964 yılı ve 11662 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri Hakkında Kanun, işletme bütçe ve hesapları için yeni düzenlemeleri beraberinde getirmiştir. Bu durum, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin muhasebe usul ve

esaslarının standart hale getirilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu Kanun çerçevesinde oluşturulan İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu, büyük ölçüde Amerikan muhasebe teorisi ve uygulamalarını temel alan, aynı zamanda Fransız Genel Hesap Planı'nın etkilerini de taşıyan, Tekdüzen Muhasebe Sistemi'ni önermiştir.

Sonrasında, 1971 yılında Kamu İktisadi Kuruluşları Reform Komisyonu'nun bir alt komisyonu olarak kurulan Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Komisyonu, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin önerilerini dikkate alarak sistemde çeşitli değişiklikler yapmıştır. Bu sistem, 07.07.1971 tarihli ve 7/2767 sayılı Kararname ile 27 Kamu İktisadi Teşebbüsünde 01.01.1972 tarihinden itibaren uygulamaya konulmuştur. Aynı Kararname ile kapsam dışı bırakılan bankacılık işletmeleri ile uygulama alanına dâhil olan sanayi işletmelerinde, maliyet muhasebesine ilişkin esasların belirlenmesi yetkisi, 1972 yıllık programına dayanarak oluşturulan Devlet Planlama Teşkilatı'na ve Tekdüzen Muhasebe Koordinasyon Devamlı İhtisas Komisyonu'na verilmiştir.

Bu komisyon çalışmaları sonucunda maliyet muhasebesi ile ilgili esaslar belirlenmiş ve 1977 yılı itibarıyla uygulanmaya başlanmıştır. Ayrıca, Bankalar Birliği tarafından hazırlanan Bankalar için Tekdüzen Hesap Planı, 1986 yılının başında yürürlüğe girmiştir (Sevilengül, 2020, ss. 8).

Muhasebecilik mesleği, 01.06.1989 tarih ve 20194 sayı ile Resmî Gazete'de yayımlanan 3568 kanun sayılı "Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu" ile yasal bir yapı haline gelmiştir. Bu durum, muhasebe uygulamalarının geliştirilmesi bakımından önemli bir dönüm noktası oluşturmuştur.

Söz konusu Kanun çerçevesinde oluşturulan meslek odalarının sağladığı yoğun destekle birlikte, Vergi Usul Kanunu doğrultusunda kurulan "Tekdüzen Genel Hesap Planı ve Açıklamaları Komisyonu" tarafından hazırlanan "Tekdüzen Muhasebe Sistemi", 26.12.1992 tarih ve 21447 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de, yer alan 1 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'de faaliyette bulunan işletme ve diğer kuruluşların finansal tablolarının hazırlanmasıyla muhasebe ilkelerinde tekdüzenin sağlanmasına yönelik çalışmaları yönlendirmek amacıyla, 1994 yılında Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) çatısı altında Türkiye Muhasebe ve

Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) kurulmuştur. TMUDESK, Uluslararası Muhasebe Standartları'nı (UMS) esas alarak toplam 19 adet ulusal muhasebe standardı yayımlamıştır. Ancak yayımlanan bu standartların uygulanmasına ilişkin herhangi bir yasal yaptırım gücü bulunmaması nedeniyle, standartların benimsenerek uygulamaya konulmasında arzu edilen başarı elde edilememiş ve çalışmalar öneri niteliğiyle sınırlı kalmıştır (Erol & Aslan, 2017).

Türkiye'de muhasebe standartlarının belirlenmesinde önemli bir gelişme, 1999 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na eklenen Ek-1'inci maddeyle gerçekleşmiştir. Bu madde uyarınca kamu tüzel kişiliğine, idari ve mali özerkliğe sahip Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) kurulmuştur. Bu kurul, 2002 yılında TMUDESK'in görevlerini devralarak muhasebe standartlarının belirlenmesinde tek yetkili kurul konumuna gelmiştir. Söz konusu dönemde Türkiye'de muhasebe uygulamaları, Avrupa ülkelerinin etkisi altında bir gelişim süreci yaşamıştır (Yünlü, 2020, s. 185).

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik sürecinin resmen başlatıldığı 3 Ekim 2005 tarihinden itibaren, ülke mevzuatının Avrupa Birliği kurallarıyla uyumlu hâle getirilmesi zorunlu kılınmıştır. Bu doğrultuda, 1999 yılında Adalet Bakanlığı bünyesinde Ticaret Kanunu Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyonun 2007 yılından itibaren yürürlüğe girecek olan yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) taslağını hazırlamakla görevlendirildiği ifade edilmektedir (Kocamaz, 2012, s. 113).

TMSK'nın yetkileri ve yayımladığı Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) yeni TTK taslağında yer verilmiştir. Ayrıca 2005 yılından itibaren Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) mevzuatına tabi borsada işlem gören şirketlerin TMS'leri uygulama zorunluluğu getirilmiştir. Bu durum, Türkiye'de ilk kez gerçekçi ve güvenilir finansal tablo üretme zorunluluğunu ifade etmesi bakımından kayda değerdir. Ancak uygulama kapsamı açısından sınırlılıklar içermektedir (Yünlü, 2020, s. 185).

TMSK, 2011 yılına kadar bünyesinde, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan standartlar ile birebir uyumlu olan kavramsal çerçeveye ek 38 adet standardı (9 adet Finansal Raporlama Standardı ve 29 adet Muhasebe Standardı) ve 26 adet Standart yorumunu tebliğler halinde Resmî Gazete'de yayımlamıştır (Karabayır & Ertugay, 2010, s. 197).

14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6102 kanun numaralı Türk Ticaret Kanunu ile bu Tebliğler, 6102 sayılı yeni TTK'nın muhasebe uygulamaları ile

ilgili maddelerinin 01/01/2013 tarihinde yürürlüğe girmesini sağlamıştır (Ulusan vd., 2011, s. 12; Deloitte, 2011, s. 1).

13.01.2011 tarih ve 27846 sayılı yeni TTK ile tüm sermaye şirketlerine TMS'lere göre finansal tabloların hazırlanması ve bağımsız denetimi zorunluğu getirilmiştir.

2011 yılında yayımlanan TTK'da adı geçen TMSK, 02.11.2011 tarih ve 28103 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 660 karar sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kaldırılmıştır. Bu kararla birlikte, bağımsız denetimde uygulama birliğini sağlamak, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve faaliyetlerini denetlemek TMSK yerine uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları'nı oluşturmak ile bağımsız denetim alanında kamu gözetimini gerçekleştirmek amacıyla Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) kurulmuştur.

1.2. Eğitim Kavramı ve Mesleki Eğitim

Latince kökenden gelen eğitim (education) kelimesi, dışarı çekmek (educere) ve kökleri beslemek (educare) anlamlarına gelmektedir. Eğitim sözcüğü birçok eğitimci tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Ertürk'e göre (1982) eğitim; birey davranışlarında, yaşantısı yoluyla kasıtlı ve istendik bir şekilde değişim oluşturma sürecidir. Şimşek (2009) eğitimi; bireylerin davranışlarındaki örüntüleri değiştirmeleri yoluyla kendi gizil güçlerine dayalı ve toplumsal amaçlar doğrultusunda, gelişimlerine katkı sağlama süreci olarak tanımlamıştır. Taşpınar'a (2016) göre ise eğitim; yaşam boyu devam eden, bireylerin yaşam için ihtiyaç duyduğu davranışları kazanırken bu davranışların oluşmasında kendilerine özgü özellikleriyle aktif rol aldıkları bir süreçtir.

Eğitim çoğunlukla okulda verilmesinin yanı sıra aile içinde, sosyal çevrede ve iş çevresinde yani yaşamın her aşamasında gerçekleşmekte olan bir süreçtir. Bu kapsamda Varış'a (1994) göre eğitim, bireylerin bütün yaşamları boyunca devam etmekte olan ve yaşamları boyunca okul içinde ve dışında edindikleri deneyimlerin tümüdür.
Bazı ünlü düşünürlerin eğitim tanımları ise şu şekildedir (Arslan, 2009, s. 29);

- Platon'a göre eğitim; bedenlere ve ruhlara, yetenekli oldukları (yetkinliği) mükemmelliği vermektir.
- Çiçeron eğitimi, çocuğun insan haline getirilmesi sanatı olarak tanımlamıştır.

- J.J. Rousseau'a göre doğa koşulları bakımından insan yetiştirmek eğitimdir.
- Stein'e göre eğitim; yetileri, hep birden ve uyumlu bir şekilde geliştirmektir.

Tüm tanımlardan yola çıkarak eğitim; öğretme ve öğrenme süreçlerinin sonucu olan, tüm toplumlarda önemli yere sahip bir kavramdır denilebilir. Öğretme; planlı bir şekilde, belli bir amaç doğrultusunda gerçekleşmektedir. Öğrenme ise öğretici ve öğrenci etkileşimi sonucu oluşmaktadır. Bu sebeple tam olarak eğitimi gerçekleştirebilmek için öğrenmenin gerçekleşmiş olması ve öğretim sürecinin de başarılı olması gerekmektedir. İyi bir öğrenme, güçlü bir iletişim ile gerçekleşmektedir (Çaşut, 2019, s. 1).

Ülkeler ve toplumlar belirledikleri hedeflere ulaşmak için eğitim sistemlerini kurup, en verimli şekliyle bu sistemlerin işlemesini sağlamaktadır. Tıp, hukuk, iktisat ve benzeri birçok alanda planlanan ilerlemeler yalnızca kurulan eğitim sistemi paralelinde gelişmektedir.

Ülkelerin kalkınmasında ve gelişmesinde ticari ve iktisadi faaliyetlerin payı büyüktür. Bu tür faaliyetler ticari ve iktisadi eğitimini tamamlamış kişilerce yapıldığı zaman, hedeflenen ve planlanan çerçevede gelişim göstermektedir.

Ülkemizde ticari ve iktisadi eğitim, üniversitelerin ilgili fakülte bölümleri dışında ortaöğretim kurumu MTAL'de verilmektedir.

İktisadi alanda amaçlanan noktalara ulaşmak ve muhasebe meslek alanında nitelikli bireyler yetiştirme konularında, MTAL'lerin işleyişi önemli bir rol almaktadır. Bu liselerde alınan muhasebe eğitimi ile öğrencilere muhasebe mesleğinin gerektirdiği temel bilgi ve beceri ile tutumların verilmesinin yanı sıra uygulamanın teori ile desteklenmesi sağlanmaktadır.

Günümüzde ve günümüze kadarki süreçlerde insanların yaşamlarını belirli bir düzen ve doğrultuda, istedikleri şekilde idame edebilmeleri için bir mesleğe ihtiyaçları vardır. Ancak meslek seçimi yaparken kişilerin kendilerini tanımaları bilgi, beceri ve kabiliyetlerinin farkında olmaları ve bu doğrultuda başarılı olabilecekleri meslekleri seçmeleri bireysel, toplumsal ve ekonomik açıdan önemlidir. Bu kapsamda insanların seçeceği ya da sahip olduğu mesleklerde ve mesleki başarılarında, alacakları mesleki eğitimin katkısı büyük olacaktır.

Mesleki alanda eğitim bireylere belirli bir mesleğin zorunlu kıldığı bilgileri, becerileri ve tutumları kazandırarak bunları farklı yönlerle geliştirmektir. Mesleki eğitimin esası

bireyin yeteneklerini bilişsel, duygusal, sosyal ve ekonomik yönlerden geliştirmektir (Erol & Erkan, 2008, s. 286).

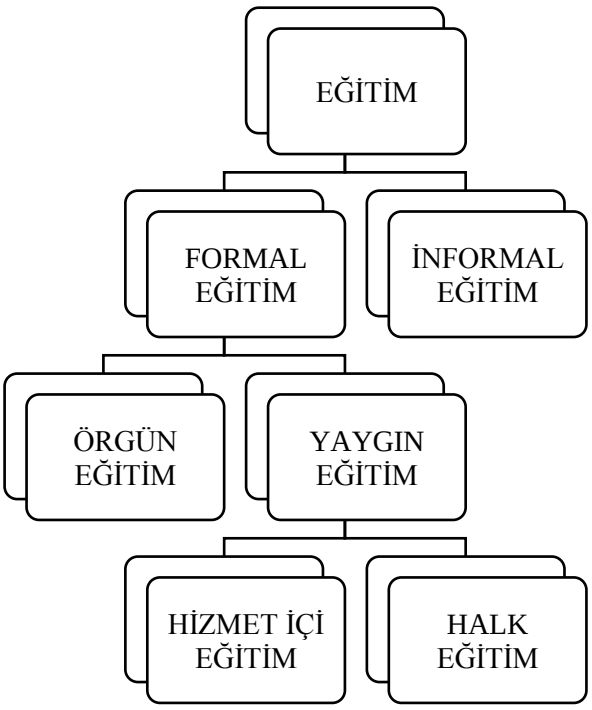
Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı (METARGEM) tarafından gerçekleştirilen çalışmada mesleki eğitim; bireye iş hayatında geçerliliği olan bir mesleği öğretebilmek için bireyin istek, ilgi ve yeteneklerine uygun bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandırmayı; bireyin işi araç olarak kullanarak yeteneklerini geliştirmesini hedefleyen bir süreç olarak tanımlanmıştır (Süer, 2007, s.4).

Bir başka tanıma göre mesleki eğitim; bireyin herhangi bir mesleği icra edebilmesi ve icra edeceği meslekte belirli bir seviyeye ulaşabilmesi için gerekli meslek kültürüne, yeterliliğe ve meslek etiğine sahip olmasıdır (Pehlivan & Karlıklı, 2018, s. 152).

Birçok tanımı yapılmış olan mesleki eğitim genel anlamda; meslek, eğitim ve birey boyutlarının dengeli bir biçimde bir araya getirilmesi ile oluşturulmuş bir eğitim süreci olarak tanımlanabilir. Oluşturulan bu süreçte bireylere, temel eğitim bilgileri ile mesleki alanda yetiştirmek için gereken bilgiler verilmektedir. Süreç sonunda, bireyin ve mesleğin bütünlüğü sağlanabildiği zaman, mesleki eğitim tam anlamıyla bir eğitim olma özelliği kazanmış olacaktır (Süer, 2007, s. 4).

Eğitim kavramı kapsamında farklı türlerin genel kabul gören sınıflandırılması, şekil 1.1'de gösterilmiştir.

Şekil 1.1. *Eğitim türlerinin sınıflandırılması (Gömleksiz, 2020, s. 34)*

Şekil 1.1.'de gösterilen şemaya göre eğitim, formal ve informal olarak iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Formal öğrenme, hiyerarşik ve kademeli bir eğitim sistemi içinde gerçekleşmektedir. Bu öğrenme, ilkokuldan üniversiteye uzanan akademik süreçler ile tam zamanlı mesleki-teknik programları kapsamaktadır. Resmî kurumlar tarafından yürütülen bu süreçler, belirli bir müfredat, ölçme-değerlendirme sistemi ve genellikle bir sertifika veya diploma ile sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla formal öğrenme, planlı, yapılandırılmış ve kurumsal bir bağlamda gerçekleşen bir öğrenme biçimi olarak nitelendirilebilir (Coombs & Ahmed, 1974, s. 8).

Informal öğrenme ise Marsick ve Volpe'ye (1999) göre, günlük yaşam ve iş rutinlerinin doğal akışı içinde kendiliğinden ortaya çıkmakta ve çoğu zaman farkında olunmadan deneyim ve etkileşim yoluyla gerçekleşen bir öğrenme süreci olmaktadır. Bu süreç, bazen içsel veya dışsal bir tetikleyici ile başlamakta; planlı ya da plansız olmakta ve rastlantılar tarafından şekillendirilmektedir.

Genel kabul gören bu sınıflamanın yanı sıra, literatürde 'Sargın Eğitim' olarak adlandırılan farklı bir eğitim türüne de yer verilmektedir.

Sargın eğitim, örgün ve yaygın eğitim kurumları dışında bireyin kendiliğinden gerçekleştirdiği ve çoğunlukla somut bir çıktı üretmeye yönelik, beceri ve öğrenmeler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Araz, 2014, s. 15).

1.3. Muhasebe Eğitimi

Muhasebe eğitimi, işletmelerin kararları için yararlı bilgilerin tespit edilmesi, ölçülmesi, işlenmesi, kaydedilmesi ve raporlanarak incelenmesi sürecidir. Bu eğitim, elde edilen bilgilerin karar aşamasında nasıl kullanılması gerektiği konusunda bilgi vererek, öğrencilerin bu bilgileri uygulama yeteneklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Yardımcıoğlu & Büyükşalvarcı, 2007, s. 174). Bu tanımdan, muhasebe eğitiminde teorik ve uygulama olarak birbirini tamamlayan iki alanın bulunduğu anlaşılmaktadır. Yani muhasebe eğitimi, muhasebeye yönelik teorik bilgi kazandırırken bu bilgilerin kullanımıyla ilgili ilke ve yöntemlerin uygulanarak öğrenilmesini sağlamaktadır.

Ulusal ve uluslararası alanda muhasebe eğitimiyle ilgili her zaman dile getirilen soru, *"Muhasebe eğitimi nasıl yapılmalıdır?* sorusudur. Daha açık bir şekilde muhasebe eğitiminde; *neyin, ne zaman* ve *nasıl* öğretilmesi gerektiği hususu dile getirilmektedir.

Ekonomik, sosyal, politik, teknolojik konularda yaşanan değişimler ve gelişmeler, işletmeler üzerinde de birçok etki oluşturmaktadır. Muhasebe eğitimi ve *"İşletmenin dili"*

biçiminde ifade edilmekte olan muhasebe de bu değişimlerden ve gelişmelerden etkilenmektedir. Bu nedenle muhasebe eğitiminde "*ne öğretilecek?"* sorusu, söz konusu olan gelişmeler kapsamında daima yeniden şekillendirilmektedir (Daştan, 2005, s. 40).

"Ne zaman?" sorusu; muhasebe eğitiminin okulda mı, staj eğitiminde mi, yoksa meslek içi eğitim şeklinde mi verilmesi gerektiğini kastetmektedir. Bu çerçevede muhasebe eğitimi ile ilgili bazı konuların okulda bazı konuların da meslek içi eğitim zamanında verilmesi gerektiği dile getirilmektedir.

"Nasıl öğretilecek?" sorusu ile ders alan öğrenciler ile ders veren öğretmenlere ait özellikler, verilen dersler, derslerin içerikleri, öğretim yöntemleri, ders verme araç-gereçleri, donanımları ve ortamı vurgulanmak istenmektedir (Daştan, 2005, s. 40).

Muhasebe eğitiminin nasıl öğretilmesi gerektiği sorusuna; hedef, müfredat, öğretme-öğrenme ve ölçme-değerlendirme açısından da bakılabilir. Bu bağlamda muhasebe eğitiminin kalitesinin artırılmasında ders programları, ders içerikleri, ders işleme yöntem araç-gereçleri, öğrenci ve öğretmenler etkili ve belirleyici olmaktadır.

Muhasebe eğitimi bir mesleki eğitimdir ve bu eğitimden beklenen muhasebe bilgisini talep edenlere, muhasebe mesleğince gereken bilgi ve becerilerin kazandırılmasıdır. Bu bilgi ve beceriler ders programları ile kazandırılmaktadır. Ulusal ve uluslararası standartlar ile muhasebe mesleği için gereken bilimsel yeterlilik düzeyi belirlenmektedir. Muhasebe eğitim kalitesinde etkili olan ders programlarının da bu standartlarda yer alan yeterlilikleri karşılayıp karşılamadığı eğitim kalitesini ölçmek için kriter olabilir (Zaif & Ayanoğlu, 2007, s. 117).

Muhasebe eğitiminde öğrenci motivasyonu da ön plandadır. Ancak muhasebe derslerinin zorluğu ve karmaşıklığı öğrenci motivasyonunu olumsuz etkilemektedir. Öğrenciler bu motivasyon düşüklüğü sebebiyle mesleki kariyerlerinin ilk basamağı olan asgari eğitim alma konusunda yeterli çabayı göstermemektedir. Bunun sonucunda da öğrenciler eğitim sürecinde ve sonrasındaki çalışma hayatlarında isteksiz, başarısız ve mutsuz olabilmektedirler. Tüm bu konularda muhasebe öğretim elemanlarına büyük sorumluluk düşmektedir. Diğer konulara kıyasla daha karmaşık ve uzun olan konularda tümevarım, daha kolay ve kısa olan konuların öğretiminde ise tümdengelim yöntemlerinin kullanılması öğrenmeyi daha kolay hale getirecektir (Karasioğlu & Duman, 2011, s. 168).

Muhasebe eğitimi ile amaçlanan; öğrenciye, muhasebenin temel kavramları ile ilkelerinin kazandırılıp öğrencilerin bilgileri meydana getirmeleri, ölçmeleri ve analiz ederek karar alma aşamasında kullanmalarının sağlanmasıdır. Muhasebe eğitiminde istenilen düzeye ulaşabilmek için öğrencinin temel seviye teori-beceri bilgisi ile yasalara göre hareket eden, toplumsal ve kültürel değerlere sahip, meslek etiği kurallarına hâkim olan ve bu kuralları uygulayan bir kişilik yapısına sahip olması sağlanmalıdır.

Muhasebe sektörünce ihtiyaç duyulan ara eleman ihtiyacının karşılanması ise ortaöğretim düzeyi muhasebe eğitiminin asıl amacıdır. Bu bağlamda ortaöğretim düzeyi muhasebe eğitimi; uygulamaya yönelik, yükseköğretimce verilen muhasebe eğitiminden farklı ve mesleki eğitim kapsamında olan bir eğitimdir. Çünkü yükseköğretim kapsamındaki muhasebe eğitimi, teorik bir eğitimdir (Çemrek, 2017, s. 8).

Muhasebe eğitiminin diğer bir amacı ise eğitim gören kişilere işletmelere fayda sağlayacak bilgilerin öğretilmesi, bu bilgilerin kaydedilmesi, sınıflandırılması, bilgilerin doğruluklarının denetlenmesi, raporlanması ve yorumlanmasıdır. Aynı zamanda bu eğitim, edinilen bilgilerin karar alma aşamasında kullanılmasını ve bireysel becerilerin geliştirilmesini hedefler (Süer, 2007, s. 18).

Genel olarak muhasebe eğitiminin amaçları incelendiğinde bu eğitimin; ortaöğretim, ön lisans, lisans, lisansüstü ve mesleki eğitim kursları düzeyinde verildiği görülmektedir. Bu çalışmanın konusu olan ortaöğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin amacı; muhasebe sektörünce ihtiyaç duyulan, mesleki becerilere sahip ara elemanların yetiştirilmesidir.

1.3.1. Türkiye'de Muhasebe Eğitimi

Günümüzde iktisadi gelişmelerdeki artışla birlikte muhasebeye duyulan ihtiyaç da artmakta ve bu muhasebe eğitimini gerekli kılmaktadır. Dünyadaki ekonomik gelişmelere paralel olarak ülkemizdeki muhasebe eğitimi de gelişim göstermiştir. 1868 tarihinde ilk muhasebe eğitimi, "Mekteb-i Mülkiyeyi Şahane" adındaki okulda verilmeye başlamıştır. Muhasebe alanındaki en geniş eğitim ise 1883'te İstanbul'da kurulan Hamidiye Yüksek Ticaret Mektebinde verilmiştir. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin 1914 yılında kurulmasıyla birlikte bu okulda da muhasebe eğitimi verilmiştir. Bunların devamında, Türkiye'de hızlı bir okullaşma süreci başlamış ve ortaöğretim kurumlarının bazılarında, meslek yüksekokullarında ve yüksek dereceli okullarda da muhasebe eğitimi en yüksek seviyede verilmeye başlamıştır (Tekşen vd., 2010, s. 102).

Ülkemizde muhasebe eğitimi direkt olarak herhangi bir ülkeden gelmemekle birlikte, muhasebe eğitiminin yakın bir tarihe kadar Almanya, Amerika ve Fransa gibi batılı birçok ülkeden önemli bir biçimde etkilenmiş olduğu görülmektedir (Çürük, 2001, s. 26).

Türkiye'de muhasebe uygulamaları ve eğitimi, 1926 yılına kadar 1850 tarihinde kabul edilen ve Fransız Ticaret Kanunu tercümesi özelliğinde olan Kanunname-i Ticaret'le Fransa muhasebe literatürü etkisinde kalmıştır. Ayrıca lise düzeyindeki okullar ile yükseköğrenim düzeyindeki okullarda da bu dönemde muhasebe eğitimi yapılmıştır (Güvemli, 2001, s.246). Bu süreç sonrasında, 856 sayılı Ticaret Kanunu'nun çıkarılması ile birlikte muhasebe sisteminde Alman ekolü etkisi hâkim olmuştur (Altıntaş, 2011, s. 177).

Türkiye'de Cumhuriyet sonrası dönem muhasebe eğitimi bakımından, üç bölümde ele alınmıştır (Kaya & Daştan, 2004, s. 201):

1926 Yılı Öncesi Dönemi: Bu dönemde ülkemiz, Fransız ekolü etkisinde kalmıştır. Bu dönemin muhasebe eğitimi de Fransız ekolü etkisi ile birlikte Askeri Rüştiye Mektepleri, Darüşşafaka, İstanbul Ticaret Mektebi Ali'si ve Mülkiye Mektepleri aracılığı ile verilmeye çalışılmıştır.

1926 – 1960 Yılları Arası Dönem: 1926 öncesi dönemlerde muhasebe eğitiminin teorik düzeyde, Fransız ekolü etkisiyle verilmeye çalışılmasına karşın bu dönemde; Almanya'dan kaçan muhasebe öğretim elemanlarının Türkiye'ye gelmesi ile birlikte, lisans seviyesinde verilen muhasebe eğitiminin kapsamında ve düzeyinde çeşitli gelişmeler yaşanmıştır.

1960 Yılı Sonrası Dönemi: Özel sektör ve kamu işletmeciliğinin ortaya çıkması, muhasebe tarafından üretilen bilgilere olan ihtiyacın artmasına sebep olmuştur. Bununla beraber vergi alanında yaşanan gelişmeler muhasebe eğitiminin, muhasebe eğitimi veren kuruluşlar ile üniversitelerin şekil, kapsam ve sunumunun gelişmesine katkı sağlamıştır.

Türkiye'de 1960 yılı sonrası dönemde muhasebe mesleği ile ilgili önemli düzenlemeler 02.11.2011 tarih ve 28103 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 660 karar sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye göre aşağıdaki gibidir:

- 1971 tarihli Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) Tekdüzen Hesap Planın yayımlanması,
- 1981 yılında Sermaye Piyasası Kanunu yürürlüğe girmiştir,

- 1983 yılında SPK kurulması ve Standart Mali Tablo ve Raporlar tebliğinin yayımlanması,
- 1984 yılında Standart Genel Hesap Planı tebliğinin yayımlanması,
- 1986 tarihli Bankacılık Sektörü Tekdüzen Hesap Planının yayımlanması,
- 1989 tarihli 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile 1994 tarihli Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS) yayımlanması,
- 1992 yılında TDMS ve Hesap Planı'nın yayımlanması,
- 1993 yılında Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Temel Eğitim ve Staj Merkezi'nin (TESMER) kurulması,
- 1994 yılında TDMS ve Hesap Planı'nın yürürlüğe girmesi ve TMUDESK kurulması,
- 1996 yılında TMUDESK'in Muhasebe Standartlarını yayımlamaya başlaması.
- 2002 yılında Sermaye Piyasası Kanunu ile TMUDESK'in TMSK devretmesi,
- 2003 yılında TÜRMOB tarafından çıkarılan yönerge ile "Türkiye Denetim Standartları Kurulu'nun (TÜDESK) kurulması,
- 2011 yılında Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun kabul edilmesi, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun (KGK) kurulması ve TMSK ile TÜDESK görevlerinin KGK'ye devredilmesi,
- 2012 yılında 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girmesi.

Ülkemiz 1960 yılı sonrası dönemde küresel ölçekte meydana gelen değişmelerden ve gelişmelerden etkilenmiştir. Bu dönemde muhasebe mesleğini, ülkemizde turizm ve işletmecilik sektörü de olmak üzere meydana gelen gelişmeler daha önemli bir hale getirmiştir. Dolayısıyla bu dönemde muhasebe mesleğini ilgilendiren hukuki düzenlemeler artmış ve muhasebe mesleği önem kazanmıştır. Muhasebe eğitimine olan talebin artmasıyla birlikte ise muhasebe eğitim kurumlarının ve programlarının sayısında da artış meydana gelmiştir. Ayrıca ders içerikleri de ihtiyacı karşılayacak şekilde zamanla güncellenmiştir (Tursun, 2021, s. 27).

Ortaöğretim kurumlarında ve ön lisans programlarında verilen muhasebe eğitimi, muhasebe mesleği ara elemanı ihtiyacını gidermek amacıyla verilmektedir. Bu

kurumlardan mezun olan öğrenciler giriş şartlarını sağlayabilirler ise bir üst seviyedeki eğitimlerine devam edebilmektedirler. Muhasebe meslek mensubu olabilmek için en az lisans düzeyinde eğitim almış olunması gerekmektedir. Ayrıca bu programlar, muhasebe alanındaki akademik personel ihtiyacını karşılamak amacıyla da eğitim vermektedir. Mesleki eğitim kursları ise muhasebe meslek mensuplarının günümüz değişimlerine ayak uydurabilmeleri için verilmektedir.

Muhasebe mesleğinin Türkiye'de profesyonel bir şekilde icra edebilmesi için Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olmak gerekmektedir. Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olabilmek için ise 01.06.1989 tarih ve 20194 sayı ile Resmî Gazete'de yayımlanan 3568 kanun sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu uyarınca; maliye, işletme, hukuk, muhasebe, iktisat, bankacılık, kamu yönetimi veya siyasal bilimler alanlarında eğitim veren fakültelerden ya da Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından denkliği onaylanmış yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans düzeyinde mezun olmak gerekmektedir.

Bunlar dışında, diğer öğrenim kurumlarından lisans düzeyinde mezun olanların, bu bilim dallarında lisansüstü (yüksek lisans veya doktora) derecesine sahip olmaları gerekmektedir. 3568 sayılı Kanun bu fakülteler için herhangi bir bölüme ait koşul bildirmemiştir. Fakat muhasebe eğitimi veren eğitim kurumlarının müfredatlarına bakıldığında bazı bölüm müfredatlarının, muhasebe mesleğini icra edebilmek için gereken dersleri içermediği gözlenmektedir.

Bu konuya, hukuk bölümü müfredatında herhangi bir muhasebe dersi verilmezken 3568 sayılı Kanuna göre bu bölüm mezunlarının Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olabilmeleri en iyi örnek olarak gösterilebilir. Bu gibi durumlar, Türkiye'deki muhasebe eğitiminin kalitesini düşürmektedir. Ayrıca bu eğitim, Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları kapsamına uyum bakımından yetersiz kalmaktadır (Can & Demirci, 2016, s. 336).

1.3.2. Türkiye Muhasebe Eğitim Sistemi Yapısı

Eğitim kısaca; bireyin, davranışlarında değişiklik oluşturması süreci olarak tanımlanabilir. Sistem yaklaşımı bakımından bu sürece baktığımızda, belirli amaçlara yönelik çevreden girdileri alarak işleyen ve çıktılar oluşturan, çıktılara ilişkin de geri bildirim alan bir sistem olduğu söylenebilir. Ülkemiz temel eğitim sistemi; girdi, çıktı ve geri bildirimlerden meydana gelmektedir. Bu unsurlar sürekli olarak değişime açıktır ve

sabit değildir. Bu unsurlardan herhangi birinde meydana gelen değişiklik, sistemin bütününü etkileyecektir. Bu özellikleri nedeniyle eğitim sistemimiz ve bununla beraber muhasebe eğitim sistemi de açık sistem özelliğindedir.

Açık sistem özelliği taşıması sebebiyle muhasebe eğitim sistemi, dış çevre ile de etkileşimdedir ve burada meydana gelecek herhangi bir değişiklik de tüm sistemi etkileyecektir. Teknoloji, iş dünyası, meslek örgütleri, devlet yasaları bu dış çevrenin faktörlerinden bazılarıdır (Sevim & Ergün, 2005, s. 17).

MEB, ülkemizdeki eğitimi örgütleyerek yapma ve yerine getirme görevlerinden birinci dereceden sorumlu olan kurumdur. Bu görevleri MEB, merkez ve taşra örgütleri biçiminde yapılandırılmış birimleriyle birlikte yerine getirmektedir. Eğitim planlarının yapılması ve politikaların geliştirilmesi konularında alınacak kararlar, üst düzey karar verme ve yürütme örgütü olan merkez örgütü tarafından alınmaktadır. Bu merkez örgüt sisteminin en üst seviyesinde Millî Eğitim Bakanı yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanına eğitimi, anayasa ve yasalar çerçevesinde kendi siyasal ideolojisine göre yönetme hakkı verilmiştir (Akgün & Şimşek, 2011, s. 22).

14.06.1973 tarih ve 14574 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1739 kanun numaralı Millî Eğitim Temel Kanunu ile ülkemiz millî eğitiminin amaçları, ilkeleri, yapısı ve organizasyonu belirlenmiştir. Millî Eğitim Temel Kanunu uyarınca Türkiye eğitim sistemi, örgün ve yaygın eğitim şeklinde iki temel bölümden oluşmaktadır.

1.3.2.1. Örgün Eğitim

Örgün ve yaygın eğitim olmak üzere formal eğitim ikiye ayrılmaktadır. İki eğitim türü de resmi içeriklidir ve programlı bir şekilde yürütülmektedir. Bu kapsamda örgün eğitim; belirli yaş grubunda yer alan bireylere yönelik, farklı eğitim kademelerinde, önceden belirlenmiş programlara uygun bir biçimde sunulan bir eğitim türüdür. Örgün eğitim; okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve yükseköğrenim kademelerini içermektedir (Gömleksiz 2020, s. 32).

Okul Öncesi Eğitim: Çocuğun doğduğu gün itibariyle temel eğitime başlayacağı güne kadar geçen süreyi içine alan eğitime, okul öncesi eğitim denilmektedir. Ayrıca bu eğitim süreci çocukların; bilişsel, sosyal, bedensel, devinişsel ve dil gelişim süreçlerinin büyük bir ölçüde tamamlandığı ve çocukların kişiliğinin biçimlendiği, çok önemli bir süreçtir (Aysu & Aral, 2016, s. 2562). Okul öncesi eğitim; 3-5 yaş grubundaki zorunlu ilköğretim

çağına henüz gelmemiş çocukların, gönüllülük esasına bağlı olarak eğitim kapsamına alınmasını ifade etmektedir (Türk, 2015, s. 14).

Okul öncesi eğitimi veren kurumlar, 26.07.2014 tarih ve 29072 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlıdır ve 3-5 yaş (36-66 ay) arasındaki çocuklar için bağımsız anaokulları ve uygulama sınıfları oluşturulabilir. Bununla beraber, 4-5 yaş (48-66 ay) aralığındaki çocuklar için örgün ve yaygın eğitim kurumları kapsamında, ana sınıfları şeklinde de açılabilir. Ayrıca MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak, 4-5 yaş aralığındaki özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için de özel eğitim anaokulları bulunmaktadır.

İlkokul ve Ortaokul Kademeleri: İlköğretim kurumları; zorunlu dört yıl süreli ilkokulları ve zorunlu dört yıl süreli ortaokullar ile imam hatip ortaokullarını kapsamaktadır (Türk, 2015, s. 14).

07.09.2013 tarih ve 28758 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre ilkokul kademesi, MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü sorumluluğunda, 66 ayını doldurmuş çocukları kapsayan bir kademedir. Ortaokul kademesi ise, sorumluluğu MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne ait olan ortaokul ve imam hatip ortaokulları şeklinde, 10-14 yaş arası çocukları kapsamaktadır. Ayrıca bu okullarda lise eğitimini destekleyecek biçimde öğrencilerin tercihlerine, kabiliyetlerine ve gelişimlerine göre seçimlik dersler verilmektedir.

Bu okulların temel amacı ise çocuklara millî ahlak çerçevesinde; gereken temel bilgi, beceri ve davranışların kazandırılarak onların üst öğrenim kademelerine hazırlanmalarını sağlamaktır (Türk, 2015, s. 14).

Ortaöğretim Kademesi: 7.09.2013 tarih ve 28758 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre ortaöğretim kademesi, 14-18 yaş aralığındaki öğrenciler kapsamında olan, en az dört yıllık genel, teknik ve mesleki öğretim kurumlarınca verilen ve 4+4 eğitim seviyesini tamamlamaya yönelik bir eğitim kademesidir. Bu eğitim kademesinin temel amacı; öğrencileri ilgi, istek ve kabiliyetleri doğrultusunda temel genel kültürle donatarak bireysel ve toplumsal sorunlara çözüm üretebilecek, ülkenin ekonomik ve kültürel kalkınmasına fayda sağlayacak şekilde mesleğe ve yükseköğretime hazırlamaktır. Ortaöğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmek için öğretim yılının başlayacağı tarihte 18 yaşını bitirmemiş olma ve ortaokulu ya da

imam-hatip ortaokulunu bitirmiş olma şartları aranmaktadır. Örgün ortaöğretim kurumlarına, bu yaş şartını taşımayan öğrenciler kayıt yaptıramamaktadır.

Yönetmeliğe göre, ortaöğretim kademesi; Açık Öğretim Liselerini, Anadolu İmam Hatip Liselerini, Anadolu Liselerini, Fen Liselerini, Güzel Sanatlar Liselerini, Mesleki ve Teknik Programları yürütmekte olan mesleki ve teknik ortaöğretim okullarını ve kurumlarını, Özel Eğitim Merkezleri ve Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi Liselerini, Sosyal Bilimler Liselerini ve Spor Liselerini kapsamaktadır. Bu eğitimler, 14-18 yaş aralığındaki öğrenciler ve MESEM programını uygulamakta olan okullarda 18 yaş ve üzerindeki yetişkinler içindir. Bununla beraber MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü sorumluluğunda yürütülen, özel eğitim ihtiyacı olup da bu kademedeki eğitim düzeyinde olan öğrenciler için özel eğitim meslek liseleri, özel eğitim mesleki eğitim merkezleri ve özel eğitim iş uygulama merkezleri de bulunmaktadır.

Yükseköğretim Kademesi: 4.11.1981 tarih ve 17506 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2547 kanun numaralı Yükseköğretim Kanunu uyarınca, yükseköğretim kademesinde tüm eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesinden YÖK sorumludur. Bu kademe devlet ve vakıf üniversiteleri şeklinde; ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarından oluşmakta ve 17 yaş üzeri kişileri kapsamaktadır.

Yükseköğretim, en az iki yıllık yükseköğrenim eğitimi veren ve ortaöğretime dayalı olan eğitim kurumlarının hepsini kapsamaktadır. Millî eğitimin genel amaç ve ilkelerine uygun olarak yükseköğretimin amaçları ve görevleri aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır (Türk, 2015, s. 16):

- Öğrencileri ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda; toplumun yüksek derecede, farklı kademelerdeki insan gücü ihtiyacına ve ülkemizin bilim politikalarına göre yetiştirmek,
- Farklı aşamalarda bilimsel öğretimler yapmak,
- Ülkemizi ilgilendiren sorunlar başta olacak şekilde tüm bilimsel, kültürel ve teknik sorunlara çözüm bulabilmek için bilim alanlarını genişleterek derinleştirecek inceleme ve araştırmalar yapmak,

- Ülkemizin ilerlemesi ve gelişimiyle ilgili sorunları, kurumlar ve devletle iş birliği içerisinde, araştırarak elde edilen sonuçları toplumun yararına sunmak ve devletin talep ettiği incelemelerin ve araştırmaların sonuçlandırılması düşüncelerini bildirmek,
- İnceleme ve araştırma sonuçlarını gösteren, teknik ve bilimin ilerlemesine katkı sağlayan her türden yayın yapmak,
- Toplumumuzun genel seviyesini yükseltecek ve kamuoyunu aydınlatacak bilimsel bilgileri söz ve yazı ile halka aktararak yaygın eğitim görevlerinde bulunmak.

4.11.1981 tarih ve 17506 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2547 kanun numaralı Yükseköğretim Kanunu'na göre, ülkemizdeki yükseköğretim kurumları aşağıdaki gibidir:

- Fakülteler
- Enstitüler
- Yüksekokullar
- Konservatuarlar
- Meslek Yüksekokulları
- Uygulama ve Araştırma Merkezleri

Muhasebe eğitimi ile ilgili bölümler yükseköğretim kurumlarında da mevcuttur. Hemen hemen her üniversitede, özellikle ön lisans programları olarak muhasebe eğitimine ilişkin en az bir bölüm bulunmaktadır.

Öğrenciler ortaöğretim mezuniyetleri sonrası sınava girerek aldıkları puanlar ve bu puanların sıralaması neticesinde bir yükseköğretim programına yerleşmektedirler. Yükseköğretim programları üniversiteler bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Birçok üniversite; bankacılık, finans, işletme ve muhasebe gibi alanlar kapsamında muhasebe eğitimi vermektedir.

Meslek lisesi mezunları, 2016-2017 yılına kadarki eğitim-öğretim yılına kadar mezun oldukları alanlara uygun, meslek yüksekokullarının iki yıllık programlarına sınavsız geçiş hakkına sahipti. Ancak bu durum altyapı, donanım, araç-gereç ve öğretim elemanı eksikliği olan meslek yüksekokullarında, öğrenci sayısının artmasına ve eğitim kalitesinin düşmesine sebep olmuştur. Bunun sonucunda öğrenciler yenilenemeyen araç-gereçler, atölyeler ve laboratuvarlar sebebiyle, yeni teknolojiye uyum sağlayamadan mezun olmuş

ve istihdam edilecekleri iş yerlerinin ihtiyaçlarına yanıt veremez hale gelmişlerdir (Alkan vd., 2014, ss. 136-137).

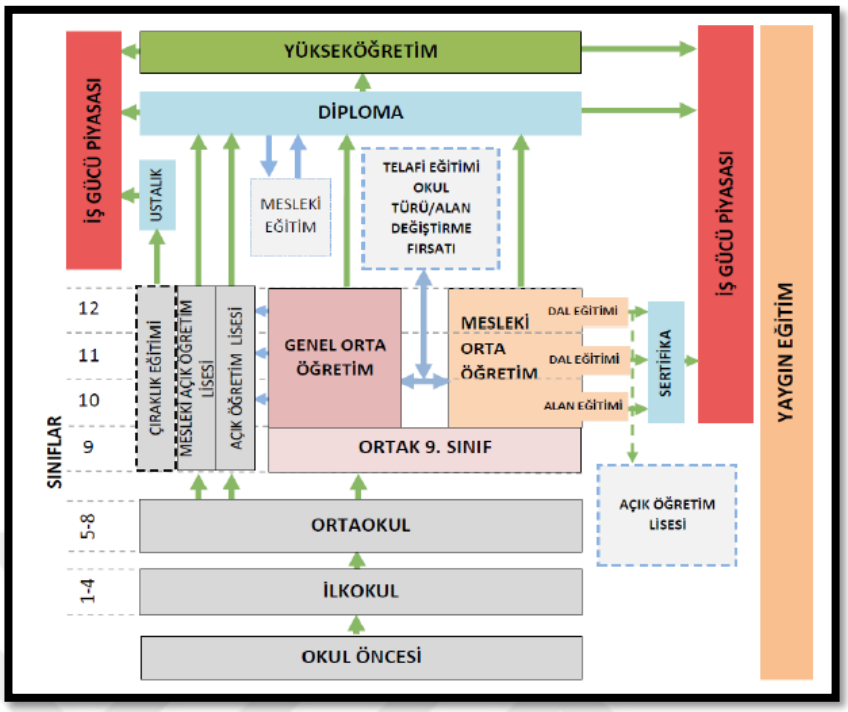
Mesleki eğitim açısından buna benzer birçok sorunun önüne geçilebilmesi amacıyla 02.12.2016 tarih ve 29913 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6764 kanun numaralı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la öğrencilerin, yükseköğretim ön lisans programları sınavsız geçiş hakları kaldırılmıştır.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan üniversite sınavları ile öğrenciler aldıkları puanlara ve puanların sıralamalarına göre muhasebe alanında eğitim veren, iki yıllık meslek yüksekokullarını ya da dört yıllık lisans eğitimi veren üniversiteleri tercih edebilmektedirler. İleri seviyede muhasebe eğitimi almak isten kişiler ise Türkiye'nin birçok üniversitesinde bulunan muhasebe ve finansman alanı, yüksek lisans ve doktora programlarını tercih ederek eğitimlerine devam edebilmektedirler.

1.3.2.2. Yaygın Eğitim

Formal bir özellikte olan yaygın eğitim; örgün eğitime hiç başlamamış, bu eğitimin bir basamağında olan, örgün eğitimini tamamlayan, bu eğitimin bir basamağından ayrılan ya da bir mesleği sürdüren kişilere, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda sunulan eğitimdir (Demirel & Kaya, 2012, s. 11; Gökalp, 2016, s. 3). Türk eğitim sisteminde yaygın eğitimin kademelendirilmesi Şekil 1.2'de gösterilmiştir:

Şekil 1.2. *Türk eğitim sisteminde yaygın eğitimin kademelendirilmesi (Türk, 2015, s. 18)*

Yaygın eğitimin amacı bireylerin, mevcut bilgi ve formasyonlarını geliştirmek, ilgi alanlarında yeterlilik kazandırmak ve meslek değişimlerine uyumlarını sağlamaktır. Bununla beraber, formal eğitimden uzak kalmış bireylerin bu süreçlere katılımlarını destekleyerek davranış kazanmalarını sağlamak da hedeflenmektedir. Bu eğitim herhangi bir yaş sınırı içermemektedir (Gömleksiz, 2020, s. 33). Ülkemizde MEB bünyesinde olan yaygın eğitim kurumları aşağıda sıralanmıştır (Yıldırım, 2009):

- Halk Eğitim Merkezleri
- Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM)
- Meslek Kursları
- Olgunlaşma Enstitüleri
- Özel Dershaneler
- Özel Kurslar
- Pratik Kız Sanat Okulları
- Turizm Eğitim Merkezleri (TUREM)
- Türk-Alman Meslek Eğitim Merkezleri
- Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri

Sürekli eğitim ve hayat boyu öğrenme kavramları günümüzde önemli hale gelmiştir. Küreselleşme ile dünyada yaşanan gelişmeler muhasebe alanını da etkilemiştir. Bu bağlamda küresel, sosyal ve ekonomik yapının talep ettiği meslek hizmetleri, yalnızca örgün eğitimle karşılanamamaktadır. Bu durum, mesleki alanda sürekli eğitim konusunu ortaya çıkarmaktadır (Şengel, 2010, s. 83).

Ülkemizde yaygın eğitim kurumları kapsamına muhasebe eğitimi vermekte olan, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, Sermaye Piyasası Kurulu, TÜRMOB, Maliye Bakanlığı ve bankalar gibi kurumlar da alınabilmektedir. Diğer kurumlardan farklı olarak sürekli ve geniş kapsamlı bir biçimde muhasebe eğitimi veren kurum, TÜRMOB'a bağlı bir biçimde çalışmalarını yürütmekte olan TESMER'dir.

TESMER'in amacı; 01.06.1989 tarih ve 20194 sayı ile Resmî Gazete'de yayımlanan 3568 kanun sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nda belirtilen eğitim kurumları mezunu olan kişilere, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ya da Yeminli Mali Müşavirlik mesleği yapmak isteyen meslek mensupları ve adaylarına, zamanın koşulları kapsamında mesleki etik ve disiplin kurallarını öğreterek bilgi ve beceri kazandırmaktır. Ayrıca TESMER, yaygın eğitim kapsamında stajyerlere eğitim vererek stajını tamamlamış meslek mensupluğu adaylarına değerlendirme sınavı uygulamaktadır. Bu sınavlar, adayların mesleki yeterliliklerini belirlemek ve meslek içi standartlara uygunluğunu ölçmek amacıyla gerçekleştirilmektedir.

Muhasebe ve bilgisayarlı muhasebe alanında kendini geliştirmek ya da çalışmak isteyen bireylere, özel dershaneler ve kurslar da eğitim ve sertifika vermektedir. Bu kurumların yanı sıra MEB'e bağlı, Halk Eğitim Merkezleri ile Merkezi Eğitim Merkezlerinde de muhasebe alanına ilişkin eğitimler verilmektedir (Aksakoğlu, 2013, s. 69).

Ülkemizde nitelikli iş gücüne duyulan ihtiyaç bakımından, öğrencilerin mutlu ve başarılı olacakları meslekleri seçebilmeleri için ilgi, kabiliyet ve kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve bu konularda bilgilendirilmeleri oldukça önemlidir. Bu durum, insan kaynağı yetiştirilmesi ve çalışma hayatı ile eğitim sistemi arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi bakımından da önem taşımaktadır. Bu bağlamda zorunlu ve örgün eğitim kapsamına alınan çıraklık eğitimi, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) ile Mesleki Eğitim Merkezlerine bağlanmıştır. Çıraklık eğitiminde meydana gelen bu değişimin amacı; işletmelerce ihtiyaç duyulan çırak öğrencilerin istihdam edilmesi ile bu

öğrencilerin Ahilik kültürü kapsamında olan usta çırak ilişkisi içinde, işbaşında mesleklerini öğrenmeleridir (MEB, 2019).

14.06.1973 tarih ve 14574 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1739 kanun numaralı Millî Eğitim Temel Kanunu uyarınca ortaöğretimler; ilköğretim kapsamında zorunlu dört yıllık örgün ya da yaygın eğitim vermekte olan mesleki eğitim merkezlerinin ve genel, teknik ve mesleki eğitim kurumlarının hepsini kapsamaktadır. Bu okulları ya da kurumları bitirenler, bitirdikleri program niteliği bakımından diploma almaktadırlar. Fakat MESEM'de eğitim gören öğrenciler, MEB tarafından belirlenen fark derslerini tamamlamaları koşuluyla diplomalarını alabilmektedirler.

MESEM'de eğitim gören öğrenciler teorik eğitimlerini haftada bir gün olacak şekilde okulda almaktadırlar. Haftanın dört gününde ise işletmelerde uygulamalı eğitim almaktadırlar. Mesleki Eğitim Merkezleri kayıt şartları şu şekildedir (MEB, 2019):

- En az ortaokulu ya da imam hatip ortaokulunu bitirmiş olmak,
- Meslek öğrenimine, sağlık durumu bakımından uygun olmak. Gerekirse sağlık kurul raporu ile sağlık durumu belgelendirilmektedir,
- Kaydolacağı mesleki dalla ilgili, bir iş yeri ile sözleşme imzalamak (Sözleşmenin imzalanacağı iş yerinde, "Usta Öğreticilik Belgesi" olan bir ustanın olması gerekmektedir),
- 14 yaşını doldurmuş olmak.

Herhangi bir işletmede çalışan ya da herhangi bir işletmede çalışmayıp sadece mesleki eğitim almak isteyen kişiler, kimlik bilgileri ile yakınlarındaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesine ya da MESEM'e şahsen müracaat edebilmektedirler. Mesleki Eğitim Merkezlerince meslek seçimi ve işletme bulma konularında, herhangi bir işletmede çalışmayan kişiler, rehberlik ve yönlendirme hizmetleri alabilmektedirler (MEB, 2019).

Mesleki Eğitim Merkezleri kayıt işlemleri; öğrenci, veli, okul ve işletme arasında imzalanan, "İşletmelerde Mesleki Eğitim Sözleşmesi" ile başlamaktadır. Öğrenciler E-MESEM sistemine okuldaki görevlilerce kaydedilmekte, kayıt işleminin tamamlandığı an itibariyle de iş kazalarına ve meslek hastalıklarına karşı sigortaları ile maaşları başlamakta ve tüm bunlar öğrenim süresi boyunca devam etmektedir.

Mesleki Eğitim Merkezleri başvuru süreçleri ve aşamaları aşağıdaki gibi sıralanabilir (MEB, 2019):

- Yıl boyunca, en az ortaokul mezunu olan kişiler kayıtlarını yaptırabilirler,
- Haftanın bir günü okulda teorik eğitim, haftanın dört günü ise işletmelerde uygulamalı eğitim verilmektedir,
- Verilen çıraklık eğitimi üç yıl, kalfalık eğitimi ise bir yıl sürmektedir,
- 9, 10 ve 11. sınıf öğrencilerinden, MESEM'e devam edenler asgari ücretin en az %30'u kadar, 12. Sınıfa giden öğrenciler ise asgari ücretin en az yarısı kadar maaş almaktadırlar,
- MESEM'den mezun olan kişiler, "Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Diploması" ile "Ustalık Belgesi" alarak kendilerine ait iş yerlerini açabilmektedirler,
- Çırak öğrenci çalıştırabilmek amacıyla ustalık belgesine sahip olan kişiler, "İş Pedagojisi Eğitimi" ile "Usta Öğretici" belgelerine sahip olmaktadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİ MUHASEBE EĞİTİMİ

Ülkemizin kalkınması noktasında, nitelikli personellerin yetiştirilmesinin yanı sıra genç nüfusun eğitilmesi konusu da son derece önemlidir. Bu bağlamda, genç nüfusun verimli bir şekilde istihdam edilmesi ve artan işsizlik sorununun önlenebilmesi için mesleki eğitimde yeni yapılandırmalara gidilmeye başlanmıştır. Bunun yanı sıra, mesleki eğitim kurumlarının muhasebe ve finans sektöründe nitelikli eleman yetiştirerek istihdam sağlaması da ekonomik kalkınma ve ülke ekonomisi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde örgün eğitim kapsamında, muhasebe ve finans alanında eğitim veren ortaöğretim (lise) kurumları, MTEGM bünyesinde faaliyet gösteren, eski adı Ticaret Meslek Lisesi olan Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleridir.

Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak MTAL hakkında genel bilgilere değinilmiştir. Ardından, meslek liselerinin tarihsel gelişimi konusunda bilgi verilmiş ve bu liselerin amacı ile önemi üzerinde durulmuştur. Daha sonra MTAL'lerin genel yapısından bahsedilerek, alan ve dal programları detaylı şekilde incelenmiştir. Son olarak MTAL'lerde verilen muhasebe eğitimine ve bu liselerdeki beceri eğitimi konusuna değinilmiştir.

2.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Genel Bakış

Geçmiş yıllarda Endüstri Meslek Lisesi ve Ticaret Meslek Lisesi adıyla bilinen ve muhasebe eğitimi veren ortaöğretim kurumları, MEB tarafından 2014 yılı itibariyle Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adı altında birleştirilerek hizmetlerine devam etmektedir. Mesleki ve teknik eğitimleri vermekte olan okulların temel ve ortak amacı, öğrencileri yükseköğretime başlamadan program sonunda meslek elemanı ve meslek sahibi yapabilmektir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, ortaöğretim düzeyinde ticaret meslek eğitimi veren kurumlardır. Bu kurumlar öğrencilere, mesleki eğitim ağırlıklı lise eğitimi vermektedirler. Ayrıca bu kurum mezunu olan öğrenciler, mezun oldukları meslek dalları üzerinden yükseköğretime devam edebilmekte ya da ortaöğretim sonrasında kendi meslek alanlarında çalışabilmektedirler.

MTAL'de her okul ve şehre göre değişmekle birlikte; bilişim teknolojileri, büro yönetimi ve sekreterlik, elektrik-elektronik teknolojileri, muhasebe ve finansman ile pazarlama ve perakende gibi birçok alan bulunmakta ve bunlar dört yıllık eğitim vermektedir.

Türkiye'de meslek sahibi ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla faaliyet gösteren MESEM, 02.12.2016 tarih ve 29913 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında ve 5.6.1986 tarih ve 19139 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ve diğer ilgili düzenlemelerle çıraklık eğitimi örgün ve zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Bununla beraber mesleki eğitim merkezleri de MTEGM'e bağlanmıştır. Yapılan bu değişikliklerle, işletmelerdeki çırak ihtiyacının karşılanması ve çırak öğrencilerin usta çırak ilişkisiyle mesleklerini öğrenmeleri amaçlanmaktadır.

2.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de ortaöğretim kademesi muhasebe eğitimi Cumhuriyet öncesine kadar uzanmaktadır. Bu eğitim çoğunlukla, ticaret ortaokulları ve ticaret meslek liselerinde verilmekteydi. Fakat ticaret ortaokulları, 1997–1998 eğitim öğretim yılı itibariyle kesintisiz sekiz yıllık eğitime geçilmesi sebebiyle kapatılmıştır (Çemrek, 2017, s. 34).

Ülkemizde ilk muhasebe eğitimi verilen Ticaret Meslek Lisesi, Ticaret Nazırı Suphi Paşa'nın çalışmaları sonucunda, ticaret alanında eğitim vermek ve tüccar yetiştirmek amacıyla "Hamidiye Ticaret Mektebi-i Alîsi" adıyla 1883 yılında İstanbul'da kurulmuştur (Özkurt, 2001, s. 22).

Kurulan bu ticaret okulunun Kuruluş Yönetmeliği (3 Ekim 1883 tarihli) 27 maddedir. Bu yönetmeliğin 15. maddesinde okul programında yer alacak dersler belirtilmiştir. Ders programında yer alan derslerin günümüz Türkçe karşılıkları şu şekildedir (Güvemli, 2005, s. 17):

- Deniz ve Kara Ticaret Hukukuna giriş,
- Fizik ve Kimyanın sanayiye uygulanması,
- Kara kalem ve sulu boya resim,
- Tek ve çift yanlı kayıt yöntemi ile defter tutmak,
- Ticari Coğrafya,
- Ticari mallar,
- Ticari ve mali hesap,
- Türkçe, Rumca, Fransızca, Arapça, İtalyanca, İngilizce ticari yazışmalar,
- Ulusların zenginlikleri,
- Ülkenin sanayi ve maliyesi.

Hamidiye Ticaret Mektebi-i Alîsi ticaret okulunun bir yıl sonrasında durumunu ortaya koyan verilerden, okulun Kuruluş Yönetmeliğinden ve ders programlarından başarı sağlanamadığı anlaşılmıştır. 1894-1895 yıllarında okul ikinci kez açılmıştır. Ancak bu kez okul, Ticaret Bakanlığından alınıp Maarif Bakanlığına bağlanmış ve üç yıllık bir okul olarak açılmıştır. Ticaret liseleri ve ticaret eğitimi bakımından önemli gelişmeler, 1914-1915 yılları arasında olmuştur. Türkiye'ye, Birinci Dünya Savaşı sebebiyle Alman eğitim sistemi gelmiş ve bununla beraber 1908 yılında II. Meşrutiyet yaşanmıştır (Güvemli, 2005, ss. 19-20).

Hamidiye Ticaret Mektebi-i Alîsi okulunun adı II. Meşrutiyet döneminde, "Ticaret Mektebi-i Alîsi" şeklinde değiştirilmiş ve değişiklikler okulun öğretim programlarında da yapılmıştır. Bunun yanında okulun teşkilatında, genel ticaret bilgilerinin uygulamalı olarak verildiği orta dereceli üç yıllık kısım "Kısm-ı Evvel" (Ticaret Lisesi) ve teorik derslerin verildiği yüksek dereceli üç yıllık kısım "Kısm-ı Sani" (Yüksek Ticaret) şeklinde değiştirilmiştir (Özkurt, 2001, s. 22).

Kısm-i Evvel'de eğitimini tamamlayan öğrenciler, kuruluş ismi Hamidiye Ticaret Mektebi olan, şu anki Marmara Üniversitesinde eğitimlerine devam edebilmektelerdi. Hamidiye Ticaret Mektebi'nin yıllar itibariyle isim değişiklikleri şu şekildedir (Özkul 2017, s. 322):

- 1883 yılındaki adı Hamidiye Ticaret Mektebi
- 1909 yılındaki adı Ticaret Mekteb-i Alisi
- 1924 yılındaki adı İstanbul Ulum-ı Aliye-i Ticariye Mektebi
- 1936 yılındaki adı İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi
- 1959 yılındaki adı İstanbul İktisadi ve Ticaret İlimleri Akademisi
- 1982 yılındaki adı Marmara Üniversitesi (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)

Cumhuriyet tarihinde bilhassa Lozan Antlaşması sonrasında Adana, Ankara, İstanbul, İzmir ve Samsun'da da ticaret mektepleri açılmaya başlanmıştır. 1927 yılında MEB'e devredilmiş olan okulların eğitim-öğretim süreleri dört yıla çıkartılmıştır. İki yıl süreli ticaret liseleri ise 1933 yılında açılmıştır. Orta ticaret okullarının öğretim süreleri 1941 yılında üç yıla indirilmiş, ticaret lisesi süreleri ise üç yıla çıkartılmıştır (Erol & Atmaca 2015, s. 85).

Günümüzde MTAL'ler, dört yıl eğitim-öğretim süresi ile 4+4+4 eğitim sistemine sahiptir (MEB, 2017, s. 46). MEB bünyesinde meslekî ve teknik eğitimden sorumlu olan altı birim, 14.09.2011 yılı ve 28054 sayılı 652 karar sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kararı ile MTEGM kurularak bu tarih itibariyle tek çatı altında birleştirilmiştir. 2016 yılında 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılan değişiklik sonucunda ise meslekî eğitim merkezleri zorunlu eğitim kapsamına alınmış ve Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır.

2.3. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Amaçları ve Önemi

Dünyada olduğu kadar ülkemizde de ticari faaliyetler günden güne gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. Türkiye'de üretilen bir ürün veya hizmet kıtalar arası ihraç edilebilmekte, dünyanın uzak bir noktasında üretilen bir ürün veya hizmet de dünyanın başka noktalarına ithal olarak gelebilmektedir. Ülkeler arası yapılan bu ithalat ve ihracat faaliyetleri sonucunda muhasebe bilgi üretim sürecinde de değişimler meydana gelmektedir. Ticari faaliyetlerin devamlılığı ve sürdürebilirliği için tüm sistemlerin doğru ve düzenli biçimde işlemesi gerekmektedir. Hammadde alım-satımı, doğru işlenmesi, standartlara getirilme ve ulaşım sistemlerini içeren bu ticari sürecin en önemli noktası

muhasebe-finans sistem ve sürecidir. Bu süreçlerin iyi yönetilebilmesi için muhasebe elemanlarının bilgi düzeyi ve doğru çalışması çok önemlidir. Bunlara ek olarak gelişmelerin takibi ve yeni bilgilere uyum sağlama sürecinin kısalığı da önemlidir. Tüm bunları sağlayan sistem muhasebe eğitim ve öğretim sistemidir. Ülkemizde Muhasebe eğitim-öğretim sürecine ortaöğretim ile başlanmaktadır. Dört yıl olarak MTAL'de verilen muhasebe eğitimi sonunda öğrenci, meslek ve yönetmelik bakımından yeterli bilgileri öğrenebilmekte, teorik eğitiminin ardından sunulan staj imkânı ile de öğrendiği bu bilgileri uygulamayla birleştirerek iş yaşamına tecrübeli bir şekilde başlama imkânına sahip olabilmektedir.

Bireysel ve toplumsal yaşam bakımından mesleki ve teknik eğitim bir mesleğin gereği olan beceri, bilgi, pratik ve uygulama kabiliyetlerini kazandırarak bireyin bilişsel, duygusal, kişisel, sosyal ve ekonomik yönleri ile dengeli bir biçimde geliştirilmesi sürecidir.

Mesleki ortaöğretimin genel ortaöğretimden farklı amaçlarından biri; öğrencilerin hizmet, ticaret ve üretim gibi sektörlerde çalıştırılabilmeleri amacıyla nitelikli iş gücü biçiminde eğitilmesi ve yetiştirilmesidir. Diğer bir amacı ise öğrencilerin mesleki hayatlarında ilerlemeleri ve yükseköğretim kurumlarına geçebilmeleri için gereken temel eğitimin verilmesidir (Çemrek, 2017, s. 37).

Türkiye'de MTAL'ler muhasebe eğitimi veren kurumlar bakımından, örgün eğitimin başında gelmektedir. Bu liselerin, sektör için ara eleman yetiştirmeleri önceliklerinden biridir. Dolayısıyla bu lise mezunlarının, iş dünyasında aranan niteliklere sahip olmaları gerekmekte ve sektör ile okul iş birliği de zorunlu bir hale gelmektedir. Bu iş birliğinin amacı ise öğrencilere, okullarda kazandırılan beceriler ile iş dünyasında aranan kabiliyet ve niteliklerin birbirlerine paralellik göstermelerini sağlamaktır.

MTAL'lerin amacı 7.09.2013 tarih ve 28758 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre, öğrencilere ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür kazandırarak, kişisel ve toplumsal sorunlara çözüm üretebilen, ülke gelişimine katkı sağlayan ve öğrencileri istek, ilgi ve yetenekleri bakımından hayatlarına, iş yaşamına ve yükseköğretime hazırlayan programlar oluşturmaktır.

2.4. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Genel Yapısı

Türkiye'de, 2006–2007 eğitim-öğretim yılı itibariyle uygulamaya başlanan Mesleki Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) ile ortaöğretim kurumlarının öğretim süreleri dört yıl olmuştur. Ortaöğretim kurumlarında 9. sınıf, tüm ortaöğretim öğrencilerinin aynı dersleri görebilecekleri şekilde ortak hale getirilmiştir. Bu eğitim dönemini izleyen yıllarda dersler; ders programları, okul türleri ve okullarda uygulanan programların içeriklerine göre değişiklik göstermektedir (Aksakaloğlu, 2013, s. 73).

MTAL'ler, ilköğretim sonrası dört yıl süren eğitim vererek özel sektörde veya kamuda çalışabilecek ya da kendi işini kurabilecek nitelikli iş gücü yetiştiren ortaöğretim kurumlarıdır. Bu kurumlarda 9. sınıf, genel mesleki ve teknik liselerde de olduğu gibi ortaktır. Öğrenciler istekleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda 9. sınıf sonunda alan seçimlerini yaparak seçtikleri alanda eğitim ve öğretimlerine 10. sınıfta başlamaktadırlar. 10 ve 11. sınıf seviyesinde alanla ilgili dallara ait yeterlik kazandıran derslere daha çok ağırlık verilmektedir.

Öğrenciler, teorik dersler dışında uygulama yaparak pratik kazanmaları amacıyla 12. sınıfta; 5.6.1986 tarih ve 19139 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği kapsamında beceri eğitimi yapmaktadırlar.

Bu eğitim süreci; teorik eğitim haftada iki gün, işletmelerde uygulama eğitimi olarak ise haftada üç gün şeklinde gerçekleştirilmektedir. İşletmelerde uygulama eğitimi amacıyla stajyer öğrencilere, iş yerleri tarafından net asgari ücretin en az %30'u kadar ücret ödenmektedir. Ayrıca MEB tarafından, okul müdürleri aracılığıyla öğrencilerin sigortaları da yapılmaktadır. Tüm bu eğitim-öğretim sürecini başarıyla tamamlayan öğrenciler diploma almaya hak kazanmaktadır (Aksakaloğlu, 2013, s. 74).

Öğrencilerin imkânları baz alınarak mesleki ve teknik eğitim alabilmelerini sağlamak için kurumlar tarafından örgün eğitim ve yaygın eğitim verilebilmektedir. Mesleki Açık Öğretim Liseleri zorunlu öğrenim çağı sonrası farklı bir meslek edinmek isteyen ya da örgün eğitime devam ederken bu sürecin dışına çıkmış olan kişilerin, meslekî eğitime olan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuştur (MEB, 2019).

Çok Programlı Anadolu Liseleri, Mesleki Eğitim Merkezleri ve Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, mesleki ve teknik eğitim kapsamında örgün eğitim olarak eğitimlerini

gerçekleştirmektedirler. Mesleki Açık Öğretim Liseleri ise yaygın eğitim olarak eğitim vermektedirler. Bu eğitim kurumlarının detayları aşağıdaki gibidir (MEB, 2019):

Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları kapsamında yer alan MTAL'de; 53 alanda ve 114 dalda öğretim programı uygulanmaktadır. Mesleki Eğitim Merkezleri ise 39 alanda ve 193 dalda eğitim ve öğretim programlarını uygulamaktadır.

Anadolu Meslek Programlarında, herhangi bir mesleğe yönelik genel bilgi dersleri ile bilgi ve beceriler bulunmaktadır. Anadolu Teknik Programlarında ise herhangi bir mesleğe yönelik bilgi ve becerilerin dışında, akademik dersler ağırlıklı olarak bu program türünde yer almaktadır. İki programda da 9. sınıfta mesleki alan eğitimi; 10, 11 ve 12. sınıflarda da meslek alanına bağlı dal eğitimi verilmektedir.

Genel, teknik ve mesleki öğretim programlarını tek bir yönetim ile uygulamakta olan ortaöğretim kurumları, Çok Programlı Anadolu Liseleri'dir. Mesleki ve teknik kurs programlarını uygulayan ve bununla beraber kalfalık ve ustalık eğitimi de veren eğitim kurumları ise Mesleki Eğitim Merkezleridir. Bu merkezlerde eğitimlere başlayabilmek için eğitim alınacak alan ya da dal için uygun bir iş yeri ve usta öğreticinin bulunması gerekmektedir. Bununla beraber MEB İşletmelerde Mesleki Eğitim Sözleşmesinin de okul, iş yeri ve öğrenci arasında imzalanması gerekmektedir. Bu program dâhilindeki kişiler de öğrenci olabilmekte ve tüm öğrenci haklarından yararlanmaktadır. Mesleki Eğitim Merkezleri yani çıraklık eğitimi; öğrencilerin iş başı eğitim ile usta olarak yetiştirilebilmeleri ve esnaf ve sanatkârların çırak ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır.

Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları kapsamındaki Mesleki Açık Öğretim Liseleri programlarının içeriği açısından, örgün eğitim kapsamındaki meslek liselerinin programlarının içerikleri birbirlerine benzerdir. Fakat bu okullar, yapıları ve işleyişleri açısından farklılıklar göstermektedir. Burada verilen eğitimler uzaktan öğretim kapsamında gerçekleştirilmekte ve mezuniyet açısından, ders geçme ve kredi sistemlerine dayanmaktadır. Fakat mesleki dersler, öğrenci kabiliyetlerini geliştirebilmek amacıyla çoğunlukla yüz yüze olarak örgün mesleki eğitim kurumlarında verilmektedir.

MTAL'de, MEB modüler çerçeve öğretim programlarında ağırlıklı olarak Tablo 2.1'de bulunan alan ve dal programları uygulanmaktadır.

Tablo 2.1. *Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri alan ve dal tablosu (MEB, 2019)*

ALANLAR	**DALLAR**
Bilişim Teknolojileri	-Ağ İşletmenliği -Yazılım Geliştirme
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı	Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı
Elektrik–Elektronik Teknolojisi	-Asansör Sistemleri -Elektrikli Cihazlar Teknik Servisi -Elektrik Tesisatları ve Dağıtımı -Endüstriyel Bakım Onarım -Elektronik ve Haberleşme -Savunma Elektronik Sistemleri
Muhasebe ve Finansman	-Muhasebe -Dış Ticaret
Pazarlama ve Perakende	-Satış Danışmanlığı -Sigortacılık

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, okullarının fiziki imkânlarını ve çevre ihtiyaçlarını da dikkate alarak yukarıdaki tabloda verilen alanlardan, ihtiyaçları kapsamındakileri okullarında açabilmektedir.

MEB modüler çerçeve öğretim programlarında MTAL'de ağırlıklı olarak bulunan alanlar, MEGEP alan modülleri kullanılarak aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

2.4.1. Bilişim Teknolojileri Alanı

Bilişim teknolojileri hızlı bir şekilde gelişerek son yıllarda bütün dünyada yaygın bir hâle gelmeye başlamıştır. Bu gelişmeler hayatı kolaylaştırmış ancak kişisel güvenliğin korunması ve veri güvenliği konularında sorunlar ortaya çıkarmıştır.

Bilişim teknolojileri alanında, Ağ İşletmenliği ve Yazılım Geliştirme dalları bulunmaktadır. Bu eğitim programı; tasarım odaklı düşünme, yeniçağ becerileri geliştirme ve katılımcılara çeşitli mesleki konularda bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda ağ temelleri, Ahilik ve meslek etiği, bilgi güvenliği, bilgisayar montajı, dijital dönüşüm, Endüstri 4.0 teknolojileri gibi alanlarda, mesleki gelişim becerileri kazandırılmaktadır (MEB, 2024, s. 7).

2.4.2. Büro Yönetimi Alanı

Bu programın amacı; özel sektör işletmeleri ile kamu kurum-kuruluşlarının, büro hizmetlerinde görev alacak kişileri yetiştirmektir. Bu eğitimle, dijital ofis uygulamalarını ve büro makinelerini kullanabilen, yazılı ve sözlü iletişim kurabilen, resmî yazı ve belgeleri hazırlayarak web ortamında yayımlayabilen, yöneticilerin seyahat, randevu, telefon görüşmesi ve toplantılarını organize edebilen nitelikli bireyler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu alanda yönetim süreçlerindeki sosyal medyayı, interneti ve

diğer teknolojileri etkin bir şekilde kullanma konusunda da eğitimler verilmektedir (MEB, 2024, s. 7).

Günümüzde tüm kurumlar için web siteleri, sosyal medya araçları ve dijital kitle iletişim araçları önemli bir hâle gelmiştir. Dijital ofis uygulamaları dersiyle öğrencilere çalıştıkları işletmelerde; hizmet, ürün, işitsel ve görsel mesajlar oluşturmanın yanında ürettikleri bu içerikleri sosyal medya araçları ile web sitelerinde yayımlayarak denetleyebilme kabiliyetleri kazandırılmaktadır.

Bu eğitimler ile fiziki ortamların yanı sıra sanal ortamlarda da bilgilere ulaşma, bilgileri paylaşma ve bilgileri güvenli bir şekilde saklama becerileri de kazandırılmaktadır. Bu alanda yalnızca Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı dalı ile alakalı eğitimler verilmektedir.

2.4.3. Elektrik–Elektronik Teknolojisi Alanı

Küresel anlamda hızlı bir şekilde değişen pazar ve rekabet koşulları nedeniyle elektrik-elektronik sektörü de dinamik bir gelişimin içerisindedir. Bu nitelikleri sebebiyle stratejik sektörlerde yer alan ve birçok ülkenin yakından ilgisini çeken elektrik-elektronik sektörüne ilişkin devletler tarafından planlamalar yapılmaktadır. Hızlı bir şekilde küreselleşen bu sektörde rekabet yoğunluk kazanmış ve bu sektörün korunması ve rekabet gücünün geliştirilmesi adına, sanayileşmiş ülkeler tarafından özel politikalar uygulamıştır. Bu kapsamda Elektrik–Elektronik Teknolojisi Alanında; Asansör Sistemleri, Endüstriyel Bakım Onarım, Elektrik Tesisatları ve Dağıtımı, Elektrikli Cihazlar Teknik Servisi, Savunma Elektronik Sistemleri ile Elektronik ve Haberleşme dallarının eğitimi verilmektedir (MEB, 2024, s. 7).

2.4.4. Pazarlama ve Perakende Alanı

Bu alan, pazarlama ve sigortacılık sektörüne meslek elemanı yetiştirmeyi amaçlayan bir alandır. Bu kapsamda pazarlama; kişilerin ve örgütlerin hedeflerine uygun değişimlerini sağlamak amacıyla mal, hizmet ve düşünce yaratılmasını, fiyatlandırmasını, dağıtılmasını ve tutundurmasını planlayan ve uygulayan bir süreçtir. Sigorta ise zararların ve risklerin güvence altına alınması işidir. Dünya gelişmişlik seviyesinin yakalanabilmesi, sigortacılık sektörünün geliştirilebilmesi ve sektörün ihtiyacı olan dürüst, güvenilir ve bilgili insan kaynağının yetiştirilmesi konuları sigortacılık dalı öğretim programının amaçlarındandır. Bu alanda eğitimi verilen Satış Danışmanlığı dalı ile amaçlanan ise

belirtilmiş hedeflere hizmet edip katkı sağlayarak pazarlama ve perakende sektörüne dair bilgi ve becerilere sahip olan insan kaynağının yetiştirilmesidir (MEB, 2024, s. 7).

2.4.5. Muhasebe ve Finansman Alanı

Bu alanda işletme kuruluş işlemleri, faaliyet belgelerini sınıflandırma, kaydetme, rapor haline getirerek analiz etme; gümrük işlemleri, dış ticaret mevzuatı, finans ve borsa işlemleri ile muhasebe işlemlerine ilişkin yeterliliklerin kazandırılması amacıyla eğitim ve öğretim verilmektedir.

İşletmelerin ve kurumların başarılarını ve kârlarını arttırmaları sebebiyle muhasebe ve finans yönetimi politikalarının etkin olması gerekmektedir. Muhasebe ve finansman alanına verilen önem, işletmelerde meydana gelen parasal hareketlerin doğru ve güvenilir bir şekilde aktarılması ile kamu bilgilendirme fonksiyonunun yerine getirilmesi durumlarına duyulan ihtiyaçla artmaktadır.

Muhasebe ve finansman alanını başarıyla tamamlayan kişiler, ÖSYM kapsamında olan üniversite giriş sınavlarına girerek kendi alanları ya da seçecekleri başka alanlarda yükseköğrenimlerine devam edebilmektedirler. Ek olarak bu kişiler, dış ticaret ve finans kurumlarının ilgili birimlerinde, muhasebe ve serbest muhasebeci mali müşavirlik bürolarında ve ticari işletmelerin muhasebe bölümlerinde de çalışabilirler. Ayrıca bu kapsam dâhilinde her türlü kuruma ait mali işler ile ilgili bölümlerde de iş alanları mevcuttur. Tüm bunlardan yola çıkarak muhasebe ve finansman alanında, geniş bir çalışma alanı imkânı olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın temel konusunun muhasebe eğitimi olması sebebiyle muhasebe ve finansman alanına buradan sonraki kısımlarda daha detaylı bir şekilde değinilecektir.

2.5. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Muhasebe Eğitimi

Tüm dünyada ve ülkemizde teknolojideki gelişmelerle birlikte elektronik ticarette hızlı bir gelişim gözlemlenmektedir. Bu durum, ticaretin yaygınlaşmasını sağlarken muhasebe alanında kayıt, belgelendirme, raporlama, analiz ve yorumlama yöntemlerinde de değişim ve gelişim yaratmaktadır.

Günümüzde ticari yaşamı düzenleyen Kanun, yönetmelik ve kurallar da hızla değişmeye başlamıştır. Ticaret yaşamında işletmelerin başarı sağlayabilmesi ve bu şekilde yönetilebilmesi için muhasebe kayıt ve raporlarının işletmelerce doğru yorumlanarak analiz edilmesi gerekmektedir. Ticaret ve muhasebe alanlarında çalışanların, ticari yaşam ve teknolojideki yenilikleri, Kanun ve yönetmeliklerdeki değişiklikleri takip ederek

bunlara uyum sağlamaları; raporlama, kayıt, analiz ve yorumlamaları daha hızlı ve daha doğru yapmalarını da sağlayacaktır.

Dış ticaret ve muhasebe alanında çalışacak kişilerin, içinde bulundukları sektörlerin istediği nitelikte yetiştirilebilmesi için program güncellemelerine ihtiyaç duyulmuş ve bu ihtiyaca yönelik güncellemeler yapılmıştır. Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programında, "Dış Ticaret ve Muhasebe" dalları bulunmaktadır. Muhasebe ve finansman alanında bulunan mesleklerin örgün öğretim programları, ulusal ve uluslararası seviyedeki standartlara uygun olacak şekilde hazırlanmıştır. Bu programları muhasebe alanında tamamlamış öğrencilere (MEB, 2024, ss. 8-9).

- İş sağlığı ve güvenliği tedbirleriyle tuşlara doğru teknik ile vuracak şekilde süreli metinler yazmak,
- İş sağlığı ve güvenliği tedbirleriyle ön muhasebe işlemlerini ve muhasebe kayıtlarını, muhasebe paket programlarını kullanarak yapmak,
- İşletme yönetimi ve girişimcilik kavram ve uygulamaları hakkında kendini geliştirmek,
- Vergi ve beyannamelerle ilgili kavramları tanıma, uygulama ve gereken işlemleri yapmak,
- Mevzuata uygun bir şekilde şirketler muhasebesi işlemlerini yapmak,
- Mevzuata uygun bir şekilde ürün ve hizmetlerin maliyet kayıtlarını yapmak,
- İş ve sosyal güvenlik hukuku hakkında kendini geliştirmek,

konularıyla ilgili bilgi, beceri ve yeterliliklerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Muhasebe ve finansman alanında yer alan Muhasebe ve Dış Ticaret dallarında verilen ortak dersler ve dal dersleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir (MEB, 2024, s. 11):

Tablo 2.2. *Ortak dersler ve dal dersleri*

DERS KATEGORİLERİ	DERS
ORTAK DERSLER	Türk Dili ve Edebiyatı (*)
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
	Tarih
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük
	Coğrafya
	Matematik
	Fizik
	Kimya
	Biyoloji
	Felsefe
	Yabancı Dil
	Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü
MUHASEBE	Mesleki Gelişim Atölyesi
	Temel Muhasebe (*)
	Mesleki Matematik
	Ofis Uygulamaları
	Genel Muhasebe (*)
	Ekonomi
	Temel Hukuk
	Klavye Teknikleri
	Bilgisayarlı Muhasebe (*)
	Girişimcilik ve İşletme Yönetimi
	Vergi ve Beyannameler
	Şirketler Muhasebesi
	Maliyet Muhasebesi
	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku
	İşletmelerde Mesleki Eğitim (*)
DIŞ TİCARET	Mesleki Gelişim Atölyesi
	Temel Muhasebe (*)
	Mesleki Matematik
	Ofis Uygulamaları
	Dış Ticarete Giriş (*)
	Ekonomi
	Temel Hukuk
	Tek Düzen Muhasebe Sistemi
	E-Ticaret Uygulamaları
	Dış Ticaret Uygulamaları (*)
	Dış Ticaret Mevzuatı Ve Uygulama
	Dış Ticarette Paket Programlar
	Dış Ticaret Muhasebesi
	Mesleki Yabancı Dil
	İşletmelerde Mesleki Eğitim (*)

MEB Çerçeve Programı; dört yıl yani sekiz yarıyıl olarak tasarlanmıştır. Öğrenciler alanlarına ait temel mesleki beceriler kapsamındaki teorik dersleri 9. sınıfta yine alanlarına ait mesleki beceriler kapsamındaki uygulama derslerini ise 10 ve 11. sınıflarda almaktadırlar. Öğrenciler son sınıfa geldiklerinde, Anadolu Meslek Programı kapsamında seçmeli meslek dersleri ile işletmelerde mesleki eğitim derslerini almaktadırlar. Anadolu Teknik Programında ise meslek programından farklı olarak akademik destek derslerini almaktadırlar. Öğrencilerin aldığı seçmeli mesleki dersler kapsamında, çeşitli alanlarda ve dallarda birden çok sertifika alınabilmektedir. Tüm bu ders ve öğrenme kazanımları süreçlerinin, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri alınarak yapılması gerekmektedir.

Mesleki beceri uygulamaları; öğrencilerin mesleki tutum, bilgi, beceri ve davranışlarını geliştirmelerinin yanı sıra, okullarında bulunmayan araç-gereçleri, tesisleri ve gerçek üretim ile hizmet ortamlarını görerek gelecekteki iş yaşamlarına uyum sağlamalarını amaçlamaktadır.

Tablo 2.2'de yer alan ders çizelgesinde, (*) işareti ile belirtilmiş olan dersler, o alana ait başarılması zorunlu olan derslerdir. Bu dersler MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği uyarınca, yıl sonunda elde edilen genel başarı ortalamasıyla geçilememektedir. Yani bu alan/dal öğrencisinin mezun olabilmesi için zorunlu derslerden geçer not alması gerekmektedir. Muhasebe ve finansman alanında başarılması zorunlu olan mesleki dersler de Tablo 2.3'te gösterilmiştir.

Tablo 2.3. *Başarılması zorunlu olan mesleki ders tablosu (MEB, 2024, s. 19)*

DAL	SINIF	ANADOLU MESLEK PROGRAMI	ANADOLU TEKNİK PROGRAMI
MUHASEBE	9	Temel Muhasebe	Temel Muhasebe
	10	Genel Muhasebe	Genel Muhasebe
	11	Bilgisayarlı Muhasebe	Bilgisayarlı Muhasebe
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	-
DIŞ TİCARET	9	Temel Muhasebe	Temel Muhasebe
	10	Dış Ticarete Giriş	Dış Ticarete Giriş
	11	Dış Ticaret Uygulamaları	Dış Ticaret Uygulamaları
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	-

MTAL'de verilen derslerin öğrencilere farklı kazanımları bulunmaktadır. Başarılı ders dönemi sonunda öğrenciler, sonraki döneme geçmeye hak kazanarak sekiz yarıyılın sonunda bu eğitim kademesinden mezun olabilmektedirler.

9. Sınıf Mesleki Ders Kazanımları: Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri 9. sınıfında yer alan derslere ait kazanımlar; MEB, Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programında aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (MEB, 2024, ss. 20-22):

Temel Muhasebe Dersi*:* Temel muhasebe dersi kapsamında öğrencilere temel muhasebe uygulamaları ve işlemleriyle ilgili bilgi ve becerilerin, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri doğrultusunda kazandırılması amaçlanmaktadır.

Mesleki Matematik Dersi: Mesleki matematik dersinde öğrencilere mesleki matematik işlemleri kapsamında bilgi ve beceri kazandırılması amaçlanmaktadır.

Ofis Uygulamaları Dersi: Ofis uygulamaları dersinde öğrenciye kelime işlemci, sunu hazırlama programlarının kullanımı ve elektronik tablolama işlemleri ile ilgili bilgi ve becerilerin, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri kapsamında kazandırılması amaçlanmaktadır.

10 ve 11. Sınıf Muhasebe Dalı Meslek Dersleri ve Kazanımları: Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri 10 ve 11. sınıfında yer alan derslere ait kazanımlar; MEB, Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programında aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (MEB, 2024, ss. 22-30):

Genel Muhasebe Dersi: Genel muhasebe dersi ile öğrenciye muhasebenin kayıt işlemlerini yapmayla ilgili bilgi ve becerilerin, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri kapsamında kazandırılması amaçlanmaktadır.

Ekonomi Dersi: Ekonomi dersinde amaç ekonomik hayatın gerekliliği olan temel bilgi ve becerilerin, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleriyle kazandırılması amaçlanmaktadır.

Temel Hukuk Dersi: Temel hukuk dersinde öğrencilere temel hukukla ilgili bilgi ve becerilerin, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri kapsamında kazandırılması amaçlanmaktadır.

Klavye Teknikleri Dersi: Bu dersin amacı öğrenciye tuşlara doğru teknikle vurma ve süreli metin yazma işlemleriyle ilgili bilgi ve becerilerin iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri kapsamında kazandırılmasıdır.

Bilgisayarlı Muhasebe Dersi: Bilgisayarlı muhasebe dersi ile muhasebe paket programları kullanmayla ilgili bilgi ve becerilerin, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleriyle öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır.

Girişimcilik ve İşletme Yönetimi Dersi: Girişimcilik ve işletme yönetimi dersi ile amaçlanan; girişimcilik ve işletme yönetimiyle ilgili kavramlar, uygulamalar ve işlemlerle ilgili bilgi ve becerilerin, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri kapsamında öğrencilere kazandırılmasıdır.

Vergi ve Beyannameler Dersi: Bu dersin amacı öğrenciye vergiyle ilgili kavramlara, uygulamalara ve işlemlere ait bilgi ve becerilerin, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri kapsamında kazandırılmasıdır.

Şirketler Muhasebesi Dersi: Şirketler muhasebesi dersinde amaçlanan; öğrencilere, şirketler muhasebesi işlemleriyle ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılmasıdır.

Maliyet Muhasebesi Dersi: Bu dersin amacı öğrenciye, ürün ve hizmet maliyet kayıtlarının yapılması konusundaki bilgi ve becerilerin, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleriyle kazandırılmasıdır.

İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dersi: İş sağlığı ve güvenliği hukuku dersinin amacı öğrencilere, iş ve sosyal güvenlik hukukuyla ilgili bilgilerin ve becerilerin kazandırılmasıdır.

Seçmeli Dersler: Seçmeli ders grubu, alan/dal kapsamında zorunlu ve ortak derslerin dışında kalarak öğrencilerin kişisel yeteneklerini geliştirmelerine, ilgi ve hedeflerine uygun farklı programlarda ilerlemelerine imkân veren derslerdir.

Talim ve Terbiye Kurulu Tebliğler Dergisinde yayımlanan karar ile Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesinde belirtilen açıklamaya göre seçmeli dersler, genel kültür-genel yetenek kısımlarından ya da alana ait dersler ile diğer alan derslerinden seçilebilmektedir. Bu dersler; alan/dal özelliklerine göre sektörel ihtiyaçlar, bölge özellikleri, alan öğretmenleri ve alan öğrencilerinin talepleri dikkate alınarak okul idaresince belirlenir. Dersler seçilirken alanın öncelik ve önem dereceleri dikkate alınmalıdır. Ayrıca seçmeli ders saatleri, haftalık ders çizelgesinde belirlenen süreyi geçmemelidir (Çemrek, 2017, s. 61).

Seçmeli dersler seçilirken o derslere ait diğer programların sırası takip edilmeli ve önceden alınması gereken herhangi bir ders varsa bunlar göz önünde bulundurulmalıdır (MEB, 2024, s. 49).

İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması: 5.6.1986 tarih ve 19139 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ve Yönetmeliğine göre, MTAL muhasebe ve finansman 12. sınıf öğrencileri, üç yıl boyunca aldıkları teori eğitimini, haftada üç gün olacak şekilde işletmelerde mesleki eğitim (staj) olarak uygulamaktadırlar. Bu staj süresi sonunda işletmeler öğrencilere staj notu vermektedir ve bu notlar da öğrencilerin karnelerine yansıtılmaktadır.

Meslek lisesi öğrencilerinin okulda aldıkları teorik eğitimi, kendi alanlarındaki sektörlerde uygulamalı deneyimle desteklemeleri, öğrencilere gelecekteki iş yaşamlarında bilgi, beceri ve iş hayatına adaptasyon sağlamaları bakımından avantaj

sunmaktadır. Ayrıca bu öğrencilerin staj yaptıkları iş yerlerinde, mezuniyetleri sonrası istihdam edilmeleri de söz konusu olabilmektedir. Bunun yanı sıra staj eğitimi öğrencilerin, mesleki eğitimleri ve akademik eğitimleri ile ilgili hedeflerini belirlemelerine yardımcı olabilmektedir.

Staj uygulaması yapan öğrenciler, eğitimleri devam ederken çalışmakta ve bu çalışmaları sonucunda da asgari ücretin en az %30'u kadar ücret almaktadırlar. Ayrıca staj eğitimleri boyunca olabilecek herhangi bir meslek hastalığı ya da iş kazası durumları için sigortaları okulları tarafından yapılmaktadır.

İşletmelerin mesleki eğitim planlaması, uygulaması ve değerlendirilmesi, okul müdürleri ve işletme yetkilileri tarafından yapılmaktadır. İşletmelerinde mesleki eğitim yaptıracak olan kurumlar; kaç öğrenciyi, hangi alanlardan istediğine dair bilgileri, İş ve İşçi Bulma Kurumu (İŞKUR) ile il Millî Eğitim Müdürlüklerine bildirmektedirler.

Mesleki eğitim yaptıracak olan işletmelerin, eğitime uygunluğu 07.09.2013 tarih ve 28758 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre, öğrenci sayıları il ya da işletmelerde kurulan komisyonlarca belirlenmektedir. Bu komisyonlar tarafından uygun görülen işletmeler ile okul idaresi ve öğrenci (reşit değilse velisi), eğitim öğretim yılının son bulduğu tarih ile yeni ders yılının ilk iki haftalık süresi içerisinde staj sözleşmesi imzalamaktadırlar.

Mesleki eğitim kapsamında stajyer alacak olan işletmelerin okullarla iş birliği içerisinde, çalışma takvimini de dikkate alarak staj eğitimi uygulamasını yaptırmaları gerekmektedir.

İş yerlerinde, mesleki eğitimi yaptıracak seviyede olan usta öğretici ya da eğitici personel olmadığı durumlarda, iş yerleri okul müdürleri ile iş birliği yaparak personellerini ilgili kurslara yönlendirmelidir. 5.6.1986 tarih ve 19139 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu madde 25'te belirtilen miktardan az olmaması şartıyla iş yerleri, öğrenciye ücret ödemesi yapmaktadır.

Ayrıca 06.04.2004 tarih ve 25425 sayılı Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğine göre öğrenciler, günde sekiz saatten fazla çalıştırılmamaktadır. Öğrencilere ait devamsızlık durumları ise okul müdürlerine iki iş günü içerisinde işletme tarafından bildirilmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAYSERİ MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDEKİ MUHASEBE EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Çalışmanın bu bölümünde; Kayseri ilinde bulunan MTAL'de muhasebe eğitiminin incelenmesi amacıyla iki farklı anket formu uygulanmıştır. Birinci anket, muhasebe ve finansman alanında eğitim gören son sınıf öğrencileri ile MESEM öğrencilerine, ikinci anket ise bu alanlarda görev yapan öğretmenlere yöneltilmiştir. Araştırmanın amacı, önemi, kapsamı ve yöntemi belirlendikten sonra, anket sonuçlarına göre öğrenciler ve öğretmenlerden elde edilen veriler tablolar ve açıklamalar ile sunulmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın hipotezleri istatiksel analizlere tabi tutulmuş ve sonuçların yorumlanmasıyla çalışma tamamlanmıştır.

3.1. Araştırmanın Literatürü

Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde muhasebe eğitimi üzerine yapılan çalışmalar, muhasebe mesleğine yön verecek nitelikteki insan kaynağının yetiştirilmesi açısından önemli veriler sunmaktadır. Bu çalışmalar; eğitim programlarının yeterliliğini, öğretim yöntemlerinin etkililiğini, öğrenci ve öğretmenlerin eğitime ilişkin algılarını, ders içeriklerinin iş hayatıyla uyumunu ve uygulamalı eğitimin katkılarını farklı açılardan incelemektedir.

Literatürde yer alan çalışmalar, muhasebe eğitiminin yalnızca teorik bilgi aktarmakla sınırlı kalmadığını; aynı zamanda öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirmeyi, motivasyonlarını artırmayı ve iş dünyasının ihtiyaçlarına uygun niteliklerle donatmayı amaçlayan kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Bu bağlamda, literatürde yapılan araştırmaların sistematik bir çerçevede ele alınması, Kayseri ili örneğinde gerçekleştirilen bu çalışmaya kuramsal bir temel sunmakta; mevcut sorunların ve eksikliklerin anlaşılmasına, ayrıca geliştirilmesine yönelik önerilerin daha sağlıklı bir biçimde sunulmasına imkân vermektedir.

Sezgin (1996), Ticaret Meslek Lisesi mezunlarını izlemeye yönelik yaptığı çalışmada, muhasebe eğitiminin iş hayatının beklentilerini karşılamada sınırlı kaldığını ortaya koymuştur. Araştırmada mezunların mesleki beceri düzeyleri, staj uygulamalarında karşılaştıkları güçlükler ve teorik bilgilerin pratiğe aktarımındaki eksiklikler detaylı olarak incelenmiştir. Sonuçlar, mezunların iş yaşamına yeterince hazırlıklı olmadığını ve staj programlarının uygulanabilirliğinin artırılması gerektiğini göstermiştir.

Özkurt (2001), Erzurum'daki Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitiminin mevcut durumunu incelemiştir. Bulgular, eğitimin büyük ölçüde teorik ağırlıklı olduğunu, uygulamalı becerilerin yeterince kazandırılmadığını ve öğrencilerin iş hayatına hazırlık açısından eksiklikler yaşadığını göstermektedir. Çalışma, eğitim programlarının güncellenmesi, uygulamalı derslerin artırılması ve sektörle iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Süer (2007), Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin mevcut durumunu incelemiştir. Çalışma, muhasebe öğretim programlarının iş dünyasının ihtiyaçlarına ne kadar cevap verebildiğini ve öğrencilerin mesleki yeterliliklerini geliştirme düzeyini değerlendirmiştir. Sonuçlar, eğitim programlarının güncellenmesi ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Çelenk ve Çamtosun (2009), Ticaret Meslek Liselerindeki muhasebe eğitiminin kalitesini ve Meslek Yüksekokullarına etkisini incelemiştir. Bulgular, eğitimin teorik ağırlıklı ve uygulama açısından yetersiz olduğunu, bu nedenle öğrencilerin yükseköğretimde muhasebe derslerine yeterince hazır gelmediğini göstermektedir.

Kırlıoğlu ve Gökgöz (2011), İstanbul'daki Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin staj sürecinde karşılaştıkları problemleri incelemişlerdir. Çalışmada öğrencilerin, okulda edindikleri teorik bilgileri iş hayatında uygulamaya aktarmakta zorlandıkları, staj yapılan işletmelerde yeterli rehberlik ve destek alamadıkları, ayrıca işletmelerin stajyer öğrencilere bakış açısının genellikle olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin mesleki gelişimini destekleyecek uygulamalı eğitim olanaklarının sınırlı olduğu vurgulanmıştır. Araştırmanın sonucunda muhasebe eğitiminin iş dünyasıyla daha uyumlu hale getirilmesi için okul-sektör iş birliğinin artırılması, staj sürecinin daha sistematik hale getirilmesi ve öğrencilerin uygulamalı derslerle desteklenmesi gerektiği önerilmiştir.

Akbulut vd., (2014), Bursa ilinde meslek mensuplarının görüşlerine dayanarak muhasebe eğitiminin değerlendirmesini yapmıştır. Çalışma sonucunda, Ticaret Meslek Liselerinde verilen eğitimin meslek standartlarını tam anlamıyla karşılamadığı, öğrencilerin iş hayatına yeterli düzeyde hazırlanamadığı belirtilmiştir. Ayrıca, müfredatın sektör ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Özkan ve Aksoy (2015), Gaziantep ilindeki Ticaret Meslek Lisesi muhasebe bölümü öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarını araştırmıştır. Çalışma, öğrencilerin staj süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ve bu süreçlerin mesleki beceri kazandırma açısından etkinliğini incelemiştir. Bulgular, staj uygulamalarının daha planlı ve sistematik bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini göstermiştir.

Fındık vd., (2016), Türkiye'de muhasebe eğitimi veren ortaöğretim kurumlarını ve eğitim yapısını incelemişlerdir. Anket sonuçlarına göre öğrenciler ders sayısı ve süresini yeterli bulsa da derslerin büyük ölçüde teorik olduğu, öğretmenlerin bilgi ve öğretim tekniklerinin yeterli olduğu ancak uygulamalı becerilerin sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, bazı bölgelerde verilen muhasebe ve işletme eğitiminin diğerlerinden farklılaştığı gözlemlenmiştir.

Önal, vd., (2017), Osmaniye'de iş yeri eğitimi gören Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinin mesleki yeterliliklerini işveren görüşleriyle değerlendirmiştir. Bulgular, öğrencilerin teorik bilgiye sahip olmakla birlikte pratik uygulamalarda yetersiz kaldıklarını göstermektedir. Ayrıca iletişim, problem çözme ve teknolojik araçları kullanma becerilerinde eksiklikler olduğu belirtilmiş, muhasebe eğitiminin iş hayatına hazırlamada güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Çiftçi ve Çemrek (2018) tarafından Muğla ilinde yapılan araştırmada ise muhasebe eğitiminin kalitesi, öğrenci ve okul perspektifinden değerlendirilmiştir. Çalışma, öğretim elemanlarının niteliklerinin artırılması gerektiğini, ayrıca muhasebe derslerinin teorik ağırlıklı olmasının öğrencilerin mesleki gelişimini olumsuz etkilediğini göstermiştir.

Pehlivan ve Karlıklı (2018), ortaöğretim kurumlarındaki muhasebe eğitiminin muhasebecilik mesleğine uygunluğunu incelemiştir. Araştırmada eğitim içeriklerinin mesleğin güncel gerekliliklerini karşılamada yetersiz olduğu, özellikle uygulamaya dönük derslerin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Göksu ve Karaca (2019), Gebze'deki meslek lisesi muhasebe bölümü öğrencilerinin mesleki yeterliliklerini işletmeler açısından değerlendirmiştir. Bulgular, öğrencilerin teorik bilgiye sahip olmakla birlikte pratik uygulamalarda eksiklik yaşadıklarını ve iş hayatına hazırlık açısından geliştirilmesi gereken yönler bulunduğunu göstermektedir.

Karkacıer ve Nayman Hamamcı (2020), Türkiye'de mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin mevcut durumunu incelemiştir. Bulgular, eğitimin büyük ölçüde teorik odaklı olduğunu, uygulamalı becerilerin yeterince kazandırılmadığını ve öğrencilerin iş hayatına hazırlık düzeyinin geliştirilmeye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Ertaş ve Şimşek (2020), Erzurum ilinde meslek derslerinin sektör beklentilerini karşılama düzeyini incelemiştir. Bulgular, muhasebe eğitiminin büyük ölçüde teorik bilgiye dayandığını, öğrencilerin iş dünyasının ihtiyaç duyduğu pratik becerileri yeterince kazanamadığını ortaya koymuştur. Çalışma, özellikle okul-sektör iş birliğinin güçlendirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Şendurur (2020), Ağrı ve Erzurum illerindeki Ticaret Meslek Lisesi muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe eğitimini incelemiştir. Çalışma, öğrencilerin muhasebe derslerine olan ilgilerini, motivasyonlarını ve mesleki algılarını değerlendirmiştir. Bulgular, öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik tutumlarının genellikle olumlu olduğunu, ancak uygulamalı derslerin artırılması gerektiğini göstermiştir.

Akbel ve Beşaltı (2021), COVID-19 pandemisinin mesleki ve teknik Anadolu liselerinde muhasebe eğitimi üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Çalışma, uzaktan eğitimin uygulamalı dersler üzerindeki olumsuz etkilerini ve öğrencilerin mesleki beceri kazanımındaki zorlukları ortaya koymuştur.

Sucu (2024), Çorum ilindeki mesleki ve teknik Anadolu lisesinde yabancı öğrencilerin muhasebe eğitimi sürecini ele almıştır. Araştırma, dil ve uyum sorunlarının başarıyı olumsuz etkilediğini, ancak uygun destek sağlandığında öğrencilerin başarı gösterebildiklerini ortaya koymuştur.

Yapılan çalışmalar bir bütün olarak incelendiğinde; muhasebe eğitiminin temel sorunlarının büyük ölçüde uygulama–teori dengesizliği, staj süreçlerinin niteliği, öğretmen yeterlilikleri, müfredatın güncelliği ve öğrencilerin mesleğe yönelik algıları etrafında toplandığı görülmektedir. 2020 sonrası dönemde ise pandemi koşulları ve

uzaktan eğitim süreçleri, bu sorunların daha görünür hale gelmesine yol açmıştır. Ayrıca son yıllarda öğrencilerin muhasebe alanına yöneliminin azalması, muhasebe eğitiminin geleceğine dair yeni tartışmalar ortaya çıkarmaktadır.

3.2. Araştırmanın Amacı

Muhasebe eğitimi temelinin ortaöğretim aşamasında atılması ve mezunların birçok sektörde çalışması sebebiyle bu okullardaki eğitimin güncelliği, kalitesi, uygulanabilirliği ve teori ile uygulama arasındaki uyumu önemlidir.

Bu araştırmada, ortaöğretim seviyesi MTAL'deki muhasebe eğitiminin (teori ve uygulama/staj eğitimi); genel yapısı, ders içerikleri, materyalleri ve okul türlerine göre farklılıklarının, muhasebe öğrencileri ve muhasebe alan öğretmenlerinin görüşleriyle değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu çalışmada, MTAL'de muhasebe eğitimi alan öğrencilerin okulu bilinçli tercih edip etmediği, ders başarılarına göre düşüncelerindeki farklılıklar, kariyer hedefleri ve staj yaptıkları iş yerlerinin türüne göre muhasebe eğitimiyle ilgili görüşlerinde farklılık olup olmadığı araştırılmaktadır. Bununla beraber muhasebe alan öğretmenlerinin, eğitim süreci ve kalitesi bakımından hem kendilerini hem de muhasebe eğitimini değerlendirmelerine yönelik düşünceleri de ölçülmeye çalışılmıştır.

3.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde bilgi ve teknolojide yaşanan hızlı değişimler, nitelikli işgücüne olan ihtiyacı artırmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanması ülkemizde üniversiteler ve meslek liseleri aracılığıyla gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca muhasebe alanındaki istihdam gereksinimi de benzer kanallar üzerinden karşılanmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın kapsamına giren meslek liselerindeki eğitim sisteminde muhasebe alanındaki yeniliklerin ve güncellemelerin izlenmesi, teori eğitimi ile staj arasındaki paralelliğin belirlenmesi, bu eğitimlerin öğrencileri iş dünyasına hazırlama düzeyinin incelenmesi ve muhasebe eğitiminin uygulanmasında karşılaşılan sorunların belirlenmesi önem taşımaktadır.

Bu araştırma ile muhasebe ve finansman öğretmenleri ile bu bölümde eğitim gören 12. sınıf öğrencileri ve MESEM muhasebe öğrencilerinin görüşleri ile muhasebe eğitimi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bunun sonucunda, meslek liselerindeki öğrenci ve öğretmenlere ilişkin durumlar belirlenecek ve mevcut hale ilişkin değerlendirmelerde bulunulmaya çalışılmıştır.

3.4. Araştırmanın Kapsamı

Yapılan bu araştırma, Kayseri İli MTAL'de, muhasebe ve finansman alanında eğitim görmekte olan 12. sınıf öğrencileri ile MESEM öğrencileri ve muhasebe ve finansman öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir.

MESEM ve 12. sınıf öğrencilerinin meslek liselerinde aldıkları muhasebe eğitimini, teori ve uygulama bakımından daha sağlıklı değerlendirebilecekleri düşünüldüğü için araştırma yalnızca bu öğrencilere uygulanmıştır.

Bu araştırmada evren; Kayseri ilinde muhasebe ve finansman alanında okuyan MESEM ve 12. sınıf öğrencileri ile muhasebe ve finansman öğretmenlerinden oluşmaktadır. Bu bakımından 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Kayseri ilinde muhasebe ve finansman eğitimi veren; Ahmet Erdem Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Belsin Çok Programlı Anadolu Lisesi, Kayseri Mesleki ve Teknik Anadolu Meslek Lisesi, Mehmet Akif Ersoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Mustafa Kemal Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Müşerref-Hasan Eser MTAL'de, muhasebe bölümünde eğitim gören toplam 313 son sınıf öğrencisi ve 180 MESEM öğrencisi ile 42 muhasebe ve finansman öğretmeninin olduğu tespit edilmiş ve bu okulların tümüne ulaşılmıştır.

Bu çalışmada öğretmenler için uygulanan ölçeğin yapı geçerliliğinin incelenebilmesi için yeterli örneklem sağlanamamıştır. Bu nedenle öğretmenler, örneklem hesaplamasına dâhil edilmemiştir. Öğrencilerin örneklem büyüklüğünün belirlenmesi için ise örneklem alma metodu tercih edilmiştir. Araştırma evreninin 493 öğrenci olduğu belirlenmiştir. Araştırmacı güven düzeyi olarak %90 (alfa 0,05 için z tablosu değeri (1,645) olarak ele alınmıştır. Bu değerlere göre araştırmanın örneklem büyüklüğü aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}$$

$$n_0 = \frac{t^2 \times s^2}{d^2}$$

$$n_0 = \frac{1{,}645^2 \times 0{,}5^2}{0{,}05^2} \approx 270.6$$

$$n = \frac{270{,}6}{1 + \frac{270{,}6}{493}} \approx 175$$

N: Evren büyüklüğü, n: Örneklem büyüklüğü, t: Güven düzeyine karşılık gelen tablo z değeri (0.05 için 1.96, 0.01 için 2.58 ve 0.001 için 3.28), s: Evren için tahmin edilen standart sapma, d: Kabul edilebilir sapma toleransı olarak tanımlanmaktadır (Bartlett vd., 2001, s. 45).

Yukarıda yer alan örneklem büyüklüğünün hesaplama formülüne göre, %90 güven düzeyi ve %5 hata payı için gerekli örneklem büyüklüğü yaklaşık 175'tir. Dolayısıyla 175 katılımcıya ulaşıldığında, örneklemin ana kütleyi temsil etme düzeyi gerçekleşmektedir. Bu sayı dikkate alınarak, okullar kapsamında araştırmaya katılan öğrencilerin ve öğretmenlerin sayıları Tablo 3.1'deki gibidir.

Tablo 3.1. *Araştırmaya katılan öğrencilerin ve öğretmenlerin sayıları*

Araştırma Yapılan Okullar	**Anket Uygulanan Son Sınıf Öğrenci Sayısı**	**Anket Uygulanan MESEM Öğrenci Sayısı**	**Anket Uygulanan Öğretmen Sayısı**
Ahmet Erdem Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	41	34	10
Belsin Çok Programlı Anadolu Lisesi	18	-	4
Kayseri Mesleki ve Teknik Anadolu Meslek Lisesi	53	26	8
Mehmet Akif Ersoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	19	-	5
Mustafa Kemal Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	57	36	7
Müşerref-Hasan Eser Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	22	28	4
TOPLAM	210	124	38

Bu araştırmanın evrenini oluşturan 313, 12. sınıf öğrencisinden 210'una ve 180 MESEM öğrencisinden 124'üne ulaşılabilmiştir. Toplam 493 öğrenciden 159'u araştırma aşamasında okulda bulunmamaları sebebiyle ve bazıları da ankete cevap vermek istememeleri sebebiyle araştırmaya katılmamayı tercih etmişlerdir. Araştırma evreni toplam 493 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan toplam öğrenci sayısı ise 334'tür. Bu örneklem büyüklüğü, belirlenen güven düzeyi ve hata payı için yeterli olarak değerlendirilmektedir.

Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin evreni olan 42 öğretmenden 38'ine ulaşılabilmiştir. Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin geçersiz anketi bulunmamaktadır.

3.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma için nicel bir veri toplama tekniği olan anket yöntemi seçilmiştir. Araştırma, "teorik bölüm" ve "uygulama bölümü" olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Çalışmanın teorik bölümü oluşturulurken konu ile ilgili bilimsel araştırma, kitap, tez, makale ve internet kaynaklarından yararlanılmıştır. Çalışmanın uygulama bölümünde ise, 2017 yılında Doç. Dr. Yavuz ÇİFTCİ danışmanlığında Nermin ÇEMREK tarafından, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalında hazırlanan "Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla İli Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında hazırlanmış ölçekten, gerekli izinler alınarak yararlanılmıştır. Anketler, öğrenciler ve öğretmenler için farklı olarak hazırlanmıştır.

Kullanılan anketteki ifadelerin öğrenciler kapsamında hazırlanan bölümün Cronbach Alfa değeri %90,1; öğretmenler kapsamında hazırlanan anketteki ifadelerin ise Cronbach Alfa değeri %91,4 olarak belirlenmiştir. Her iki grup anket güvenirlik düzey sınırı olan %70'i geçmiştir ve geçerliliğe sahiptir (Taber, 2018, s. 1276). Her iki kısımda da güvenilirlik ve geçerlilik düzeyi sağlandığı için çalışmada bu ölçekten yararlanılmıştır.

Öğrenciler için hazırlanan bölüm; 35 adet 5'li likert tipi ifade, 10 adet demografik özellikli çok seçenekli ve iki seçenekli sorular ile diğer hususlar olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Öğretmenler için hazırlanan bölümde ise 40 adet 5'li likert tipi ifade ve 5 adet demografik özellikli çok seçenekli ve iki seçenekli sorular ile diğer hususlar yer almaktadır.

5'li likert tipi olarak hazırlanan ölçeklerde katılma dereceleri, olumsuzdan olumluya olacak şekilde; (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum ifadelerinden oluşmaktadır.

Hazır ölçek olarak kullanılan sorularda birkaç imla hatası değiştirilmekle birlikte; Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi (METEM) adı MESEM şeklinde, 5'li likert ölçeğindeki 3. seçenek olan Kararsızım kısmı, Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca öğrenciler için hazırlanan demografik kısım içerisinde bulunan staj yeri türü, staj yeri bulma yöntemi ve meslek lisesi tercih sebebi çok seçenekli sorularının seçeneklerine diğer seçeneği de eklenmiştir.

Öğrenciler için oluşturulmuş anketteki ifadelerin yapı geçerliliğini tespit edebilmek amacıyla faktör analizi kullanılmıştır. Bu bakımdan ilk olarak verilerin madde korelasyonuna ve verilerin birbirleri ile farklılığına bakılmıştır. Madde korelasyon değerleri bakımından 5'li likert tipi 6, 13, 16, 29 ve 34. maddelerinde verilen ifadelerin değerleri sırası ile 0,20; -0,046; 0,25; -0,02; 0,215 şeklindedir ve diğer sorular ile korelasyon ilişkisi 0,30'un altındadır ve bazı sorular ile 0'ın altında farklılık içermektedir. 5'li likert tipi 35. sıradaki ifadenin ise sadece 26. sıradaki ifade ile korelasyon ilişkisi 0,34'tür. Diğer ifadeler ile korelasyon ilişkisi düşüktür. Faktör analizine dâhil edildiğinde ya sadece 26. sıradaki ifade ile bir faktör oluşturmakta ya da tek başına bir faktörde yer almaktadır. Tüm bunlar dikkate alındığında 6, 13, 16, 29 ve 34. maddelerde yer alan ifadelerin madde korelasyon değerleri 0,30'un altında bulunduğu için ilişkileri zayıftır ve açıklayıcı olmadıkları düşünülmektedir (Hinkle vd., 2003, s. 110). Bu yüzden bu ifadeler faktör analizine dâhil edilmemiştir. 35. sıradaki ifade ise bir faktörde en az 3 değişken/madde olması yaygın kabul gördüğü için faktör analizine dâhil edilmemiştir (Comrey, 1988, ss. 754-761). Analizden çıkarılan 6 ifade sonrasında kalan 29 ifade Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) testi uygulanmış ve bu test sonucu 0,929 çıkmıştır. KMO değeri 0,60 ve üzeri olduğunda, verilerin faktör analizine uygun olduğu kabul edilir (Kaiser, 1974, ss. 32-34). Bu değer dikkate alınarak eldeki verilere bakıldığında, faktör analizinin uygulanması için yeterli olduğu görülmektedir. Ayrıca Barlett's Küresellik testi (Bartlett's Test of Sphericity) sonucunun (sig. 0,000) anlamlı olması ($p<0,05$) değişkenler arasındaki ilişkilerin meydana getirdiği matrisin faktör analizi bakımından anlamlı olduğunu ve faktör analizi uygulanabileceğini göstermektedir (Bartlett, 1951, s. 337). Çalışmada faktör analizi kullanılarak benzer nitelikteki ifadeler, 5 faktör başlığı altında toplanarak gruplandırılmıştır. Çalışmanın faktör analizi kısmında, faktör grupları ile ilgili detaylara ve bulgulara değinilecektir.

Faktör analizinin uygulanabilmesi için örneklem büyüklüğünün, ölçek madde sayı değerinin en az 5 katı ya da 10 katı kadar olması gerekmektedir (Bryman & Cramer, 2001, s. 121). Aynı zamanda 50'den az örneklemlere faktör analizi uygulanmaması gerekmektedir (MacCallum vd., 1999, ss. 87-89). Bu bilgiler dikkate alındığında, öğretmenler için uygulanan ölçeğin araştırma grubunun, 38 öğretmenden oluşması sebebiyle yeterli örneklem sağlanamamış ve bu sorulara faktör analizi uygulanamamıştır. Bundan dolayı bu ölçeklerin yapı geçerliliği tespit edilememiştir.

Çalışma kapsamında kullanılacak anketler, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kayseri ilinde yer alan MTAL'de eğitim gören son sınıf muhasebe ve finansman öğrencileri ile MESEM öğrencileri ve muhasebe ve finansman öğretmenleri üzerinde uygulanmıştır.

Çalışma 25.01.2024 tarihli E.84253 sayı numaralı Etik Kurul Raporu ile etik açısından uygun bulunmuştur.

3.6. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın nicel kısmında, öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlenen faktör grupları ile demografik özellikleri bakımından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla çeşitli hipotezler geliştirilmiştir. Bu kapsamda ölçeğin faktör yapısı ve güvenirliği doğrulandıktan sonra, öğrencilerin cinsiyetleri, okul türleri, staj yeri türleri, mesleki ders başarı düzeyleri, kariyer planları, meslek lisesi tercih sebepleri ve meslek lisesini yeniden tercih etme durumları dikkate alınarak hipotezler oluşturulmuştur.

H_1: Faktör grupları ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H_2: Faktör grupları ile staj yeri türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H_3: Faktör grupları ile okul mesleki ders başarısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H_4: Faktör grupları ile kariyer planı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H_5: Faktör grupları ile meslek lisesi tercih sebebi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H_6: Faktör grupları ile okul türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H_7: Faktör grupları ile muhasebe derslerini sevme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H_8: Faktör grupları ile liseye yeniden başlama imkânı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

3.7. Bulgular

Bu aşamada MTAL'de muhasebe ve finansman alanında eğitim gören son sınıf ve MESEM öğrencileri ile muhasebe ve finansman öğretmenlerine uygulanan anket sonuçlarından elde edilen veriler, istatistiki açıdan analiz uygulanabilmesi için ilk olarak

Excel ortamına aktarılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22 paket programı ile değerlendirilmiş ve gerekli analizler yapılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular, öğrenci ve öğretmenlere ait bulgular başlıkları altında verilmiştir.

3.7.1. Muhasebe Öğrencilerine Ait Bulgu ve Yorumlar

Çalışmanın bu kısmında, muhasebe ve finansman alanında eğitim gören 12. sınıf öğrencileri ile MESEM öğrencilerine ait demografik bulgulara değinilerek öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik 5'li likert tipi 35 adet ifadeye verdikleri cevaplara göre faktör analizi uygulanmış ve ifadeler benzerlikleri bakımından 5 faktör başlığı altında incelenmiştir. Tüm verilerden elde edilen sonuçlara göre de yorumlar yapılmıştır.

3.7.1.1. Muhasebe Öğrencilerine Ait Demografik Bulgular

Yapılan araştırmaya katılan toplam 334 öğrencinin anketlerinin geçerli olduğu kabul edilmiştir. Analize katılan tüm öğrencilerin anketlerine uygulanan frekans ve yüzde analizi sonuçlarından elde edilen demografik özellikler Tablo 3.2'deki gibidir.

Tablo 3.2. *Öğrencilere ait demografik bilgiler*

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	*Kadın*	122	36,5
	Erkek	212	63,5
Staj Yeri Türü	*Muhasebe Bürosu*	225	67,3
	Özel Şirket	77	23,1
	Kamu Kurumu	17	5,1
	Diğer	15	4,5
Staj Yeri Bulma Yöntemi	*Kendim*	104	31,1
	Ailem	82	24,6
	Okul	114	34,1
	İşyeri Teklifi	12	3,6
	Diğer	22	6,6
Okuldaki Meslek Dersi Başarısı	*Çok Kötü*	2	0,6
	Kötü	5	1,5
	Orta	106	31,7
	İyi	135	40,4
	Çok İyi	86	25,8
Kariyer Planı	*Yok*	7	2,1
	Üniversite	196	58,6
	Mesleki Alanda İş	64	19,2
	Mesleki Alan Dışı İş	67	20,1
Meslek Lisesi Tercih Sebebi	*İş İmkânı*	110	32,9
	Aile	21	6,3
	Puan	92	27,5
	Zorunluluk	38	11,4
	Üniversite	35	10,5
	Diğer	38	11,4
Okul Türü	*Çok Programlı Lise*	18	5,4
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	192	57,5
	Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM)	124	37,1
Kaldığı Yer	*Aile Yanı*	324	97,0
	Özel yurt ya da devlet yurdu	3	0,9
	Akraba yanı	4	1,2
	Diğer	3	0,9
Liseye yeniden başlama imkânınız olsaydı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesini tercih eder miydiniz?	*Evet*	208	62,3
	Hayır	126	37,7
Muhasebe derslerini seviyor musunuz?	*Evet*	204	61,1
	Hayır	130	38,9

Yukarıdaki tabloda, demografik özellikler kapsamında uygulanan frekans analizi sonuçlarına göre ankete cevap veren öğrencilerin cinsiyetleri bakımından dağılımı; %63,5

oranla 212'si erkek, %36,5 oranla 122'si kadın şeklindedir. Buna göre MTAL muhasebe ve finansman alanını, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha çok tercih ettiği söylenebilir.

Ankete katılan 225 öğrenci muhasebe bürosunda, 77 öğrenci özel şirkette, 17 öğrenci kamu kurumunda ve kalan 15 öğrenci ise diğer kurumlarda staj yapmaktadırlar. Staj yeri türü açısından dağılımlar birbirlerine uzaktır. %67,4'lük pay ile öğrencilerin büyük bir çoğunluğu muhasebe bürosunda stajını yapmaktadır. Bu açıdan öğrencilerin daha çok kendi alanları ile ilgili iş yerlerinde staj yaptığı söylenebilir. Bu durum öğrencilerin mesleki anlamda okulda öğrendikleri teorik bilgileri, staj yerlerinde uygulayarak pekiştirme imkanlarını artırmaktadır.

Öğrencilerin staj yapacakları yerleri bulma yöntemi açısından veriler incelendiğinde; %34,1 oran ile 114 öğrenci okul, %31,1 oran ile 104 öğrenci kendi, %24,6 oran ile 82 öğrenci ailesi, %6,6 oranla 22 öğrenci diğer başka yöntemler aracılığıyla ve %3,6 oranla kalan 12 öğrencinin ise iş yeri teklifiyle staj yapacakları yerleri buldukları gözlenmektedir. Bu değerlere yüzdesel açıdan bakıldığında, öğrencilerin %34,1'lik kısmının staj yerinin okulları tarafından bulunduğu görülmektedir. Ancak oransal olarak öğrencilerin staj yerlerinin okul tarafından bulunması ön planda olsa da öğrencilerin staj yerlerini kendileri bulma oranı (%31,1) da yüksektir. Böyle bir durum staj uygulaması başında öğrencilerin, alanları dışında staj yapma ya da staj için bir iş yerine yerleşememe konularında stres yapmalarına sebep olabilir. Böyle durumlarla karşılaşmamak adına; MEB, okul ve stajyer öğrenci alacak iş yerleri ile iş birliği sağlanarak tüm öğrencilere uygun staj yeri bulunmasına yönelik düzenlemeler yapılabilir.

Okuldaki mesleki ders başarısı sorusuna; 135 öğrenci iyi, 106 öğrenci orta, 86 öğrenci çok iyi, 5 öğrenci kötü ve kalan 2 öğrenci ise çok kötü yanıtını vermiştir. Bu verilere bakıldığında; %66,1'lik oranla, öğrencilerin mesleki derslerinde başarılı oldukları görülmektedir.

Öğrencilerin kariyer planına bakıldığında; 196 öğrenci üniversite, 67 öğrenci mesleki alan dışında iş, 64 öğrenci mesleki alanda iş planladıklarını ve kalan 7 öğrenci ise kariyer planının olmadığını belirtmiştir. Bu noktada, 196 öğrenciden oluşan %58,7'lik kısmın üniversite ile eğitim hayatlarına devam etmeyi düşünmeleri dikkat çekmektedir.

Ülkemizde 2017 yılı itibariyle mesleki ve teknik öğretimler için üniversitelerin ilgili ön lisans bölümlerine sınavsız geçiş hakkı kaldırılmıştır. Ancak bu durum, mesleki ders

başarısı ve ilgisi yüksek olup üniversite için girdiği sınavlarda başarılı olamayan öğrencilerin, kendi alanlarındaki üniversitelere giriş yollarından birini kapatmıştır. Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin meslek başarısının, meslek lisesinde almadığı dersler ile ölçülemeyeceğinin üzerinde durulması gerekmektedir. Bununla beraber üniversite sınavında kendi branşı üzerinden yükseköğrenime devam edecek meslek lisesi öğrencilerine, bu branş dersleri kapsamında bir sınav oluşturulup o sınavlar üzerinden de tercih yapma hakkı verilmesi düşünülmelidir.

Öğrenciler'in 110'u (%32,9) iş imkânı için, 92'si puanı dolayısıyla, 38'i diğer sebepler nedeniyle, 38 öğrenci zorunluluk sebebiyle, 35 öğrenci üniversite için ve 21 öğrenci ailesinin isteği sebebiyle meslek liselerini tercih etmişlerdir. Buradan öğrencilerin meslek liselerine ilişkin ön bilgi sahibi olarak bu okulları tercih ettikleri söylenebilir.

Okul türü dağılımına bakıldığında; 192 öğrenci meslek lisesinde, 124 öğrenci MESEM'de ve kalan 18 öğrenci ise Çok Programlı Anadolu Lisesinde eğitim görmektedirler.

Öğrencilerin 324'ü ailesinin yanında, 4'ü akrabalarının yanında, 3'ü özel yurt ya da devlet yurdunda ve kalan 3 öğrenci ise diğer başka yerlerde kalmaktadır. Bu noktada öğrencilerin %97'lik kısmını oluşturan büyük bir çoğunluğunun ailesinin yanında kaldığı görülmektedir.

"Liseye tekrar başlama imkânınız olsaydı, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesini tercih eder miydiniz?" sorusuna, %62,3'lük bir oranla 208 öğrenci evet, %37,7'lik bir oranla 126 öğrenci hayır yanıtını vermiştir. "Muhasebe derslerini seviyor musunuz?" sorusuna ise %61,1 oranla 204 öğrenci evet ve %38,9 oranla 130 öğrenci ise hayır yanıtını vermiştir. Sonuçlar, meslek lisesinde eğitim alan öğrencilerin yarıdan fazlasının okullarından memnun olduğunu ve muhasebe alanını sevdiklerini göstermektedir.

3.7.1.2. Tanımlayıcı İstatistiki Veriler

Muhasebe eğitiminin değerlendirilmesinde öğrencilere yönelik hazırlanan 5'li katılma dereceli likert tipi 29 adet ifadeye öğrencilerin katılma dereceleri, her ifade için ortalama ve standart sapmaları bakımından Tablo 3.3'de gösterilmiştir. Katılma derecesi en az (1) "Kesinlikle Katılmıyorum", en çok da (5) "Kesinlikle Katılıyorum" u belirtmektedir. Bu doğrultuda tablodaki ortalamaların 1'e yakın olması Katılmıyorum'u, 5'e yakın olması Katılıyorum'u belirtmektedir.

Tablo 3.3. *Öğrencilerin ortalama analizleri tablosu*

Soru Numaraları	Anket Soruları	N	Ortalama	Standart Sapma
1	*Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yapılmakta ve bir plan oluşturulup dersler bu plana uygun işlenmektedir.*	334	3,3892	1,22462
2	*Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.*	334	3,5120	1,32367
3	*Muhasebe derslerinin içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.*	334	3,3832	1,17908
4	*Muhasebe ders kitaplarındaki bilgiler seviyemize uygundur.*	334	3,1916	1,25650
5	*Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.*	334	**3,0299**	1,26835
7	*Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimini karşılamaya yeterlidir.*	334	3,3922	1,21257
8	*Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.*	334	3,5329	1,27712
9	*Aldığım muhasebe eğitimi sonucu kendimi muhasebe işlemleri (belge düzenleme, deftere kayıt vb.) yapabilecek seviyede görüyorum.*	334	3,6826	1,24765
10	*Ders programımızda yer alan meslek derslerini sayıca yeterli buluyorum.*	334	3,6527	1,22009
11	*Muhasebe dersleri ve içerikleri bizi çalışma hayatına hazırlamaktadır.*	334	3,4371	1,25464
12	*Aldığım muhasebe eğitiminin ileride meslek hayatımda bana katkı sağlayacağını düşünüyorum.*	334	3,5299	1,30511
14	*Muhasebe problemlerini çözmekten keyif alıyorum.*	334	3,1677	1,35413
15	*Muhasebe kitaplarımızdaki örnek uygulamalar yeterlidir.*	334	3,0689	1,23684
17	*Muhasebe derslerine giren öğretmenlerim derslere hazırlıklı gelmektedir.*	334	3,7126	1,24047
18	*Öğretmenlerimizden mesleki sorulara cevap alabiliyorum.*	334	3,7964	1,18823
19	*Öğretmenlerim muhasebe alanındaki yenilikleri takip etmekte ve bunları bizimle paylaşmaktadır.*	334	3,5838	1,31651

Tablo 3.3. Öğrencilerin ortalama analizleri tablosu (Devamı)

Soru numaraları	Anket soruları	N	Ortalama	Standart sapma
20	*Öğretmenlerimiz konunun özelliğine göre gerekli ticari belgeler üzerinde uygulama yaptırır.*	334	3,4461	1,21370
21	*Öğretmenlerimiz bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktadır.*	334	3,6048	1,35104
22	*Staj yaptığım iş yeri okuduğum bölümle (muhasebe) ilgili.*	334	**4,0299**	1,33074
23	*İşyerinde çalışmak mesleki anlamda bana katkı sağlıyor.*	334	3,7545	1,42254
24	*Staj yaparken, okulda öğrenmiş olduğum teorik bilgileri pratikte kullanabiliyorum.*	334	3,4371	1,33803
25	*Benden sorumlu usta öğreticinin bilgi ve becerisi iş öğretme konusunda yeterli.*	334	3,8892	1,25311
26	*Okulda aldığım muhasebe eğitimi ile işletmede uyguladıklarım arasında bir bütünlük var.*	334	3,2335	1,34431
27	*Staj eğitiminde edindiğim bilgi ve beceriler okul başarımı arttırıyor.*	334	3,5000	1,34622
28	*Staj eğitimi bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor.*	334	3,8683	1,29007
30	*Staj yaptığım iş yeri, iş hayatına atılmak için beni yetiştirme açısından yeterli.*	334	3,6347	1,37703
31	*Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.*	334	3,8892	1,21416
32	*Koordinatör öğretmenim benimle yeterince ilgileniyor.*	334	3,7814	1,38313
33	*İşletmeden ücretimi zamanında alıyorum.*	334	3,9671	1,36300

Tablo 3.3 incelendiğinde öğrencilerin ifadelere katılma dereceleri; 3,0299 ortalama ile öğrencilerin en az katılmış oldukları ifade *"Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir."* ifadesi iken, 4,0299 ortalama ile öğrencilerin en çok katıldıkları ifade "*Staj yaptığım iş yeri okuduğum bölümle (muhasebe) ilgili*" ifadesidir.

Bu oranlara göre öğrencilerin genel olarak staj yaptıkları işyerleri muhasebe bölümü ile alakalıdır. Ancak öğrenciler, ders kitaplarındaki teorik bilgilerin gündelik yaşamı destekleyici nitelikte olmadığını düşünmektedir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde öğrencilerin en az katıldığı diğer üç ifade aşağıda sıralanmıştır.

- Ortalaması 3,0689 olan 15. ifade "*Muhasebe kitaplarımızdaki örnek uygulamalar yeterlidir.*",
- Ortalaması 3,1677 olan 14. ifade "*Muhasebe problemlerini çözmekten keyif alıyorum.*",
- Ortalaması 3,1916 olan 4. ifade "*Muhasebe ders kitaplarındaki bilgiler seviyemize uygundur.*" İfadeleridir.

Yukarıdaki tabloya göre öğrencilerin en çok katıldığı diğer üç ifade aşağıda sıralanmıştır.

- 3,9671 ortalama ile 33. ifade "*İşletmeden ücretimi zamanında alıyorum.*",
- 3,8892 ortalama ile 25. ifade "*Benden sorumlu usta öğreticinin bilgi ve becerisi iş öğretme konusunda yeterli.*",
- 3,8892 ortalama ile 31. ifade "*Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.*" ifadeleridir.

3.7.1.3. Uygulanan Faktör Analizi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde anketteki ifadelerin öğrencilere uygulanan kısmına, aralarında ilişki bulunan veri setlerinin belirlenmesini ve yorumlanmasını kolaylaştırabilmek amacı ile faktör analizi uygulanmıştır.

Analizi uygulayabilmek için ilk olarak veri setlerinin faktör analizine uygunluğunu tespit etmek gerekmektedir. Bu amaçla çalışmanın verilerine uygulanan Bartlett ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi sonuçları Tablo 3.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.4. *KMO ve barlett's testi sonuçları*

KMO örneklem yeterlilik testi		**0,929**
Barlett's küresellik testi	Ki-kare	5721,885
P		0,000

Uygulanan KMO testi sonucu 0,929 çıkmıştır. Bu oranın en az 0,60 olması gerektiği için eldeki verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmektedir. Ayrıca Barlett's Küresellik test (Bartlett's Test of Sphericity) sonucunun p (Sig.) 0,000 bulunması ($p<0,05$ ise fark vardır), değişkenler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu matrislerin faktör analizi bakımından anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum çalışmaya faktör analizinin uygulanabileceğini göstermektedir (Bartlett, 1951, s. 337).

Yukarıdaki testler uygulandıktan sonra faktörler belirlenmektedir. Bu noktada değişkenler arası ilişkiyi en iyi temsil edebilecek faktörleri elde etmek amaçlanmaktadır. Anketteki ifadelere faktör analizi uygulanmış ve analizin devamında kullanılacak olan faktörler Tablo 3.5'te gösterilmiştir.

Tablo 3.5. *Rotated component matrix[a] (döndürülmüş faktör matrisi)*

	Component				
	1	**2**	**3**	**4**	**5**
İ18	**0,749**	0,182	0,143	0,129	0,310
İ19	**0,714**	0,229	0,163	0,159	0,311
İ21	**0,707**	0,155	0,223	0,111	0,153
İ7	0,705	**0,095**	**0,160**	**0,268**	**-0,019**
İ8	**0,689**	0,064	0,273	0,254	-0,028
İ17	**0,674**	0,159	0,200	0,256	0,269
İ20	**0,665**	0,247	0,049	0,124	0,296
İ10	**0,617**	0,126	-0,061	0,206	0,062
İ22	**0,513**	0,456	0,321	0,009	0,021
İ27	0,052	**0,720**	0,370	0,079	0,256
İ24	0,106	**0,669**	0,169	0,304	0,187
İ28	0,166	**0,669**	0,476	0,043	0,145
İ23	0,316	**0,666**	0,424	0,141	-0,006
İ12	0,385	**0,616**	0,075	0,382	-0,085
İ9	0,409	**0,549**	0,086	0,165	0,111
İ26	0,100	**0,527**	0,071	0,277	0,320
İ25	0,107	0,259	**0,787**	0,091	-0,043
İ31	0,216	0,347	**0,733**	-0,031	0,123
İ33	0,165	0,068	**0,720**	0,090	0,077
İ30	0,138	0,562	**0,587**	-0,001	0,049
İ32	0,159	0,070	**0,560**	0,216	0,394
İ5	0,144	0,076	0,167	**0,769**	0,243
İ4	0,313	0,115	0,136	**0,626**	0,190
İ11	0,289	0,428	-0,022	**0,621**	0,026
İ15	0,359	0,169	0,064	**0,617**	0,090
İ14	0,204	0,396	-0,051	**0,485**	0,229
İ1	0,360	0,176	0,071	0,162	**0,711**
İ3	0,165	0,327	0,079	0,305	**0,604**
İ2	0,442	0,050	0,286	0,233	**0,514**

Yukarıda yer alan Rotated Component Matrix[a] tablosu, Döndürülmüş Faktör Matrisi şeklinde adlandırılmaktadır. Bu tabloda döndürme işlemi sonrasında maddelerin hangi faktörlere yüklendikleri ve faktör yük değerleri yer almaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018, s.328). Döndürülmüş Faktör Matrisinde, değişkenler hangi faktör başlığında mutlak değer bakımından en yüksek ağırlığa sahip ise bu değişken yüksek ağırlıkta bulunduğu faktör

ile yakın bir ilişkide demektir. Hangi değişkenlerin, hangi faktörler ile en yüksek ağırlıkta, bir ilişki içerisinde oldukları yukarıda yer alan tabloda vurgulanmaktadır (Çemrek, 2017, s.90).

Faktör analizi sonucunda 29 adet değişken, 5 faktör başlığına indirgenmiştir. Bu 5 faktör isimleri, varyansları ve güvenilirlik verileri Tablo 3.6'da gösterilmiştir.

Tablo 3.6. *Uygulanan faktör analiz sonuçları*

9	**İfade No**	**Anket İfadeleri**	**Faktör Yükü**	**Faktör Varyansı (%62,481)**	**Faktör Güvenilirliği**
Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali	18	*Öğretmenlerimizden mesleki sorulara cevap alabiliyorum.*	0,749	39,796	0,906
	19	*Öğretmenlerim muhasebe alanındaki yenilikleri takip etmekte ve bunları bizimle paylaşmaktadır.*	0,714		
	21	*Öğretmenlerimiz bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktadır.*	0,707		
	7	*Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimini karşılamaya yeterlidir.*	0,705		
	8	*Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.*	0,689		
	17	*Muhasebe derslerine giren öğretmenlerim derslere hazırlıklı gelmektedir.*	0,674		
	20	*Öğretmenlerimiz konunun özelliğine göre gerekli ticari belgeler üzerinde uygulama yaptırır.*	0,665		
	10	*Ders programımızda yer alan meslek derslerini sayıca yeterli buluyorum.*	0,617		
	22	*Staj yaptığım iş yeri okuduğum bölümle (muhasebe) ilgili.*	0,513		
Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi	27	*Staj eğitiminde edindiğim bilgi ve beceriler okul başarımı arttırıyor.*	0,720	9,130	0,878
	24	*Staj yaparken, okulda öğrenmiş olduğum teorik bilgileri pratikte kullanabiliyorum.*	0,669		
	28	*Staj eğitimi bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor.*	0,669		
	23	*İşyerinde çalışmak mesleki anlamda bana katkı sağlıyor.*	0,666		
	12.	*Aldığım muhasebe eğitiminin ileride meslek hayatımda bana katkı sağlayacağını düşünüyorum.*	0,616		

Tablo 3.6. *Uygulanan faktör analiz sonuçları (Devamı)*

Faktör	İfade No	Anket İfadeleri	Faktör Yükü	Faktör Varyansı (%62,481)	Faktör Güvenilirliği
Faktör 2: Staj Eğitimi	9	*Aldığım muhasebe eğitimi sonucu kendimi muhasebe işlemleri (belge düzenleme, deftere kayıt vb.) yapabilecek seviyede görüyorum.*	0,549	9,130	0,878
	26	*Okulda aldığım muhasebe eğitimi ile işletmede uyguladıklarım arasında bir bütünlük var.*	0,527		
Faktör 3: Staj Eğitimi	25	*Benden sorumlu usta öğreticinin bilgi ve becerisi iş öğretme konusunda yeterli.*	0,787	5,994	0,825
	31	*Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.*	0,733		
	33	*İşletmeden ücretimi zamanında alıyorum.*	0,720		
	30	*Staj yaptığım iş yeri, iş hayatına atılmak için beni yetiştirme açısından yeterli.*	0,587		
	32	*Koordinatör öğretmenim benimle yeterince ilgileniyor.*	0,560		
Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum	5	*Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.*	0,769	4,177	0,804
	4	*Muhasebe ders kitaplarındaki bilgiler seviyemize uygundur.*	0,626		
	11	*Muhasebe dersleri ve içerikleri bizi çalışma hayatına hazırlamaktadır.*	0,621		
	15	*Muhasebe kitaplarımızdaki örnek uygulamalar yeterlidir.*	0,617		
	14	*Muhasebe problemlerini çözmekten keyif alıyorum.*	0,485		
Faktör 5: Ders İçeriği	1	*Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yapılmakta ve bir plan oluşturulup dersler bu plana uygun işlenmektedir.*	0,711	3,383	0,762
	3	*Muhasebe derslerinin içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.*	0,604		
	2	*Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.*	0,514		

Tablo 3.6 incelendiğinde ifadeleri açıklayan 5 adet faktör görülmektedir. Belirlenen faktörlerin varyans toplamı %62,481'dir. 1. faktörün varyans değeri %39,796; 2. faktörün varyans değeri %9,130; 3. faktörün varyans değeri %5,994; 4. faktörün varyans değeri %4,177 ve 5. faktörün varyans değeri %3,383'tür.

Uygulanan faktör analizi sonucunda ortaya çıkan 5 faktör grubu aşağıdaki başlıklardan oluşmaktadır.

1.Faktör-Öğretmen ve Ders Materyali: Uygulanan faktör analizi sonucuna göre "Öğretmen ve Ders Materyali" başlıklı 1. faktörün güvenilirliği 0,906'dır. Faktör değişkenlerinin, faktör içerisindeki yüklerine göre 0,749 oranıyla "Öğretmenlerimizden mesleki sorulara cevap alabiliyorum." ifadesi en önemli değişkendir.

2.Faktör-Teori ve Staj Eğitimi: Uygulanan analiz sonuçlarına göre 2. faktörün güvenilirliği 0,878'dir. Faktör değişkenlerinin, faktör içerisindeki yüklerine göre 0,720 oranıyla "Staj eğitiminde edindiğim bilgi ve beceriler okul başarımı arttırıyor." ifadesi en önemli değişkendir.

3.Faktör-Staj Eğitimi: Faktör analizi sonucunda 3. faktör "Staj Eğitimi"nin güvenilirlik oranı 0,825'tir. Faktör değişkenlerinin, faktör içerisindeki yüklerine göre 0,787 oranıyla "Benden sorumlu usta öğreticinin bilgi ve becerisi iş öğretme konusunda yeterli." ifadesi en önemli değişkendir.

4.Faktör-Bölüm Beklentisi ve Tutum: Faktör analizi sonucunda "Bölüm Beklentisi ve Tutum" başlıklı 4. faktörün güvenilirlik oranı 0,804'tür. Faktör değişkenlerinin, faktör içerisindeki yüklerine göre 0,769 oranıyla "Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir." ifadesi en önemli değişkendir.

5.Faktör-Ders İçeriği: Uygulanan analiz sonucuna göre "Ders İçeriği" başlıklı 5. faktörün güvenilirlik oranı 0,762'dir. Faktör değişkenlerinin, faktör içerisindeki yüklerine göre 0,711 oranıyla "Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yapılmakta ve bir plan oluşturulup dersler bu plana uygun işlenmektedir." ifadesi en önemli değişkendir.

3.7.1.4. Muhasebe Eğitimi ile Öğrenci Faktör İlişkileri

Ankete katılan öğrencilere yöneltilen demografik sorulardan bazıları aşağıdaki gibidir.

- Cinsiyet,
- Okul türü,

- Staj yeri türü,
- Okul mesleki ders başarısı,
- Meslek lisesi tercih sebebi,
- Kariyer planı,
- Liseye yeniden başlama imkânınız olsaydı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesini tercih eder miydiniz?
- Muhasebe derslerini seviyor musunuz?

Uygulanan faktör analizi sonucunda elde edilen faktörler ile öğrencilerin, yukarıda sıralanan demografik sorulara verdikleri yanıtlar karşılaştırılarak herhangi bir farklılık olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

İlk olarak değişkenler bakımından normal dağılım ve homojen varyans ön koşullarının sağlanıp sağlanmadığının tespiti açısından değişkenlere, Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır.

Tek örneklem için Kolmogorov-Smirnov Testi, kümülatif dağılım fonksiyonlarından yalnız ikisinin incelenmesine dayanmaktadır. İlk kümülatif, sıfır hipotezinde belirtilmiş olan dağılım fonksiyonudur. İkinci kümülatif ise örnekten elde edilmiş ve gözlenmiş dağılım fonksiyonudur. Kolmogorov-Smirnov Tek Örneklem Testi hipotezleri aşağıdaki biçimde kurulmaktadır (Bircan vd., 2003, s.73):

H_1: Test puanı normal dağılım özelliği göstermektedir.

H_2: Test puanı normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Çalışma sonucunda, tüm değişkenlere normal dağılım testi uygulaması ile elde edilen Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Testine ait sonuçlar Tablo 3.7'de gösterilmiştir.

Tablo 3.7. *Tek örneklem kolmogorov-smirnov testine ait sonuçlar*

Değişken	**Kolmogorov-Smirnov**		
	Değer	**N**	**p(Sig.)**
Faktör 1	0,091	334	0,000
Faktör 2	0,110	334	0,000
Faktör 3	0,138	334	0,000
Faktör 4	0,073	334	0,000
Faktör 5	0,131	334	0,000
Genel Puan	0,076	334	0,000

Uygulanan Kolmogorov-Smirnov Testi sonucuna göre tüm p (Sig.) değerlerinin 0,05'ten büyük çıkması ile gözlenen frekanslar ile beklenen frekanslar arasında ilgili değişkenin normal dağılım özelliği gösterdiği kabul edilmektedir (Ghasemi & Zahediasl, 2012, s. 487). Ancak tabloda verilen tüm değişkenlerin p değerinin 0,05'ten küçük olduğu görülmektedir. Bu nedenle H_2 hipotezi desteklenmektedir. Başka bir ifadeyle hiçbir değişkenin test puanının normal dağılım özelliği göstermediği görülmektedir.

Uygulanan test sonuçlarında değişkenlerin normal dağılım özelliği göstermemesi sebebiyle öğrencilerin demografik özellikleri ile verilen faktör grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit edebilmek için iki seçeneği olan demografik sorularda Mann-Whitney U Testi; ikiden fazla seçeneği olan demografik sorularda ise Kruskal-Wallis H Testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin demografik özellikleri ile muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik hazırlanmış anketteki ifadelere verdikleri cevapların karşılaştırılması için uygulanan testler ve test sonuçları ile istatistiksel anlamda farklılık olup olmadığının yorumlanması aşağıda başlıklar halinde verilmiştir.

Cinsiyet Açısından Fark Olup Olmadığının Değerlendirilmesi: Öğrenciler cinsiyetleri açısından iki grup şeklinde "kadın" ve "erkek" olarak Mann-Whitney U testine tabi tutulmuştur.

Tablo 3.8. *Cinsiyet bakımından mann-whitney u test sonuçları*

Faktör Grupları	Cinsiyet	N	Ortalama Rank	Mann-Whitney U	Sig. (2-tailed) (p)
Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali	Kadın	122	186,41	10624,500	0,007
	Erkek	212	156,62		
	Toplam	**334**			
Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi	Kadın	122	172,76	12290,500	0,450
	Erkek	212	164,47		
	Toplam	**334**			
Faktör 3: Staj Eğitimi	Kadın	122	177,21	11747,000	0,161
	Erkek	212	161,91		
	Toplam	**334**			
Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum	Kadın	122	181,77	11190,500	0,040
	Erkek	212	159,29		
	Toplam	**334**			
Faktör 5: Ders İçeriği	Kadın	122	184,84	10816,000	0,012
	Erkek	212	157,52		
	Toplam	**334**			

Yukarıdaki tabloda verilen test sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre verdikleri yanıtların p değeri açısından, "Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali" ve

“Faktör 5: Ders İçeriği” faktörleri ile istatistiksel bir farklılık söz konusu olmaktadır ($p<0,05$). Bu farklılığa bakıldığında; öğretmen ve ders materyali faktörü ile ders içeriği faktöründeki ifadelere, kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha olumlu yanıtlar verdikleri görülmüştür. Kız öğrenciler, okuldaki alan öğretmenlerinin derslere hazırlıklı geldiğini, ders içeriklerinin ve ders materyallerinin ders için yeterli olduğunu düşünmekteyken, erkek öğrenciler bu görüşlere katılmamaktadır. Erkek öğrencilerin okullar kapsamında %63,5’lik bir paya sahip olarak bu faktörlere olumsuz yanıtlar vermesi, dikkate alınması gereken bir durumdur.

Staj Yeri Türü Açısından Fark Olup Olmadığının Değerlendirilmesi: Gruplar staj yeri türü açısından, “Muhasebe Bürosu”, “Özel Şirket”, “Kamu Kurumu” ve “Diğer” biçiminde oluşturulmuştur. Değişkenler bu kısımda ikiden fazla olduğu için bu bölüm Kruskal-Wallis H-Testine tabi tutulmuştur. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.9’da gösterilmiştir.

Tablo 3.9. *Staj yeri türü bakımından kruskal-wallis h test sonuçları*

Faktör Grupları	Staj Yeri Türü	N	Ortalama Rank	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig (p)
Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali	Muhasebe Bürosu	225	175,77	5,365	3	0,147
	Özel Şirket	77	153,69			
	Kamu Kurumu	17	142,94			
	Diğer	15	142,20			
	Toplam	**334**				
Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi	Muhasebe Bürosu	225	176,49	7,370	3	0,061
	Özel Şirket	77	155,16			
	Kamu Kurumu	17	125,41			
	Diğer	15	143,70			
	Toplam	**334**				
Faktör 3: Staj Eğitimi	Muhasebe Bürosu	225	167,34	1,508	3	0,680
	Özel Şirket	77	173,69			
	Kamu Kurumu	17	142,09			
	Diğer	15	166,97			
	Toplam	**334**				
Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum	Muhasebe Bürosu	225	167,68	0,151	3	0,985
	Özel Şirket	77	168,18			
	Kamu Kurumu	17	170,03			
	Diğer	15	158,37			
	Toplam	**334**				
Faktör 5: Ders İçeriği	Muhasebe Bürosu	225	165,05	4,098	3	0,251
	Özel Şirket	77	172,22			
	Kamu Kurumu	17	203,74			
	Diğer	15	138,90			
	Toplam	**334**				

Yukarıdaki tabloya göre ankete katılan öğrencilerin staj yeri türü değişkeni ile muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla oluşturulan ifadelere verdikleri yanıtlar arasındaki farklılık incelendiğinde, p değerlerinin 0,05'ten büyük çıktığı görülmektedir. Bu sebeple 0,05 anlamlılık düzeyine göre staj yeri türü ile öğrencilerin, muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla oluşturulan anket ifadelerine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Okul Mesleki Ders Başarısı Açısından Fark Olup Olmadığının Değerlendirilmesi: Okul mesleki ders başarısı açısından grupların değişkenleri ikiden fazla olduğu için bu

noktada Kruskal-Wallis H-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.10'da gösterilmiştir.

Tablo 3.10. *Okul mesleki ders başarısı bakımından kruskal-wallis h test sonuçları*

Faktör Grupları	Mesleki Ders Başarısı	N	Ortalama Rank	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig (p)
Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali	Çok Kötü	2	82,50	15,823	4	0,003
	Kötü	5	128,40			
	Orta	106	140,75			
	İyi	135	184,87			
	Çok İyi	86	177,46			
	Toplam	**334**				
Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi	Çok Kötü	2	53,25	19,315	4	0,001
	Kötü	5	90,10			
	Orta	106	143,28			
	İyi	135	188,60			
	Çok İyi	86	171,39			
	Toplam	**334**				
Faktör 3: Staj Eğitimi	Çok Kötü	2	15,25	9,312	4	0,054
	Kötü	5	93,10			
	Orta	106	162,03			
	İyi	135	175,43			
	Çok İyi	86	169,67			
	Toplam	**334**				
Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum	Çok Kötü	2	48,00	14,710	4	0,005
	Kötü	5	102,30			
	Orta	106	146,08			
	İyi	135	182,52			
	Çok İyi	86	176,88			
	Toplam	**334**				
Faktör 5: Ders İçeriği	Çok Kötü	2	123,00	12,175	4	0,016
	Kötü	5	127,20			
	Orta	106	144,14			
	İyi	135	184,60			
	Çok İyi	86	172,83			
	Toplam	**334**				

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, ankete katılan öğrencilerin muhasebe eğitimini değerlendirmelerini sağlayan ifadelere verdikleri yanıtların okul mesleki ders başarısı düzeylerine göre farklılık gösterdiği gözlenmiştir. Özellikle "Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali", "Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi", "Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum" ve "Faktör 5: Ders İçeriği" faktörlerine verilen yanıtların istatistiksel açıdan anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$).

Tüm faktörlere verilen cevaplar incelendiğinde; mesleki ders başarısı çok kötü olan öğrenciler "öğretmen ve ders materyali", "teori ve staj eğitimi", "bölüm beklentisi ve tutum" ile "ders içeriği" faktörlerine olumsuz yanıtlar vermişlerdir. Ders başarısı iyi olan öğrenciler ise okulun öğretmen ve ders materyallerinin yeterli olduğunu, teori ve staj eğitiminin uyumlu olduğunu ve bölüm beklentilerinin yeterince karşılandığını düşünmektedirler. Mesleki ders başarısı düşük öğrenciler de dikkate alınarak lise alan ve okul tercihlerinin öğrenci ilgi ve istekleri doğrultusunda yapılması gerektiği konusu üzerinde durulmalıdır.

Kariyer Planı Açısından Fark Olup Olmadığının Değerlendirilmesi: Öğrencilerin kariyer planları açısından verilen gruplarda ikiden fazla değişken olduğu için bu verilere Kruskal-Wallis H-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.11'de gösterilmiştir.

Tablo 3.11. *Kariyer planı bakımından kruskal-wallis h test sonuçları*

Faktör Grupları	Kariyer Planı	N	Ortalama Rank	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig (p)
Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali	Yok	7	158,57	7,010	3	0,072
	Üniversite	196	166,97			
	Mesleki Alanda İş	64	191,45			
	Mesleki Alan Dışı İş	67	147,10			
	Toplam	**334**				
Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi	Yok	7	126,14	12,193	3	0,007
	Üniversite	196	162,12			
	Mesleki Alanda İş	64	203,35			
	Mesleki Alan Dışı İş	67	153,32			
	Toplam	**334**				
Faktör 3: Staj Eğitimi	Yok	7	142,79	1,882	3	0,597
	Üniversite	196	163,90			
	Mesleki Alanda İş	64	180,33			
	Mesleki Alan Dışı İş	67	168,37			
	Toplam	**334**				
Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum	Yok	7	159,79	3,592	3	0,309
	Üniversite	196	173,73			
	Mesleki Alanda İş	64	169,52			
	Mesleki Alan Dışı İş	67	148,16			
	Toplam	**334**				
Faktör 5: Ders İçeriği	Yok	7	126,79	10,312	3	0,016
	Üniversite	196	179,16			
	Mesleki Alanda İş	64	166,64			
	Mesleki Alan Dışı İş	67	138,47			
	Toplam	**334**				

Uygulanan test sonuçlarında, kariyer planı değişkenine göre verilen cevaplara bakıldığında; "Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi" ve "Faktör 5: Ders İçeriği" faktörlerinin p değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu görülmektedir. Bu sebeple öğrencilerin, muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla oluşturulan anket sorularına verdikleri yanıtların söz konusu iki faktör açısından anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir.

Tablo incelendiğinde; mesleki alanda iş düşünen öğrenciler, okulda verilen teorik eğitimin ve iş yerlerindeki staj eğitiminin katkı sağlayarak yeterli seviyede, birbirleri ile uyumlu olduğunu düşünmektedirler. Kariyer planı olmayan öğrenciler ise teorik eğitim ile staj eğitiminin katkı sağlamayacağını, yeterli seviyede, birbirleri ile uyumlu olmadığını düşünmektedirler. Kariyer planı üniversite olan öğrenciler; okullarında ders içeriğiyle ilgili yeterli açıklama yapıldığını, derslerin oluşturulan planlara uygun işlendiğini, bilgisayarlı muhasebe uygulamalarının teorik dersleri destekleyici nitelikte olduğunu ve ders içeriklerinin güncel gelişmelere paralel olarak yenilendiğini düşünmektedirler. Kariyer planı olmayan öğrenciler ise ders içeriği konusunda bu görüşlere katılmamaktadırlar. Buradan da anlaşılacağı üzere mesleki alanda bir kariyer ya da üniversite eğitimi düşünen öğrenciler okullarından ve verilen muhasebe eğitimlerinden memnundur ve kariyerleri için bu eğitimlerin yeterli olduğunu düşünmektedirler. Ancak meslek liseleri, herhangi bir kariyer planı olmayan öğrencilerin beklentilerini karşılamamaktadır. Böyle düşünen öğrencileri; kendi ilgi, istek ve kabiliyetleri doğrultusunda başka meslek alanlarına ya da okullara yönlendirme konusu üzerinde durulması gerekmektedir.

Meslek Lisesi Tercih Sebebi Açısından Fark Olup Olmadığının Değerlendirilmesi: Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebepleri açısından gruplarda ikiden fazla değişken olduğu için bu verilere Kruskal-Wallis H Testi uygulanmıştır. Elde edilen test sonuçları Tablo 3.12'de gösterilmiştir.

Tablo 3.12. *Meslek lisesi tercih nedeni bakımından kruskal-wallis h test sonuçları*

Faktör Grupları	Meslek Lisesi Tercih Sebebi	N	Ortalama Rank	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig (p)
Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali	İş İmkânı	110	196,51	18,376	5	0,003
	Aile	21	182,76			
	Puan	92	158,45			
	Zorunluluk	38	144,96			
	Üniversite	35	146,59			
	Diğer	38	138,8			
	Toplam	**334**				
Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi	İş İmkânı	110	213,98	41,09	5	0
	Aile	21	151,57			
	Puan	92	144,2			
	Zorunluluk	38	128,07			
	Üniversite	35	165,5			
	Diğer	38	139,45			
	Toplam	**334**				
Faktör 3: Staj Eğitimi	İş İmkânı	110	196,21	16,926	5	0,005
	Aile	21	161,69			
	Puan	92	162,85			
	Zorunluluk	38	142,99			
	Üniversite	35	149,7			
	Diğer	38	139,78			
	Toplam	**334**				
Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum	İş İmkânı	110	191,14	11,877	5	0,037
	Aile	21	157,36			
	Puan	92	158,9			
	Zorunluluk	38	139,38			
	Üniversite	35	150,9			
	Diğer	38	168,91			
	Toplam	**334**				
Faktör 5: Ders İçeriği	İş İmkânı	110	187,92	8,328	5	0,139
	Aile	21	165,76			
	Puan	92	161,4			
	Zorunluluk	38	148,22			
	Üniversite	35	159,77			
	Diğer	38	150,51			
	Toplam	**334**				

Yukarıdaki tabloda yer alan test sonuçlarına bakıldığında; "Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali", "Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi", "Faktör 3: Staj Eğitimi" ve "Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum" faktörlerinin p değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu

görülmektedir. Bu sebeple bu faktörler açısından öğrencilerin, muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan ifadelere verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir farklılaşma söz konusudur.

Tabloya göre, iş imkânı açısından bu tür okulları tercih eden öğrenciler; öğretmenlerin muhasebe alanındaki yenilikleri takip ettiğini, okul ve ders materyallerinin yeterli olduğunu, muhasebe ders kitaplarının seviyelerine uygun olduğunu, muhasebe problemleri çözmekten keyif aldıklarını ve öğrendikleri teorik bilgileri stajda kullanabildiklerini belirtmişlerdir. Tercih sebebi diğer herhangi bir sebep olan öğrenciler; öğretmenlerin muhasebe alanındaki yenilikleri takip etmediğini, okul araç-gereç ve donanımlarının yeterli olmadığını ve staj eğitiminin iş hayatı açısından yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Meslek lisesi tercih sebebi zorunluluk olan öğrenciler ise aldıkları teorik eğitimin staj eğitimi ile uyumlu olmadığını, muhasebe ders kitaplarındaki bilgilerin seviyelerine uygun olmadığını ve muhasebe problemlerini çözmekten keyif almadıklarını belirtmişlerdir.

Meslek liselerini iş imkânı açısından seçen öğrencilerin, eğitim gördükleri okullardan ve bölümlerden bekledikleri verimi aldıkları söylenebilir. Ancak başka sebeplerle bu okulları seçen öğrencilerin beklentileri karşılanmamaktadır. Bu noktada öğrencilerin ilgi, istek ve kabiliyetlerine göre okullar tercih edilmelidir. Sadece mezuniyet amacıyla, öğrencilerin ilgisi ve yetkinliği olmayan okullara yönlendirilmesi, öğrencilerin ve eğitimcilerin beklentilerini karşılamamaktadır. Ayrıca ilgi duymayan öğrencilerin bu alanlara yerleşmesi, mesleğe ilgi duyan öğrencilerin de bu okullara giriş haklarını kısıtlamaktadır.

Okul Türü Açısından Fark Olup Olmadığının Değerlendirilmesi: Öğrencilerin okul türleri açısından gruplarda ikiden fazla değişken olduğu için bu veriler Kruskal-Wallis H Testine tabi tutulmuştur. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.13'te gösterilmiştir.

Tablo 3.13. *Okul türü bakımından kruskal-wallis h test sonuçları*

Faktör Grupları	Okul Türü	N	Ortalama Rank	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig (p)
Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali	Çok Programlı Lise	18	181,28	2,546	2	0,280
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	192	160,31			
	Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM)	124	176,63			
	Toplam	**334**				
Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi	Çok Programlı Lise	18	153,64	13,750	2	0,001
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	192	152,36			
	Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM)	124	192,96			
	Toplam	**334**				
Faktör 3: Staj Eğitimi	Çok Programlı Lise	18	161,03	13,654	2	0,001
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	192	151,86			
	Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM)	124	192,66			
	Toplam	**334**				
Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum	Çok Programlı Lise	18	229,42	8,474	2	0,014
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	192	160,57			
	Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM)	124	169,25			
	Toplam	**334**				
Faktör 5: Ders İçeriği	Çok Programlı Lise	18	208,97	3,646	2	0,162
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	192	166,40			
	Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM)	124	163,18			
	Toplam	**334**				

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, ankete katılan öğrencilerin muhasebe eğitimini değerlendirmelerine ilişkin ifadelere verdikleri yanıtların okul türleri değişkenine göre farklılık gösterdiği gözlenmiştir. Özellikle "Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi", "Faktör 3: Staj Eğitimi" ve "Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum" faktörleri açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Okul türü açısından öğrencilerin yanıtlarındaki farklılıklara bakıldığında, MESEM öğrencileri; staj eğitiminin bilgi ve beceri kazandırdığını, bu bilgi ve becerilerin okul başarılarını arttırdığını, işletmelerden ücretlerini zamanında aldıklarını ve koordinatör öğretmenlerinin ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Çok Programlı Lisede eğitim gören öğrenciler ise ders kitaplarındaki teorik bilgilerin gündelik yaşamı destekleyici nitelikte olduğunu ve muhasebe problemlerini çözmekten keyif aldıklarını belirtmişlerdir.

MTAL öğrencileri, aldıkları muhasebe eğitiminin sonucunda kendilerini muhasebe işlemlerini yapabilecek düzeyde görmediklerini, koordinatör öğretmenlerinin ilgili olmadığını ve muhasebe problemlerini çözmekten keyif almadıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda, MTAL öğrenci sayısının çoğunlukta olduğu ve eğitimlerinin üç gün staj, iki gün okul şeklinde gerçekleştirildiği göz önünde bulundurularak, bu öğrenciler ile gerekli görüşmeler yapılmalı ve eksikliklerin giderilmesi sağlanmalıdır.

Muhasebe Derslerini Sevme Durumu Açısından Fark Olup Olmadığının Değerlendirilmesi: Öğrencilerin muhasebe derslerini sevip sevmemesi açısından "Evet" ve "Hayır" cevabı veren iki grup için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.14'te gösterilmiştir.

Tablo 3.14. *Muhasebe derslerini sevme bakımından mann-whitney u test sonuçları*

Faktör Grupları	Muhasebe Derslerini Seviyor Musunuz?	N	Ortalama Rank	Mann-Whitney U	Sig. (2-tailed) (p)
Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali	Evet	204	183,45	10007,000	0,000
	Hayır	130	142,48		
	Toplam	**334**			
Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi	Evet	204	189,07	8859,000	0,000
	Hayır	130	133,65		
	Toplam	**334**			
Faktör 3: Staj Eğitimi	Evet	204	176,14	11497,000	0,040
	Hayır	130	153,94		
	Toplam	**334**			
Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum	Evet	204	181,74	10354,500	0,001
	Hayır	130	145,15		
	Toplam	**334**			
Faktör 5: Ders İçeriği	Evet	204	180,05	10700,500	0,003
	Hayır	130	147,81		
	Toplam	**334**			

Yukarıdaki tabloya bakıldığında muhasebe öğrencilerinin, muhasebe derslerini sevip sevmemeleri ile muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla oluşturulmuş ifadelere verdikleri yanıtlar arasındaki farklılık incelendiğinde; bütün faktör grupları açısından anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Buna göre faktörlere evet cevabını veren öğrenciler; öğretmen ve ders materyali, teori ve staj eğitimi, staj eğitimi, bölüm beklentisi ve tutum ile ders içeriği konularının hepsine katılarak olumlu yanıtlar vermişlerdir. Hayır, yanıtını veren öğrenciler ise faktörlerin hiçbirine katılmamaktadır.

Muhasebe alanına isteyerek gelen öğrenciler, ders içeriklerinin yeterli olduğunu ve öğretmenlerin bilgi sahibi olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, teori ve staj eğitiminin uyumlu olduğunu, aldıkları muhasebe ve staj eğitimlerinin meslek hayatlarına katkı sağlayacağını ve muhasebe problemlerini çözmekten keyif aldıklarını ifade etmişlerdir. Öte yandan, muhasebe bölümüne isteyerek gelmeyen öğrenciler bu görüşlere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, okul ve alan tercihlerinde öğrencilerin istek, ilgi ve kabiliyetlerinin önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Öğrenciler, sevdikleri bir alanda eğitim almadıklarında gerekli başarıyı elde edemeyecekleri gibi, mutsuz da olacaklardır. Bu nedenle, okul ve alan seçiminde ailelerin ve öğretmenlerin rolü oldukça önemlidir. Öğrencilere yönlendirme yaparken yalnızca aldıkları puanların değil, aynı zamanda ilgi, istek ve kabiliyetlerinin de dikkate alınması gerekmektedir.

Liseye Yeniden Başlama İmkânınız Olsa Ticaret Meslek Lisesini Tercih Eder Miydiniz? Sorusu Açısından Fark Olup Olmadığının Değerlendirilmesi: Öğrencilerin, Liseye yeniden başlama imkânınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder eder miydiniz? sorusu bakımından verdikleri cevaplar “Evet” ve “Hayır” şeklinde iki grup halindedir. Bu nedenle bu veriler Mann-Whitney U testine tabi tutulmuştur. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.15’te gösterilmiştir.

Tablo 3.15. *Liseye yeniden başlama imkânınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder miydiniz? sorusu bakımından mann-whitney u test sonuçları*

Faktör Grupları	Liseye Yeniden Başlama İmkânınız Olsa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesini Tercih Eder Miydiniz?	N	Ortalama Rank	Mann-Whitney U	Sig. (2-tailed) (p)
Faktör 1: Öğretmen ve Ders Materyali	Evet	208	169,56	12676,000	0,616
	Hayır	126	164,10		
	Toplam	**334**			
Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi	Evet	208	176,14	11307,000	0,035
	Hayır	126	153,24		
	Toplam	**334**			
Faktör 3: Staj Eğitimi	Evet	208	172,91	11979,000	0,187
	Hayır	126	158,57		
	Toplam	**334**			
Faktör 4: Bölüm Beklentisi ve Tutum	Evet	208	174,71	11604,000	0,079
	Hayır	126	155,60		
	Toplam	**334**			
Faktör 5: Ders İçeriği	Evet	208	171,57	12257,000	0,319
	Hayır	126	160,78		
	Toplam	**334**			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde öğrencilerin, muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmış ifadelere verdikleri yanıtlar ile "Liseye Yeniden Başlama İmkânınız Olsa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesini Tercih Eder Miydiniz?" sorusuna verdikleri yanıtlar arasında sadece "Faktör 2: Teori ve Staj Eğitimi" bakımından anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Verilen yanıtlara göre muhasebe eğitimini değerlendirmeye yönelik faktörlerde farklılık çıkmıştır. Bu soruya evet yanıtını veren öğrenciler, teori ve staj eğitimi konusunda okullarının ve staj eğitimlerinin uyumlu olduğunu, aldıkları eğitimin meslek hayatlarına katkı sağlayacağını düşünmektedirler. Hayır, yanıtını veren öğrenciler ise bu görüşlere katılmamaktadırlar.

Bu soruya çoğunluk evet cevabı vermiş olsa da hayır cevabını veren öğrenciler de dikkate alınmalı ve meslek lisesinden beklentileri araştırılmalı, varsa bu okulların eksiklikleri giderilerek hayır cevapları azaltılmaya çalışılmalıdır.

Bütün faktör gruplarını ele aldığımızda muhasebe eğitimini; teori ve staj faktörünün daha çok etkilediği, staj faktörünün ise daha az etkilediği görülmektedir.

Tablo 3.16. *Gerçekleştirilen Hipotez Test Sonuçları*

No	Hipotez	Test Türü	Sonuç	Açıklama
H_1	Faktör grupları ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Mann–Whitney U	Kabul	Cinsiyete göre Faktör 1 ve Faktör 5 arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$).
H_2	Faktör grupları ile staj yeri türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kruskal–Wallis	Ret	Staj yeri türüne göre hiç-bir faktörde anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).
H_3	Faktör grupları ile okul mesleki ders başarısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kruskal–Wallis	Kabul	Mesleki ders başarısına göre Faktör 1 ($p=0,003$) ve Faktör 2 ($p=0,001$) arasında anlamlı fark vardır.
H_4	Faktör grupları ile kariyer planı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kruskal–Wallis	Kabul	Kariyer planına göre Faktör 5 içerik/güncellik boyutlarında anlamlı fark vardır ($p<0,05$).
H_5	Faktör grupları ile meslek lisesi tercih sebebi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kruskal–Wallis	Kabul	Tercih sebebine göre Faktör 1–4 arasında an-lamlı fark bulunmuştur, Faktör 5'te fark yoktur ($p=0,139$).
H_6	Faktör grupları ile okul türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kruskal–Wallis	Kabul	Okul türüne göre Faktör 2 ($p=0,001$) ve Faktör 3 ($p=0,014$) anlamlı fark göstermektedir.
H_7	Faktör grupları ile muhasebe derslerini sevme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Mann–Whitney U	Kabul	Muhasebe dersini sevme durumuna göre öğrenci-lerin görüşlerinde an-lamlı farklılık gözlen-miştir.
H_8	Faktör grupları ile liseye yeniden başlama imkânı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Mann–Whitney U	Kabul	Liseye yeniden başlama durumuna göre yalnızca Faktör 2'de anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$).

3.7.2. Muhasebe Öğretmenlerine Ait Bulgu ve Yorumlar

Çalışmanın bu kısmında, muhasebe ve finansman öğretmenlerine ait demografik bulgulara değinilerek öğretmenlerin muhasebe eğitimine yönelik 5'li likert tipi 40 adet ifadeye verdikleri cevaplar; frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizlerine tabi tutulmuştur. Analiz sonuçlarına göre ifadeler, benzerlikleri bakımından 4 başlıkta gruplandırılarak incelenmiştir. Tüm verilerden elde edilen sonuçlara göre de çeşitli yorumlar yapılmıştır.

3.7.2.1. Muhasebe Öğretmenlerine Ait Demografik Bulgular

MTAL'deki muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi araştırmasına katılan toplam 38 muhasebe ve finansman öğretmeninin; öğretmenler için hazırlanmış, demografik anket sorularına vermiş oldukları cevaplara uygulanan frekans ve yüzde analizi sonuçlarına dair bilgiler Tablo 3.16'da gösterilmiştir.

Tablo 3.17. *Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin demografik özellikleri*

		Frekans	**Yüzde (%)**
Cinsiyet	Kadın	17	44,7
	Erkek	21	55,3
Yaş	20-29	---	---
	30-39	7	18,4
	40-49	10	26,3
	50 ve üzeri	21	55,3
Mesleki Tecrübe	1-5 Yıl	2	5,3
	6-10 Yıl	2	5,3
	11-15 Yıl	5	13,2
	16-20 Yıl	2	5,3
	21 Yıl ve Üzeri	27	71,1
Eğitim	Ön Lisans	---	---
	Lisans	32	84,2
	Lisansüstü	6	15,8
Okul Türü	Çok Programlı Lise	4	10,5
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	34	89,5
	Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM)	---	---

Ankete katılan muhasebe öğretmenlerinden 17'si kadın, 21'i erkektir. Yaş dağılımı incelendiğinde; 30-39 yaş arası 7 öğretmen, 40-49 yaş arası 10 öğretmen, 50 yaş ve üzeri 21 öğretmen bulunmaktadır. Bu değerlere bakarak Kayseri ilinde; %81,6 oranında, 40 yaş ve üzeri muhasebe ve finansman öğretmeninin olduğunu söyleyebiliriz. Mesleki tecrübe yılı açısından ise 1-5 yıl arasında 2 öğretmen, 6-10 yıl arasında 2 öğretmen, 11-15 yıl arasında 5 öğretmen, 16-20 yıl arasında 2 öğretmen bulunduğunu, kalan 27 öğretmen de 21 yıl ve üzerinde mesleki tecrübeye sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin eğitim seviyesine bakıldığında, ankete katılan 38 öğretmenden 32'sinin lisans, 6'sının lisansüstü eğitim aldığı görülmektedir.

Okul türü açısından 4 öğretmenin Çok Programlı Lisede, 34 öğretmenin ise Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde görev yaptığı görülmektedir. MESEM kapsamındaki eğitimler

ise Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde, bu liselerde çalışan öğretmenler tarafından verilmektedir.

3.7.2.2. Tanımlayıcı İstatistiki Veriler

Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin, MTAL'de verilen muhasebe eğitimine yönelik 5'li likert tipi 40 adet ifadeye verdikleri cevaplar frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizlerine tabi tutulmuştur. İfadeler analiz sonuçlarına göre benzerlikleri bakımından 4 başlıkta gruplandırılarak incelenmiştir. Muhasebe ve finansman öğretmenleri için hazırlanan ankette yer alan ifadeler Tablo 3.17'deki gibidir.

Tablo 3.18. *Öğretmen için hazırlanan anket ifadeleri*

Grup Başlıkları	Soru No	Anket Soruları
Ders Materyali ve İçeriği Hakkındaki Görüşler	**3**	Muhasebe derslerinin haftalık ders saatlerini yeterli buluyorum.
	4	Muhasebe dersleri modüllerinin içeriği muhasebe öğretimi için yeterlidir.
	5	Muhasebe ders kitaplarındaki (modüllerdeki) bilgiler öğrencilerin seviyesine uygundur.
	6	Muhasebe ders kitaplarının içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.
	7	Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimini karşılamaya yeterlidir.
	8	Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.
	9	Programlarda yer alan meslek dersleri sayıca yeterlidir.
	12	Muhasebe derslerinde verilen teorik eğitim yeterlidir.
	13	Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.
	15	Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.
Bölüm Olanakları ve Bölüm Tutum Görüşleri	**2**	Ticaret Meslek Liselerine sınav ile öğrenci alınması, muhasebe eğitiminin verimliliğini arttırır.
	10	Öğrenciler, okulda aldıkları muhasebe eğitimi sonucunda iş hayatında çalışabilecek yeterliktedir.
	16	Verilen muhasebe eğitimi ilerideki meslek hayatında öğrenciye katkı sağlar.
	17	Öğrenciler muhasebe derslerine severek istekli bir şekilde katılmaktadır.
	18	Öğrenciler muhasebe problemlerini çözmekten keyif almaktadır.
	19	Öğrenciler muhasebe derslerini monoton ve sıkıcı bulmaktadır.
	20	Öğrenciler okulda öğretilen muhasebe bilgilerini gündelik hayatta da kullanabilmektedir.
	21	Okulda verilen muhasebe eğitimi ile öğrencilerin iş hayatına atıldığında karşılaştıkları muhasebe uygulamaları birbirine paraleldir.
Öğretmenin Yeterlilik Değerlendirme Görüşleri	**1**	Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yaparım ve bir plan oluşturup dersleri bu plana göre işlerim.
	11	Muhasebe derslerinde ticari belgeler ve resmi defterler üzerinde uygulama yaptırıyorum.
	14	Bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktayım.
	22	Mesleki bilgim açısından kendimi yeterli buluyorum.
	23	Mesleğimle ilgili güncel gelişmeleri sürekli takip ediyorum.
	24	Muhasebeyle ilgili eğitim, sempozyum ve seminerlere katılırım.
	25	Muhasebe alanındaki güncel değişiklikler hakkında öğrencilerimi bilgilendiriyorum.
	26	Derse öğrencinin de aktif olarak katılmasını sağlıyorum.
	27	Muhasebe uygulama örneklerini öğrencilerle beraber sınıf ortamında çözüyoruz.

Tablo 3.17. *Öğretmen için hazırlanan anket ifadeleri (devamı)*

Grup Başlıkları	Soru No	Anket Soruları
Staj Görüşleri	**28**	Son sınıfta yer alan staj eğitiminin öğrencilere iş hayatına hazırladığını düşünüyorum.
	29	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerindeki eğitimin bir parçası olan staj uygulamasının, meslekte tecrübe kazanabilmek adına, son sınıfta 1 yıl olarak yapılması yeterlidir.
	30	Öğrenciler, staj yerlerini kendileri bulabilmektedirler.
	31	Staj eğitiminde öğrenciler kendi alanlarıyla ilgili işlerde çalıştırılmaktadır.
	32	Öğrenciler kendi bölümleriyle ilgili (muhasebe) işyerlerinde staj yapmaktadır.
	33	Staj eğitimi öğrencilerin iş disiplini ve iş ahlakı kazanmalarına yardımcı olmaktadır.
	34	Öğrenciler, okulda öğrendikleri teorik bilgilerini, staj eğitimiyle uygulamalı olarak pekiştirme imkânı bulmaktadırlar.
	35	Staj eğitimi öğrencilerin okul başarısına olumlu yönde katkı sağlamaktadır.
	36	Koordinatörlüğünü yaptığım stajyer öğrencilerin her hafta denetimini yapmaktayım.
	37	Stajyer öğrencilerin emekleri karşılığı aldıkları ücret yeterlidir.
	38	İşyerleri stajyer öğrencileri ucuz iş gücü olarak görmektedir.
	39	Mesleki eğitimde üç günün iş yerinde, iki günün okulda geçmesi öğrencilerin okula ve iş yerine uyum sağlamalarını etkiliyor.
	40	İşyerindeki usta öğretici öğrencileri eğitmek açısından bilgi donanımı olarak yeterlidir.

Hazırlanan anket formu, muhasebe eğitimini çok boyutlu bir bakış açısıyla değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Anket ifadeleri, dört ana başlık altında toplanmıştır: ders materyali ve içeriğine ilişkin görüşler, bölüm olanakları ve bölüm tutum görüşleri, öğretmen yeterliliklerinin değerlendirilmesi ve staj uygulamalarına yönelik görüşler. Bu kapsamda, ders içeriklerinin güncelliği, öğretim materyallerinin yeterliliği, öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik ilgi ve motivasyonu, öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri ile uygulamalı eğitim ve stajların mesleki gelişime katkısı incelenmektedir. Böylece muhasebe eğitiminin hem teorik hem de uygulamalı boyutları, öğretmen perspektifleriyle birlikte ele alınmaktadır.

MTAL'deki muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin yapılan çalışmaya katılan 38 muhasebe ve finansman öğretmeninin, anketteki ifadelere verdikleri yanıtlara ilişkin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analiz sonuçları, grup başlıkları altında tablolar halinde aşağıda gösterilmiştir.

Katılma dereceleri en az (1) "Kesinlikle Katılmıyorum"; en çok (5) "Kesinlikle Katılıyorum" u ifade etmektedir. Ayrıca tablolarda verilen ortalamaların 1'e yakın olması Katılmıyorum'u, 5'e yakın olması Katılıyorum'u belirtmektedir.

Ders Materyali ve İçeriği Hakkındaki Görüşler: Ankete katılan öğretmenlerin, ders materyalleri ve içeriklerine dair verilen ifadelere verilen yanıtların frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizleri Tablo 3.18'de gösterilmiştir.

Tablo 3.19. *Ders materyali ve içerik hakkındaki görüşler bakımından uygulanan frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizi sonuçları*

İfade Numarası	Katılma Dereceleri										N	Ortalama	Standart Sapma
	1		2		3		4		5				
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%			
3	1	2,6	-	-	2	5,3	19	50	16	42,1	38	4,2895	0,80229
4	1	2,6	8	21,1	7	18,4	16	42,1	6	15,8	38	3,4737	1,08396
5	1	2,6	6	15,8	10	26,3	14	36,8	7	18,4	38	3,5263	1,05873
6	5	13,2	7	18,4	6	15,8	17	44,7	3	7,9	38	3,1579	1,21980
7	-	-	3	7,9	4	10,5	21	55,3	10	26,3	38	4,0000	0,83827
8	2	5,3	3	7,9	1	2,6	16	42,1	16	42,1	38	4,0789	1,12422
9	2	5,3	3	7,9	7	18,4	15	39,5	11	28,9	38	3,7895	1,11883
12	-	-	2	5,3	-	-	22	57,9	14	36,8	38	4,2632	0,72351
13	1	2,6	1	2,6	3	7,9	11	28,9	22	57,9	38	4,3684	0,94214
15	2	5,3	2	5,3	7	18,4	19	50	8	21,1	38	3,7632	1,02494

Ders materyali ve içerik görüşleri ile ilgili ortalamalara baktığımızda araştırmaya katılan öğretmenler 3,1579 ortalama ile 6. ifadeye diğer ifadelerden daha az katılmaktadırlar. 6. ifadede yer alan muhasebe ders kitapları içeriğinin güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmesi ifadesine %31,6 katılmama oranı vardır. Bu oran ardından gelen 4. ifadedeki muhasebe ders modüllerinin içerik bakımından muhasebe öğretimi için yeterli olmasına ise %23,7 oranında öğretmen katılmamıştır. 5. ifadede yer alan muhasebe ders kitapları bilgilerinin öğrenci seviyesine uygunluğu konusunda %26,3 oranında öğretmen ne katılıyorum ne katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu oranlara bakıldığında %50 ve üzeri katılmama ya da ne katılıyorum ne katılmıyorum durumu yer almamaktadır.

Öğretmenlerin sırasıyla 12, 3, 13, 8 ve 7. ifadelere yüksek oranda katılmışlardır. 12. ifadede öğretmenlerin %94,7'lik kısmı, muhasebe derslerinde verilen teorik eğitimin yeterli olduğunu belirtmiştir. 3 ve 13. ifadelerde öğretmenler; muhasebe derslerinin haftalık ders saatlerini yeterli bularak %92,1 oranında ve teorik dersleri destekleyecek

bilgisayarlı muhasebe uygulamalarının yeterince yapıldığını düşünerek %86,8 oranında katılmışlardır. 8 ve 7. ifadeler; bilgisayar laboratuvarı donanımı ve sınıf, ders araç-gereç donanımlarının yeterliliğine ilişkin ifadelere ise %84,2 ve %81,6'lık kısım katılmaktadır.

Ders materyali ve içeriğine ilişkin olarak öğretmenler; muhasebe ders kitapları içeriğinin güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmediğini, muhasebe ders modüllerinin içerik bakımından muhasebe öğretimi için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler; muhasebe ders modüllerinde yer alan teorik bilgilerin, öğrenci seviyesine uygunluğu konusunda ne katılıyorum ne katılmıyorum cevabını vermiştir. Ancak muhasebe derslerinde verilen teorik eğitimin, ders saatlerinin ve okul bilgisayar laboratuvarı donanımı ve sınıf, ders araç-gereçlerinin yeterli olduğunu, bilgisayarlı muhasebe uygulamalarının yeterince yapıldığını düşünmektedirler.

Bölüm Olanakları ve Bölüm Tutum Görüşleri: Öğretmenlerin, muhasebe bölümü olanakları ve muhasebe bölümüne karşı tutumları ile ilgili ifadelere verdikleri yanıtların frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analiz sonuçları Tablo 3.19'da gösterilmiştir.

Tablo 3.20. *Bölüm olanakları ve bölüm tutum görüşleri bakımından uygulanan frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizi sonuçları*

Soru Numarası	Katılma Dereceleri										N	Ortalama	Standart Sapma
	1		2		3		4		5				
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%			
2	1	2,6	1	2,6	-	-	6	15,8	30	78,9	38	4,6579	0,84714
10	1	2,6	2	5,3	8	21,1	20	52,6	7	18,4	38	3,7895	0,90518
16	1	2,6	-	-	-	-	16	42,1	21	55,3	38	4,4737	0,76182
17	4	10,5	8	21,1	14	36,8	9	23,7	3	7,9	38	2,9737	1,10250
18	1	2,6	7	18,4	12	31,6	13	34,2	5	13,2	38	3,3684	1,02459
19	2	5,3	17	44,7	10	26,3	9	23,7	-	-	38	2,6842	0,90360
20	1	2,6	1	2,6	5	13,2	22	57,9	9	23,7	38	3,9737	0,85383
21	1	2,6	2	5,3	5	13,2	23	60,5	7	18,4	38	3,8684	0,87522

Tablodaki verilere bakıldığında öğretmenler, bölüm olanakları ve bölüm tutumlarıyla ilgili 16, 2 ve 20. ifadelere yüksek oranda katılmışlardır. 19. ifadeye ise 2,6842 ortalama ile katılma oranları daha düşüktür. Öğretmenlerin %97,4'lük kısmı 16. sıradaki muhasebe eğitiminin ilerideki meslek hayatında öğrenciye katkı sağlaması ifadesine katılmaktadırlar. 2. ifadede yer alan; öğrencilerin, ticaret meslek liselerine sınav ile

alınmasının muhasebe eğitiminin verimliliğini artıracağına, öğretmenlerin %94,7'si olumlu yanıt vermiştir. 20. sırada yer alan okulda öğrenilen muhasebe bilgilerinin günlük hayatta da öğrenciler tarafından kullanabileceği ifadesine ise öğretmenlerden %81,6'sı katılmaktadır.

Bölüm tutumuna ilişkin 19. sırada yer alan öğrenciler muhasebe derslerini monoton ve sıkıcı bulmaktadır ifadesine öğretmenlerden %50'si katılmamaktadır. %26,3'lük kısmı ise ne katılıyorum ne katılmıyorum cevabını vermiştir. Buradan anlaşılacağı üzere öğretmenler öğrencilerin muhasebe derslerini monoton ve sıkıcı bulmadıkları görüşündedir. 17. sırada, öğrencilerin muhasebe derslerine severek ve isteyerek katıldıkları ifadesine ise öğretmenlerin %31,6'sı katılmakta iken yine %31,6'sı katılmamaktadır. Buradan hareketle öğrencilerin muhasebe derslerine severek istekli bir şekilde katılmaları durumunun öğretmenlerce %36,8 oranında ne katılıyorum ne katılmıyorum olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenler; öğrencilerin muhasebe derslerine istekli olarak katılmadıklarını, muhasebe derslerini sevmediklerini ve muhasebe problemlerini çözmekten keyif almadıklarını ancak öğrencilerin, muhasebe derslerini monoton ve sıkıcı da bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenin Yeterlilik Değerlendirme Görüşleri: Ankete katılan öğretmenlerin kendi yeterliliklerine ilişkin ifadelere verdikleri yanıtların frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analiz sonuçları Tablo 3.20'de gösterilmiştir.

Tablo 3.21. *Öğretmenin yeterlilik değerlendirme görüşleri hakkında uygulanan frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizi sonuçları*

Soru Numarası	Katılma Dereceleri										N	Ortalama	Standart Sapma
	1		2		3		4		5				
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%			
1	-	-	-	-	-	-	8	21,1	30	78,9	38	4,7895	0,41315
11	1	2,6	2	5,3	1	2,6	13	34,2	21	55,3	38	4,3421	0,96636
14	1	2,6	1	2,6	2	5,3	12	31,6	22	57,9	38	4,3947	0,91650
22	-	-	1	2,6	-	-	16	42,1	21	55,3	38	4,5000	0,64724
23	-	-	1	2,6	1	2,6	17	44,7	19	50	38	4,4211	0,68306
24	1	2,6	4	10,5	9	23,7	17	44,7	7	18,4	38	3,6579	0,99394
25	-	-	1	2,6	-	-	14	36,8	23	60,5	38	4,5526	0,64504
26	-	-	1	2,6	1	2,6	11	28,9	25	65,8	38	4,5789	0,68306
27	1	2,6	-	-	-	-	9	23,7	28	73,7	38	4,6579	0,74530

Ankete katılan öğretmenlerin yeterlilik değerlendirme görüşlerine ilişkin ifadelere verdikleri cevapların ortalamalarına bakıldığında 4 civarındadır. Buradan da anlaşıldığı üzere öğretmenlerin bu ifadelere katılma yüzdeleri yüksektir. Öğretmenler kendi yeterlilikleri ile ilgili verilen 1, 22 ve 27. ifadelere yüksek oranda katılırken 3,6579 ortalama ile en az 24. ifadeye katılmışlardır. Öğretmenlerin 4,7895 ortalama ile tamamının (%100) katıldığı 1. ifade; muhasebe ders içerikleri hakkında dönem başlarında açıklama yaparım ve planlar oluşturarak dersleri bu planlara göre işlerimdir.

Öğretmenler; 22. sırada verilen, mesleki bilgi bakımından kendimi yeterli buluyorum ve 27. sırada verilen, sınıfta öğrencilerle beraber muhasebe uygulama örneklerini çözerim ifadelerine %97,4 oranında katılmışlardır. Bu iki ifadeye ve 25. madde olan muhasebe alanındaki güncel değişiklikler hakkında öğrencilerimi bilgilendiriyorum ifadelerine %2,6 oran ile sadece birer öğretmen katılmamıştır. 24. maddede yer alan muhasebe ile ilgili eğitim, seminer ve sempozyumlara katılırım ifadesine öğretmenler, %13,1 oranında katılmamış; %23,7 oranında ise ne katılıyorum ne katılmıyorum şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Tüm bu oranlardan yola çıkarak araştırmaya katılmış olan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun mesleki bakımdan kendilerini yeterli bulduklarını söyleyebiliriz. Ankete katılan öğretmenler, ders planlarını eğitim yılı başında oluşturup bu planlar ve muhasebe alanındaki güncel değişiklikler hakkında öğrencileri bilgilendirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, derslerde yeterli uygulama yaparak örnekler çözdüklerini ve öğrencilerin derse aktif katılımlarını sağladıklarını ifade etmişlerdir. Bununla beraber öğretmenlerden sadece birisi mesleki bilgi açısından kendini yeterli bulmamaktadır.

Staj Görüşleri: Ankete katılan öğretmenlerin staj konusuna ilişkin ifadelere verdikleri yanıtların frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizleri aşağıdaki tablo 3.21'de gösterilmiştir.

Tablo 3.22. *Staj görüşleri hakkında uygulanan frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizi sonuçları*

Soru Numarası	Katılma Dereceleri										N	Ortalama	Standart Sapma
	1		2		3		4		5				
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%			
28	1	2,6	-	-	1	2,6	16	42,1	20	52,6	38	4,4211	0,79293
29	6	15,8	9	23,7	3	7,9	11	28,9	9	23,7	38	3,2105	1,45487
30	-	-	3	7,9	8	21,1	21	55,3	6	15,8	38	3,7895	0,81067
31	-	-	-	-	3	7,9	24	63,2	11	28,9	38	4,2105	0,57694
32	-	-	-	-	2	5,3	20	52,6	16	42,1	38	4,3684	0,58914
33	1	2,6	-	-	2	5,3	18	47,4	17	44,7	38	4,3158	0,80891
34	-	-	1	2,6	3	7,9	21	55,3	13	34,2	38	4,2105	0,70358
35	1	2,6	1	2,6	4	10,5	19	50	13	34,2	38	4,1053	0,89411
36	1	2,6	1	2,6	-	-	9	23,7	27	71,1	38	4,5789	0,85840
37	-	-	12	31,6	7	18,4	10	26,3	9	23,7	38	3,4211	1,17707
38	2	5,3	2	5,3	5	13,2	8	21,1	21	55,3	38	4,1579	1,17465
39	1	2,6	4	10,5	5	13,2	15	39,5	13	34,2	38	3,9211	1,07506
40	1	2,6	4	10,5	8	21,1	17	44,7	8	21,1	38	3,7105	1,01096

Yukarıdaki tablo verilerine bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin staj konusunda en çok katıldıkları ifadeler; 4,5789 ortalamayla 36. ifade, 4,4211 ortalamayla 28. ifade ve 4,3684 ortalamayla 32. ifadedir. En az katılmış oldukları ifadeler ise 3,2105 ortalamayla 29 ve 3,4211 ortalamayla 37. ifadedir. 36. sırada yer alan, her hafta stajyer öğrencilerin işyerlerinde kontrollerini yapmaktayım ifadesine öğretmenlerin %94,8'lik kısmını oluşturan 36 öğretmen katılmıştır. Bu duruma bakarak öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun stajyer öğrencileri, her hafta işyerlerinde denetlemeye gittiklerini söyleyebiliriz. 12. sınıfta uygulanmakta olan staj eğitiminin, iş hayatına öğrencileri hazırladığı 28. ifadeye öğretmenlerin %94,7'lik kısmı olan 36 öğretmen olumlu yanıt vermiştir. Bu ifadeye %2,6 oran ile 1 öğretmen kesinlikle katılmazken yine %2,6 oran ile 1 öğretmen ise ne katılıyorum ne katılmıyorum yanıtını vermiştir. İncelenen oranlar sonucunda öğretmenler bakımından 12. sınıfta uygulanan staj eğitiminin, öğrencileri iş hayatına hazırladığı görüşüne katıldıklarını söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin yine %94,7'lik kısmı, 32. maddede yer alan öğrencilerin kendi bölümleriyle ilgili (muhasebe) işyerlerinde staj yapmaları ifadesine katılmaktadır. 29. maddedeki MTAL'de staj uygulamasının, meslekte tecrübe kazanabilmek amacıyla 12. sınıfta, 1 yıl olarak yapılması ifadesine öğretmenlerin %39,5'lik kısmı katılmamaktadır. 37. maddede yer alan staj yapan öğrencilerin, emeklerinin karşılığı olan ücretin yeterli olması ifadesine ise öğretmenlerden %31,6'sı katılmamaktadır. 30 ve 40. maddelerde yer alan ifadelere göre, öğrenciler staj yerlerini kendileri bulabilmekte ve iş yerlerindeki usta öğreticilerin eğitim bakımından yeterli bilgi donanımına sahip olmaları gerektiği belirtilmektedir. Bu ifadelere öğretmenlerin %21,1'i ne katılıyorum ne katılmıyorum yanıtını vermiştir.

Öğretmenler, staj eğitiminin öğrencinin okuldaki başarısını etkilemesi, okulda öğrendiği teorik bilgileri uygulamada kullanması, iş disiplini ile iş ahlakı kazandırması gibi birçok açıdan faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu her hafta stajyer öğrencilerin kontrollerini iş yerlerinde yaptıklarını belirtmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Kayseri ilinde yer alan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitimi, öğrenci ve öğretmen görüşleri temelinde değerlendirilmiştir. Çalışmanın bulguları, muhasebe eğitiminin öğrencilerde genel anlamda olumlu bir algı oluşturduğunu, ancak uygulamalı derslerin sınırlılığı ve teknolojik altyapı yetersizliğinin öğrenme motivasyonunu olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Öğrencilerin teorik bilgiye erişimde sorun yaşamadıkları, fakat bu bilgileri iş hayatına aktarmada eksikliklerle karşılaştıkları belirlenmiştir. Öğretmenler ise ders materyallerinin güncelliği, teknolojik donanım yetersizlikleri ve hizmet içi eğitimlerin sınırlılığı konularında görüş birliği içerisindedir.

Analizler sonucunda, staj yeri türüne bağlı olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiş, ancak öğrencilerin muhasebe derslerini sevme düzeyleri açısından faktörler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğretmenler açısından ise ders planlamasına yönelik yüksek bir olumlu görüşün varlığı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, öğretmenlerin yaklaşık yarısı derslerin monoton olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Bu durum, muhasebe eğitiminin hem öğretim yöntemleri hem de içerik açısından farklılaştırılmaya ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Elde edilen bulgular, daha önce yapılmış pek çok çalışmayla büyük ölçüde uyum göstermektedir. Önceki çalışmalarda da muhasebe eğitiminin teorik boyutunun yeterli olduğu, fakat uygulama eksikliği nedeniyle öğrencilerin iş yaşamına hazırlık sürecinde zorluklar yaşadıkları belirtilmiştir. Teknolojik altyapı ve bilgisayar destekli yazılımların yetersizliği, öğretmenlerin sürekli mesleki gelişime ihtiyaç duyması ve ders materyallerinin sınırlılığı hem literatürde hem de bu çalışmada ortak olarak vurgulanan sorunlar arasında yer almaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgular araştırmanın analizinde ölçeğinden yararlanılan, 2017 yılında Doç. Dr. Yavuz ÇİFTCİ danışmanlığında Nermin ÇEMREK tarafından Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda

hazırlanan ve "Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla İli Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının sonuçlarıyla yüksek derecede örtüşmektedir.

Her iki araştırmada da staj eğitiminin mesleki gelişim açısından kritik öneme sahip olduğu, fakat işyerlerinde öğrencilerin zaman zaman alan dışı işlerde görevlendirildikleri, bu nedenle staj verimliliğinin düştüğü vurgulanmıştır (Çemrek, 2017, s. 112). Öğrencilerin okul memnuniyetine bakıldığında, her iki çalışmada da öğrencilerin önemli bir bölümünün okullarından memnun olmadıkları, bunun da bilinçsiz ve rastgele yapılan alan tercihlerinden kaynaklandığı görülmektedir (Çemrek, 2017, s. 111).

Öğrencilerin teknolojik araç ve muhasebe yazılımlarına yönelik beklentilerinin belirgin şekilde yüksek olması, Çemrek'in (2017), çalışmasında ön planda olmayan bir bulgudur. Öğrencilerin ders algıları açısından da farklılık görülmektedir. Ayrıca Çemrek (2017), çalışmasında öğrencilerin muhasebe derslerini çoğunlukla monoton ve sıkıcı bulduğunu belirtirken, bu çalışmada öğrencilerin yaklaşık yarısının derslerin monoton olmadığını düşündüğü ortaya çıkmıştır.

Yine Çemrek'in (2017), çalışmasında öğrenci memnuniyetinin genel olarak düşük olduğu ifade edilirken, bu çalışmada muhasebe derslerine yönelik algının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Staj bulguları açısından ise Çemrek (2017), stajın öğrencilerin motivasyonunu önemli ölçüde etkilediğini vurgulamışken, bu çalışmada staj yeri türüne bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen görüşleri açısından Çemrek (2017) çalışmasıyla paralellik gözlenmektedir; her iki çalışmada da ders materyallerinin güncelliği ve içeriğinin yetersiz olduğu belirtilmiştir ve öğretmenlerin mesleki seminerlere/eğitimlere katılım oranlarının yeterli olmadığı ortaya konmuştur. Bununla birlikte, ders materyallerindeki eksikliklere ilişkin öğretmen görüşlerinde görülen paralelliklere ek olarak, bu çalışmada öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacının önemli bir sorun olarak öne çıktığı vurgulanmaktadır. Bu durum, muhasebe eğitimlerinin yalnızca materyallerle sınırlı olmadığını; aynı zamanda öğretmenlerin güncel mesleki yeterlilikleriyle de doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak oluşan farklılıkların bölgesel koşullar, öğretmenlerin ders işleme biçimleri ve okulların imkânlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda bazı öneriler sunulmuştur. Öncelikle öğretmenler, muhasebe eğitiminde teknolojik araçları daha etkin bir biçimde kullanmalı, bilgisayar destekli muhasebe yazılımlarını derslere entegre etmeli ve dersleri vaka analizi ile proje tabanlı öğrenme gibi yöntemlerle zenginleştirmelidir. Ayrıca öğrencilerin stajda daha aktif rol almaları, teorik bilgilerini pekiştirmek amacıyla muhasebe yazılımlarını bireysel olarak da kullanmaları ve mesleki gelişimlerini desteklemek için çeşitli konferans, seminer ve çevrim içi eğitimlere katılmaları önemlidir.

Okullar kapsamında, muhasebe eğitiminin kalitesini artırmak amacıyla uygulamalı derslere ağırlık verilmesi, bilgisayar laboratuvarlarının güncel yazılımlarla donatılması ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyecek düzenli seminerler düzenlenmesi faydalı olacaktır. Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde ise, müfredatın iş dünyasının güncel beklentilerine uygun biçimde düzenlenmesi, özellikle dijital muhasebe uygulamalarına ağırlık verilmesi, teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve öğretmenler için düzenli hizmet içi eğitimlerin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, muhasebe eğitiminin etkinliği, öğretmenlerin niteliklerini sürekli geliştirmeleri, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımı ve okulların uygulamalı eğitime ağırlık vermesiyle önemli ölçüde artırılabilecektir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı'nın müfredat ve altyapı desteğini güçlendirmesi bu sürecin başarısında kritik rol oynamaktadır. Bu bağlamda, literatürde farklı çalışmalarda vurgulanan eksikliklerin giderilmesi hem öğrencilerin mesleki yeterliliklerinin artırılmasına hem de iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli muhasebe personelinin yetişmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Akbel, F., & Beşaltı, S. (2021). COVID-19 pandemisinin mesleki ve teknik Anadolu liselerinde muhasebe eğitimi üzerindeki etkileri. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 14(3), 739-760.

Akbulut, H., Pekkaya, M., & Aksakaloğlu, H. (2014). Meslek mensuplarının bakış açısıyla ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitimi: Bursa ili üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (62), 73-92.

Akgün, İ., H. & Şimşek, N. (2011, Nisan 27-28). *Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri eğitim sistemlerinin karşılaştırılması* [Konferans sunumu]. 2. Uluslararası Eğitimde Yeni Yaklaşımlar ve Etkileri Konferansı, Antalya.

Aksakaloğlu, H. (2013). *Ticaret meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin muhasebecilik mesleğine uygunluğu: Bursa ili örneği* (Tez No. 345341) [Yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.

Arslan, M. (2009). *Eğitim bilimine giriş*. (1. baskı). Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Alkan, R. M., Suiçmez, M., Aydınkal, M., & Şahin, M. (2014). Meslek yüksekokullarındaki mevcut durum: sorunlar ve bazı çözüm önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi,* 4(3), 133-140.

Altıntaş, N. **(**2011). Türkiye'de muhasebe hukukunun çerçevesi. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 175-188.

Araz, G. (2014). *Program Geliştirme-sınıf yönetimi-öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı-öğretiyoruz serisi.* Öğreti Akademi.

Atabey, A., Parlakkaya, R., & Alagöz, R. (2004). *Genel muhasebe ve dönem sonu işlemleri.* Atlas Kitabevi.

Atrill, P. & McLaney, E. (2022). *Accounting and finance for non-specialists*, (3.Baskı). Pearson,

Aysu, B., & Aral, N. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri hakkındaki görüş ve uygulamalarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2561-2574.

Bartlett, J. E., Kotrlik, J. W., & Higgins, C. C. (2001). Organizational research: determining appropriate sample size in survey research. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 19(1), 43–50.

Bartlett, M. S. (1951). The effect of standardization on a chi-square approximation in factor analysis. *Biometrika*, 38(3/4), 337-344.

Bircan, H., Karagöz, Y., & Kasapoğlu, Y. (2003). Ki-kare ve kolmogorov smirnov uygunluk testlerinin simulasyon ile elde edilen veriler üzerinde karşılaştırılması. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1), 69-80.

Bryman, A., & Cramer, D. (2001). *Quantitative data analysis with spss release 10 for windows: a guide for social scientists.* Routledge.

Burak, E., & Öztaş, S. (2015). Kurumsal yönetim ilkelerinin muhasebenin temel kavramları açısından değerlendirilmesi. *Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1), 1-17.

Can, A. V. (2007). Luca Pacioli "muhasebenin babası" mıdır? akademik bakış, *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- Dergisi*, 12, 92-106.

Can, A. V., & Demirci, Ş. D. (2016). Uluslararası muhasebe eğitim standardı 2 muhasebe eğitimi programlarının içeriğine uyum: Sakarya üniversitesi örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 16, 308-318.

Cemalcılar, Ö., & Erdoğan, N. (2000). *Genel muhasebe* (5. baskı). Beta Basım Yayın.

Comrey, A. L. (1988). Factor-analytic methods of scale development in personality and clinical psychology. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56, 754-761.

Coombs, P. H., & Ahmed, M. (1974). *Attacking rural poverty: how nonformal education can help.* Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Çaşut, H. (2019). *Muhasebe derslerinde öğretme ve öğrenme sorunu: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi muhasebe öğretim elemanları üzerinde nitel bir araştırma* (Tez No. 589754) [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.

Çelenk, H., & Çamtosun, İ. (2009). Ticaret meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin kalitesi ve bu eğitimin meslek yüksek okullarındaki muhasebe eğitimine etkilerine yönelik bir uygulama. *Öneri Dergisi*, 8(32), 159-173.

Çemrek, N. (2017), *Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitiminin incelenmesi: Muğla meslek liseleri üzerine bir araştırma* (Tez No. 476448) [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.

Çiftçi, Y., & Çemrek, N. (2018). Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi: Muğla ili'ndeki meslek liseleri üzerine bir araştırma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İİBF Dergisi*, 11(1), 192-208.

Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği. (2004, 6 Nisan). Resmî Gazete (Sayı: 25425). https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5457&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5.

Çürük, T. (2001). Muhasebe eğitiminin işletmelerin taleplerini karşılama düzeyi: Türkiye örneği. *ODTÜ Gelişim Dergisi*, 28(3/4), 281-310.

Daştan, A. (2005). *Bilgi ve eğitim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin muhasebe eğitimine etkisi: Türkiye değerlendirmesi* (Tez No. 161073) [Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.

Deloitte, (2011). *Yeni Türk ticaret kanunu ve şirketim.* TOBB Yayınları.

Demirel, Ö., & Kaya, Z. (2012). *Eğitimle ilgili temel kavramlar, eğitim bilimine giriş*. Pegem Akademi.

Devlet Planlama Teşkilatı (1970). *Muhasebenin temel kavramları ve genel kabul görmüş muhasebe prensipleri (KD-96)*. DPT Yayınları.

Erol, M., & Aslan, M. (2017), Uluslararası muhasebe ve denetim standartlarının gelişmesi, *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 12, 55-86.

Erol, M., & Atmaca, M. (2015). Ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitiminin tarihi gelişimi. *Muhasebe Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (8), 79-100

Erol, M., & Erkan, G. (2008), Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik BİGA İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde bir araştırma. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14, 284-301.

Ertaş, F. C., & Şimşek, A. (2020). Ortaöğretim muhasebe eğitiminde uygulanan meslek derslerinin sektör beklentilerini karşılama ve öğrenim düzeyi üzerine Erzurum ilinde bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (86), 39–56.

Ertürk, S. (1982). *Eğitimde program geliştirme*. Hacettepe Üniversitesi Basımevi.

Fındık, H., Atalay, B., Zeytin, M., Altınay, A., & Ülkü, S., (2016). *Türkiye'de muhasebe eğitimi*. Beta Yayınevi.

Ghasemi, A., & Zahediasl, S. (2012). Normality tests for statistical analysis: A guide for non-statisticians. *International Journal of Endocrinology and Metabolism*, 10(2), 486-489.

Gökalp, M. (2016). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Pegem Akademi.

Göksu, H. İ., & Karaca, N. (2019). Meslek liseleri muhasebe bölümü öğrencilerinin mesleki yeterliliklerinin işletmeler açısından değerlendirilmesi: Gebze örneği. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 2(2), 70-80.

Gömleksiz, M. N. (2020). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (3.baskı). Asos Yayınları.

Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (5. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Güvemli, O. (2001, 23-27 Mayıs). XX. yüzyılın ilk yarısında muhasebe eğitimi, *XX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*. Antalya.

Güvemli, O. (2005). Türkiye'de ticaret liselerinin kuruluş öyküsü. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 28, 16-23.

Güvemli, O., & Güvemli, B. (2015). Effects of Turkish commercial codes on the development of turkish accounting thought. *Accounting and Financial History Research Journal*, (8), 26-50.

Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, S. G. (2003). *Applied statistics for the behavioral sciences* (5. baskı). Houghton Mifflin.

İktisadi Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri Hakkında Kanun. (1964, 12 Mart). Resmî Gazete (Sayı: 11662). https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc047/kanuntbmmc047/kanuntbmmc04700440.pdf.

İSMMMO, (2005). *İSMMMO mevzuat serisi 2 muhasebenin temel kavramları ve tekdüzen hesap planı*. Mart Matbaacılık Sanatları.

Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39(1), 31-36.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (2011, 2 Kasım). Resmî Gazete (Sayı: 28103). https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-5.htm.

Karabayır, M. E. & Ertugay E. (2010). Kronik: Finansal raporlama standartlarının dünü ve bugünü, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (4), 195-198.

Karasioğlu, F., & Duman, H. (2011). Meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi ve kalitesi üzerine bir not. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 165-180.

Karkacıer, A., & Nayman H. H. (2020). Türkiye'de ortaöğretim kurumlarında muhasebe eğitiminin mevcut durumu: mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 20(60), 275-295.

Kaya, U., & Daştan, A. (2004, 19-23 Mayıs). Türkiye'de lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin öğrenci-öğretici ve uygulayıcılar açısından değerlendirilmesi. *XXIII. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*. 201-215. Antalya.

Kaygusuz, S. Y. (2018). İşletmenin Dili Muhasebe. K. Banar, & V. Ekergil (Dü) içinde, *Genel Muhasebe – I.* Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Kırlıoğlu, H., & Gökgöz, A. (2011). Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin stajyerlikte karşılaştıkları problemler ve çözüm önerileri: İstanbul örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 7(13), 131-146.

Kızıl, C., Akman, V., Zorkalkan, T., & Türkmen, R. (2018). Muhasebenin tarihine küresel kapsamda ve Türkiye kapsamında vergisel bir bakış. *LEGES Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 70-87.

Kocamaz, H. (2012). Uluslararası muhasebe standartlarının dünyada ve Türkiye'de oluşum ve gelişim süreci. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 105-120.

Küçüksavaş, N. (1997). *Genel muhasebe ilkeler ve uygulaması tek düzen hesap planı uygulamaları*. Beta Basım Yayım Dağıtım.

MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Zhang, S., & Hong, S. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological Methods*, 4(1), 84-99.

Marsick, V. J., & Volpe, M. (1999). The nature and need for informal learning. *Advances in Developing Human Resources*, 1(3), 1-9.

Marşap, B. (1996). Muhasebe mesleği fonksiyonları ve meslek mensuplarının nitelikleri. *Yaklaşım Dergisi.* (37), 119-123.

Mesleki Eğitim Kanunu. (1986, 5 Haziran). Resmî Gazete (Sayı: 19139). https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19139.pdf.

Millî Eğitim Bakanlığı (2011). Muhasebe ve finansman, bilanço. https://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Bil%C3%A2n%C3%A7o.pdf.

Millî Eğitim Bakanlığı (2017). Türk eğitim sistemi (TES). https://pristine.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_08/16161033_TES_2017.pdf.

Millî Eğitim Bakanlığı (2019). Mesleğim hayatım, mesleki eğitim süreci, okul türleri ve programlar. https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/okul-turleri-ve-programlariiii.

Millî Eğitim Bakanlığı (2019). Mesleğim hayatım, Mesleki eğitim süreci, mesleki eğitim merkezleri. https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/mesleki-egitim.

Millî Eğitim Bakanlığı (2019). Mesleğim hayatım, Mesleki geleceğim ve kariyerim, alan/dal listesi. https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/meslegim-gelecegim-ve-kariyerim/alandal-listesi.

Millî Eğitim Bakanlığı (2024). Mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğü mesleki ve teknik Anadolu lisesi Anadolu meslek ve Anadolu teknik programı muhasebe ve finansman alanı çerçeve öğretim programı. https://meslek.meb.gov.tr/upload/cop10/muhasebepro_10.pdf.

Millî Eğitim Bakanlığı (2024). Mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğü mesleki ve teknik Anadolu lisesi Anadolu meslek ve Anadolu teknik programı bilişim teknolojileri alanı çerçeve öğretim programı. https://meslek.meb.gov.tr/upload/cop10/bilisim_10.pdf.

Millî Eğitim Bakanlığı (2024). Mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğü mesleki ve teknik Anadolu lisesi Anadolu meslek ve Anadolu teknik programı büro yönetimi ve yönetici asistanlığı alanı çerçeve öğretim programı. https://meslek.meb.gov.tr/upload/cop10/buro_10.pdf.

Millî Eğitim Bakanlığı (2024). Mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğü mesleki ve teknik Anadolu lisesi Anadolu meslek ve Anadolu teknik programı elektrik-elektronik teknolojisi alanı çerçeve öğretim programı. https://meslek.meb.gov.tr/upload/cop10/elektrik_10.pdf.

Millî Eğitim Bakanlığı (2024). Mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğü mesleki ve teknik Anadolu lisesi Anadolu meslek ve Anadolu teknik programı pazarlama ve perakende alanı çerçeve öğretim programı. https://meslek.meb.gov.tr/upload/cop10/pazarlama_10.pdf.

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2014, 26 Temmuz). Resmî Gazete (Sayı: 29072). https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-4.htm.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. (2013, 7 Eylül). Resmî Gazete (Sayı: 28758). https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/09/20130907-4.htm.

Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2016, 2 Aralık). Resmî Gazete (Sayı: 29913). https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/12/20161209-5.htm.

Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (2011, 14 Eylül). Resmî Gazete (Sayı: 28054). https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm.

Millî Eğitim Temel Kanunu. (1973, 14 Haziran). Resmî Gazete (Sayı: 14574). https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14574.pdf.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğ. (1992, 26 Aralık). Resmî Gazete (Sayı: 21447). https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21447_1.pdf.

Önal, S., Gedik, İ., & Mat, M. (2017). İş yeri eğitimi gören ticaret meslek lisesi öğrencilerinin işverenlerin bakış açısıyla mesleki yeterliliklerinin incelenmesi: Osmaniye ilinde bir uygulama. *International Journal of Academic Value Studies*, 3(10), 45–55.

Özer, M. (1998). *Vergisel ve teknik boyutuyla muhasebe* (1. baskı). Özkan Matbaacılık.

Özkan, F. & Aksoy, C. (2015), Ticaret meslek lisesi muhasebe bölümü öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi uygulaması, Gaziantep ilinde bir alan araştırması. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(12), 283-305.

Özkul, A. S. (2017). Türkiye'deki ticaret eğitimine katkısı bağlamında "İktisâd-ı ticârî" dersi ve kitabı üzerine bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(29), 311-326.

Özkurt, C. Y. (2001). *Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi ve Erzurum ticaret meslek lisesinde bir uygulama* (Tez No. 105206) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.

Pehlivan, A., & Karlıklı, M. (2018). Ortaöğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin muhasebecilik mesleğine uygunluğunun değerlendirilmesi. *Siyaset Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 151-165.

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu. (1989, 1 Haziran). Resmî Gazete (Sayı: 20194). https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3568.pdf.

Sevilengül, O. (2020). *Genel muhasebe* (19. baskı). Gazi Kitabevi.

Sevim, A., & Ergün, İ. E., (2005, 27-30 Nisan). Dijital uygulamaların muhasebe eğitimi üzerine etkileri. XXIV. *Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu.* Muğla.

Sezgin, İ. (1996). *Ticaret Meslek Lisesi Mezunlarını İzleme Araştırması, MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (Danışman).* Millî Eğitim Basımevi.

Sucu, B. (2024). Yabancı öğrencilerin mesleki eğitim'de başarı durumları üzerine bir çalışma: Çorum ili muhasebe ve finansman alanı örneği. *İnsan Hareketliliği Uluslararası Dergisi*, 4(2), 164-185.

Süer, H. Murat. (2007). *Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi, muhasebe eğitiminden beklentiler ve karşılaşılan sorunlar* (Tez No. 211902) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.

Şendurur, U. (2020). Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde muhasebe eğitimi, muhasebe eğitiminden beklentiler ve karşılaşılan sorunlar: Ağrı ve Erzurum illerinde bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (86), 97-110.

Şengel, S. (2010). Sürekli muhasebe meslek eğitiminin önemi ve bir değerlendirme. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 47, 81-94.

Şimşek, A. (2009). *Öğretim tasarımı*. Nobel Yayın Dağıtım.

Taber, K. S. (2018). The use of cronbach's alpha when developing and reporting research ınstruments in science education. *Research in Science Education*, 48(6), 1273-1296.

Taşpınar, M. (2016). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri* (9. baskı). Edge Akademi Yayıncılık.

TDK (2024). Türk Dil Kurumu Sözlükleri, Muhasebe ne demek TDK Sözlük Anlamı. 20 Ekim 2024 tarihinde https://sozluk.gov.tr/ adresinden erişildi.

Tekşen, Ö., Tekin, M., & Gençtürk, M. (2010). Muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne bağlı meslek yüksekokulları öğrencileri üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 46, 100-112.

Tetik, N. (1997). Muhasebenin temel kavramları ve mali tablolar ilkelerinin yönetim muhasebesi açısından değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 147-160.

Tursun, M. (2021). *Sistem düşüncesine dayalı muhasebe eğitiminin öğrencilerin öğrenme yaklaşımları, tutumları ve akademik başarılarına etkisi* (Tez No. 664185) [Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi], Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.

Türk Ticaret Kanunu. (2011, 14 Şubat). Resmî Gazete (Sayı: 27846). https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm.

Türk, E. (2015). *Türk eğitim sistemi ve ortaöğretim* (1.baskı). Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.

Ulusan, H., Elçin, E. & Köylü, Ç. (2012). 6102 sayılı yeni Türk ticaret kanunu (ttk)'nun muhasebe ve denetim uygulamalarına getirdiği yenilikler üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (55), 11-34.

Varış, F. (1994). *Eğitim bilimine giriş*. Atlas Kitabevi.

Yardımcıoğlu, M., & Büyükşalvarcı, A. (2007). Muhasebe eğitiminde meslek yüksekokullarının yeterliliği ve tercih edilme sebepleri: Selçuk Üniversitesinde bir uygulama, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 36, 173-178.

Yıldırım, M. (2009). *Hayat boyu öğrenme kapsamında yaygın eğitim ve halk eğitimi merkezleri*. Gazi Kitabevi.

Yükseköğretim Kanunu. (1981, 4 Kasım). Resmî Gazete (Sayı: 17506). https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17506.pdf.

Yünlü, M. (2020). Türkiye'deki muhasebe uygulamalarının tarihsel gelişimi ve günümüzdeki durumu. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi* (18), 180-192.

Zaif, F., & Ayanoğlu, Y. (2007). Muhasebe eğitiminde kalitenin arttırılmasında ders programlarının önemi: Türkiye'de bir inceleme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 115-136.

EKLER

Ek 1. Millî Eğitim Bakanlığı Onayı

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-47882400-602.04.01-96607455 13.02.2024
Konu : Araştırma Uygulama İzni
(Niğmet VATANBEKÇİSİ)

KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: 06/02/2024 tarih ve 88620 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı Başkanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Niğmet VATANBEKÇİSİ'nin "Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe ve Eğitiminin İncelenmesi: Kayseri İli Örneği" konulu araştırmanın uygun görüldüğüne dair Valilik Oluru ekte gönderilmiştir.

Söz konusu araştırma ile ilgili sonuç raporunun, çalışma bitiminden itibaren en geç 30 gün içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda,

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Bahameddin KARAKÖSE
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek:
1-Araştırma İzin Onayı (1 Sayfa)
2-Yazı ve Ekleri (21 Sayfa)
3-Mühürlü Ölçek Örnekleri (8 Sayfa)

EK 2. Valilik Onayı

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-47882400-602.04.01-96526027 13/02/2024
Konu : Araştırma Uygulama İzni
(Niğmet VATANBEKÇİSİ)

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : (a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı (2020/2) Genelgesi.
(b) Kayseri Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 06/02/2024 tarihli ve 88620 sayılı yazısı.

Kayseri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı Başkanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Niğmet VATANBEKÇİSİ'nin "Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe ve Eğitiminin İncelenmesi: Kayseri İli Örneği" konulu araştırma talebine ilişkin ilgi (b) yazı ve ekleri Araştırma Değerlendirme Komisyonunca incelenmiş olup, ilgi (a) Genelge doğrultusunda, söz konusu araştırmanın, 2023-2024 eğitim öğretim yılında, İlimiz İlçelerindeki Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrenci ve görev yapan öğretmenlerin gönüllülük esasına göre katılımlarıyla, bir ders saatini aşmamak koşuluyla, kurum idaresinin izni ve gözetiminde, kurum faaliyetlerinin aksatılmadan, ders saatleri dışında yapılması, ayrıca söz konusu araştırmanın denetiminin ilgi(a) genelge gereği okul müdürlükleri ile il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinde olmak üzere ve yazımız ekinde gönderilen mühürlü veri toplama aracının uygulama sırasında çoğaltılarak kullanılması, Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınızı arz ederim.

Bahameddin KARAKÖSE
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR

Adnan TÜRKDAMAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1- İlgi(b)Yazı ve Ekleri (21 Sayfa)
2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
3- Mühürlü Ölçek Örnekleri (8 Sayfa)

EK 3. Öğrenci Anket Formu

ANKET FORMU 1

Değerli Öğrenciler,

Kayseri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Muhasebe ve Finans Yönetimi alanında, yüksek lisans tez çalışması kapsamında ‘’Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Kayseri İli Örneği’’ konulu bir araştırma yapmaktayım. Ankette sizlere yöneltilen sorulara vereceğiniz yanıtlar, araştırmadan elde edilecek sonuçlar açısından önem taşımaktadır. Lütfen cevapsız soru bırakmayınız ve ankete adınızı yazmayınız. Araştırmaya vereceğiniz yanıtlar bilimsel araştırma ve değerlendirmeler dışında kesinlikle kullanılmayacaktır.

Sorulara vereceğiniz cevaplardan, ilgi ve alâkanızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, derslerinizde başarılar dilerim.

Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA

ANKET SORULARI

A) Demografik ve Açık Uçlu Sorular

1. Cinsiyet: ( ) Kadın ( ) Erkek

2. Staj Yeri Türü: ( ) Muhasebe Bürosu ( ) Özel Şirket ( ) Kamu Kurumu ( ) Diğer (…)

3. Staj Yeri Bulma Yöntemi: ( ) Kendim ( ) Ailem ( ) Okul ( ) İşyeri Teklifi ( ) Diğer (...)

4. Okuldaki Meslek Dersi Başarısı: ( ) Çok Kötü ( ) Kötü ( ) Orta ( ) İyi ( ) Çok İyi

5. Kariyer Planı: ( ) Yok ( ) Üniversite ( ) Mesleki Alanda İş ( ) Mesleki Alan Dışında İş

6. Meslek Lisesi Tercih Sebebi: ( ) İş imkânı ( ) Aile ( ) Puan ( ) Zorunluluk ( ) Üniversite ( ) Diğer (…)

7. Okul Türü: ( ) Çok Programlı Lise ( ) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ( ) Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM)

8. Kaldığı Yer: ( ) Aile yanı ( ) Özel yurt ya da devlet yurdu ( ) Akraba yanı ( ) Diğer (…)

9. Liseye yeniden başlama imkânınız olsaydı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesini tercih eder miydiniz?

( ) Evet ( ) Hayır

10. Muhasebe derslerini seviyor musunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

B) Öğrenciler kapsamında hazırlanan aşağıdaki soruların Cronbach Alfa değeri %90,1 olarak belirlenmiş, güvenirlik düzey sınırını (%70) geçmiş ve geçerliliği olan daha önce uygulanmış bir çalışmadan ölçek olarak alınmıştır.

	Size en uygun olan seçeneği X işaretiyle belirtiniz.	**1 Kesinlikle Katılmıyorum**	**2 Katılmıyorum**	**3 Ne Katılıyorum Ne**	**4 Katılıyorum**	**5 Kesinlikle Katılıyorum**
1	Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yapılmakta ve bir plan oluşturulup dersler bu plana uygun işlenmektedir.					
2	Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.					
3	Muhasebe derslerinin içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.					
4	Muhasebe ders kitaplarındaki bilgiler seviyemize uygundur.					
5	Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.					
6	Muhasebe alanı derslerinin ders saati sayısının çok fazla olduğunu düşünüyorum.					

7	Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimini karşılamaya yeterlidir.					
8	Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.					
9	Aldığım muhasebe eğitimi sonucu kendimi muhasebe işlemleri (belge düzenleme, deftere kayıt vb.) yapabilecek seviyede görüyorum.					
10	Ders programımızda yer alan meslek derslerini sayıca yeterli buluyorum.					
11	Muhasebe dersleri ve içerikleri bizi çalışma hayatına hazırlamaktadır.					
12	Aldığım muhasebe eğitiminin ileride meslek hayatımda bana katkı sağlayacağını düşünüyorum.					
13	Muhasebe derslerinin sıkıcı ve monoton olduğunu düşünüyorum.					
14	Muhasebe problemlerini çözmekten keyif alıyorum.					
15	Muhasebe kitaplarımızdaki örnek uygulamalar yeterlidir.					
16	Muhasebe, finans ve işletme konularında dergiler, kitaplar okurum.					
17	Muhasebe derslerine giren öğretmenlerim derslere hazırlıklı gelmektedir.					
18	Öğretmenlerimizden mesleki sorulara cevap alabiliyorum.					
19	Öğretmenlerim muhasebe alanındaki yenilikleri takip etmekte ve bunları bizimle paylaşmaktadır.					
20	Öğretmenlerimiz konunun özelliğine göre gerekli ticari belgeler üzerinde uygulama yaptırır.					
21	Öğretmenlerimiz bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktadır.					
22	Staj yaptığım iş yeri okuduğum bölümle (muhasebe) ilgili.					
23	İşyerinde çalışmak mesleki anlamda bana katkı sağlıyor.					
24	Staj yaparken, okulda öğrenmiş olduğum teorik bilgileri pratikte kullanabiliyorum.					

25	Benden sorumlu usta öğreticinin bilgi ve becerisi iş öğretme konusunda yeterli.					
26	Okulda aldığım muhasebe eğitimi ile işletmede uyguladıklarım arasında bir bütünlük var.					
27	Staj eğitiminde edindiğim bilgi ve beceriler okul başarımı arttırıyor.					
28	Staj eğitimi bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor.					
29	Staj yaptığım kurum yetkilileri alanım dışındaki işlerde çalıştırıyor.					
30	Staj yaptığım iş yeri, iş hayatına atılmak için beni yetiştirme açısından yeterli.					
31	Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.					
32	Koordinatör öğretmenim benimle yeterince ilgileniyor.					
33	İşletmeden ücretimi zamanında alıyorum.					
34	İşletmeden aldığım ücreti yeterli buluyorum.					
35	Mesleki eğitimde üç günün iş yerinde, iki günün okulda geçmesi, okula ve iş yerine uyum sağlamamı etkiliyor.					

36. Belirtmek istediğiniz diğer hususlar var ise lütfen yazınız.

……

……

……

EK 4. Öğretmen Anket Formu

ANKET FORMU 2

Saygıdeğer Hocalarım,

Kayseri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Muhasebe ve Finans Yönetimi alanında, yüksek lisans tez çalışması kapsamında ‘’Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Kayseri İli Örneği’’ konulu bir araştırma yapmaktayım. Ankette sizlere yöneltilen sorulara vereceğiniz yanıtlar, araştırmadan elde edilecek sonuçlar açısından önem taşımaktadır. Lütfen cevapsız soru bırakmayınız ve ankete adınızı yazmayınız. Araştırmaya vereceğiniz yanıtlar bilimsel araştırma ve değerlendirmeler dışında kesinlikle kullanılmayacaktır.

Sorulara vereceğiniz cevaplardan, ilgi ve alâkanızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA

ANKET SORULARI

A) Demografik ve Açık Uçlu Sorular

1. Cinsiyet: ( ) Kadın ( ) Erkek

2. Yaş: ( ) 20-29 ( ) 30-39 ( ) 40-49 ( ) 50 ve üstü

3. Mesleki Tecrübe: ( ) 1- 5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 yıl ( ) 16-20 yıl ( ) 21 yıl ve üstü

4. Eğitim: ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

5. Okul Türü: ( ) Çok Programlı Lise ( ) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

( ) Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM)

B) Öğretmenler kapsamında hazırlanan aşağıdaki soruların Cronbach Alfa değeri %91,4 olarak belirlenmiş, güvenirlik düzey sınırını (%70) geçmiş ve geçerliliği olan daha önce uygulanmış bir çalışmadan ölçek olarak alınmıştır.

	Size en uygun olan seçeneği X işaretiyle belirtiniz.	**1 Kesinlikle Katılmıyorum**	**2 Katılmıyorum**	**3 Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum**	**4 Katılıyorum**	**5 Kesinlikle Katılıyorum**
1	Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yaparım ve bir plan oluşturup dersleri bu plana göre işlerim.					
2	Ticaret Meslek Liselerine sınav ile öğrenci alınması, muhasebe eğitiminin verimliliğini arttırır.					
3	Muhasebe derslerinin haftalık ders saatlerini yeterli buluyorum.					
4	Muhasebe dersleri modüllerinin içeriği muhasebe öğretimi için yeterlidir.					
5	Muhasebe ders kitaplarındaki (modüllerdeki) bilgiler öğrencilerin seviyesine uygundur.					
6	Muhasebe ders kitaplarının içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.					
7	Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimini karşılamaya yeterlidir.					
8	Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.					

9	Programlarda yer alan meslek dersleri sayıca yeterlidir.					
10	Öğrenciler, okulda aldıkları muhasebe eğitimi sonucunda iş hayatında çalışabilecek yeterliktedir.					
11	Muhasebe derslerinde ticari belgeler ve resmi defterler üzerinde uygulama yaptırıyorum.					
12	Muhasebe derslerinde verilen teorik eğitim yeterlidir.					
13	Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.					
14	Bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktayım.					
15	Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.					
16	Verilen muhasebe eğitimi ilerideki meslek hayatında öğrenciye katkı sağlar.					
17	Öğrenciler muhasebe derslerine severek istekli bir şekilde katılmaktadır.					
18	Öğrenciler muhasebe problemlerini çözmekten keyif almaktadır.					
19	Öğrenciler muhasebe derslerini monoton ve sıkıcı bulmaktadır.					

20	Öğrenciler okulda öğretilen muhasebe bilgilerini gündelik hayatta da kullanabilmektedir.					
21	Okulda verilen muhasebe eğitimi ile öğrencilerin iş hayatına atıldığında karşılaştıkları muhasebe uygulamaları birbirine paraleldir.					
22	Mesleki bilgim açısından kendimi yeterli buluyorum.					
23	Mesleğimle ilgili güncel gelişmeleri sürekli takip ediyorum.					
24	Muhasebeyle ilgili eğitim, sempozyum ve seminerlere katılırım.					
25	Muhasebe alanındaki güncel değişiklikler hakkında öğrencilerimi bilgilendiriyorum.					
26	Derse öğrencinin de aktif olarak katılmasını sağlıyorum.					
27	Muhasebe uygulama örneklerini öğrencilerle beraber sınıf ortamında çözüyoruz.					
28	Son sınıfta yer alan staj eğitiminin öğrencilere iş hayatına hazırladığını düşünüyorum.					
29	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerindeki eğitimin bir parçası olan staj uygulamasının, meslekte tecrübe kazanabilmek adına, son sınıfta 1 yıl olarak yapılması yeterlidir.					
30	Öğrenciler, staj yerlerini kendileri bulabilmektedirler.					

31	Staj eğitiminde öğrenciler kendi alanlarıyla ilgili işlerde çalıştırılmaktadır.					
32	Öğrenciler kendi bölümleriyle ilgili (muhasebe) işyerlerinde staj yapmaktadır.					
33	Staj eğitimi öğrencilerin iş disiplini ve iş ahlakı kazanmalarına yardımcı olmaktadır.					
34	Öğrenciler, okulda öğrendikleri teorik bilgilerini, staj eğitimiyle uygulamalı olarak pekiştirme imkânı bulmaktadırlar.					
35	Staj eğitimi öğrencilerin okul başarısına olumlu yönde katkı sağlamaktadır.					
36	Koordinatörlüğünü yaptığım stajyer öğrencilerin her hafta denetimini yapmaktayım.					
37	Stajyer öğrencilerin emekleri karşılığı aldıkları ücret yeterlidir.					
38	İşyerleri stajyer öğrencileri ucuz iş gücü olarak görmektedir.					
39	Mesleki eğitimde üç günün iş yerinde, iki günün okulda geçmesi öğrencilerin okula ve iş yerine uyum sağlamalarını etkiliyor.					
40	İşyerindeki usta öğretici öğrencileri eğitmek açısından bilgi donanımı olarak yeterlidir.					

41. Belirtmek istediğiniz diğer hususlar var ise lütfen yazınız.

……

……

……

TEZ İNTİHAL RAPORU

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi Kayseri İli Örneği

Yazar NİĞMET VATANBEKÇİSİ

Gönderim Tarihi: 01-Eyl-2025 10:14ÖÖ (UTC+0300)
Gönderim Numarası: 2410707510
Dosya adı: Liselerinde_Muhasebe_E_itiminin_ncelenmesi_Kayseri_li_rne_i.docx (401.54K)
Kelime sayısı: 26185
Karakter sayısı: 183029

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi Kayseri İli Örneği

ORİJİNALLİK RAPORU

%25	%22	%15	%13
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%8
2	Submitted to Mugla University Öğrenci Ödevi	%3
3	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
4	hdl.handle.net İnternet Kaynağı	%1
5	pdffox.com İnternet Kaynağı	<%1
6	megep.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
7	Submitted to Canakkale Onsekiz Mart University Öğrenci Ödevi	<%1
8	9lib.net İnternet Kaynağı	<%1
9	sgb.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
10	www.ito.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
11	Aydoğan, Burak. "Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler	<%1

149
Payas, Suat Zuhal. "Meslek liselerinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri", Istanbul Sabahattin Zaim University (Turkey)
Yayın
<%1
150
tr.wikipedia.org
İnternet Kaynağı
<%1
Alıntıları çıkart
Kapat
Bibliyografyayı Çıkart
üzerinde
Eşleşmeleri çıkar
< 7 words

ETİK KURUL ONAYI

Bu çalışma için Etik Kurul onayı Kayseri Üniversitesi Etik Kurulu'nun 02.01.2024 tarihli ve 124/2023 numaralı kararı ile alınmıştır.

25.01.2024 16:34
Evrak Tarih ve Sayısı: -E.84253

PDF.js viewer

T.C.
KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU
PROJE ONAY FORMU

Form No : 84253

Form Tarihi : 02.01.2024

Etik Kurul Form No:	124/2023
Projenin Adı	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Kayseri İli Örneği
Projenin Niteliği	Yüksek Lisans/Uzmanlık/Doktora Tezi
Proje Araştırmacıları	Niğmet VATANBEKÇİSİ
Sorumlu Araştırmacının Haberleşme Bilgileri	

KARAR:
Etik Kurulumuza başvuran Niğmet VATANBEKÇİSİ 'ın "Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Kayseri İli Örneği" adlı Çalışması değerlendirilerek aşağıdaki sonuca ulaşılmıştır.

- **Proje etik açıdan uygun bulunmuştur.**

GÖREVİ	AD SOYAD / İMZA
Etik Kurul Başkanı	Doç.Dr. Mürsel KARABACAK Komisyon Başkanı e-imzalıdır
Üye	Doç.Dr. Seçkin ARSLAN Öğretim Üyesi e-imzalıdır
Üye	Doç.Dr. Yılmaz DELİCE Öğretim Üyesi e-imzalıdır
Üye	Doç.Dr. Rıdvan KARABULUT Öğretim Üyesi e-imzalıdır
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Nihat YILMAZ Öğretim Üyesi e-imzalıdır
Üye	Doç.Dr. Recep Sinan ARSLAN Öğretim Üyesi e-imzalıdır
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Banu ULU Öğretim Üyesi e-imzalıdır

ÖZGEÇMİŞ

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adı Soyadı	Niğmet VATANBEKÇİSİ KAYA
Uyruğu	T.C.

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece	**Alan**	**Üniversite**	**Mezuniyet Yılı**
Lisans	Maliye	Erciyes Üniversitesi	2020
Yüksek Lisans	Muhasebe ve Finans Yönetimi	Kayseri Üniversitesi	Devam Ediyor

YABANCI DİL	İngilizce

Uygulama ve Proje Odaklı, İş Dünyası ile Bütünleşen Üniversite